

LATVIJAS BANKA

LATVIJAS BANKAS 2002. GADA PĀRSKATS

LATVIJAS BANKAS 2002. GADA PĀRSKATS

ISSN 1407-1797

Dažos gadījumos skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa atšķiras no kopsummas.

Ievads	4
Valsts tautsaimniecība un Latvijas Bankas monetārā politika	8
Ārējā ekonomiskā vide	8
Inflācija un cenas	9
Iekšzemes kopprodukts	11
Ārējā tirdzniecība un maksājumu bilance	12
Fiskālā politika	15
Banku sektors	16
Naudas piedāvājums	17
Kredītu un noguldījumu procentu likmes	20
Starptanku tirgus	21
Naudas bāze	21
Valūtas tirgus un Latvijas ārējais parāds	23
Vērtspapīru tirgus	25
Latvijas Bankas pamatuzdevumu izpildes 2002. gada normatīvās aktualitātes	28
Starptautiskā sadarbība	30
Integrācija Eiropas Savienībā	30
Starptautiskās finanšu organizācijas	30
Sadarbība ar ārvalstu centrālajām bankām un tehniskā palīdzība	30
Latvijas Bankas valdes ziņojums	32
Latvijas Bankas valūtas maiņas politika un ārējās rezerves	32
Latvijas Bankas monetārās politikas instrumenti	33
Skaidrās naudas apgrozība	35
Maksājumu bilances un finanšu statistika	35
Maksājumu sistēmas	36
Informācijas sistēmas	38
Sabiedrības informēšana	39
Latvijas Bankas kvalitātes vadība	40
Latvijas Bankas budžeta vadība	40
Latvijas Bankas darbības finansiālie rezultāti	41
Latvijas Bankas struktūra	41
Personāla apmācība	43
Latvijas Bankas 2002. gada finanšu pārskati	45
Latvijas Bankas bilance	46
Latvijas Bankas peļņas un zaudējumu aprēķins	48
Latvijas Bankas atzītās peļņas un zaudējumu pārskats	50
Latvijas Bankas naudas plūsmas pārskats	51
Latvijas Bankas finanšu pārskatu skaidrojumi	52
Revīzijas komisijas ziņojums Latvijas Bankas padomei	74
Latvijas Bankas padomes lēmums	75
Pielikumi	77
1. Monetārie rādītāji 2002. gadā	78
2. Latvijas Bankas 2002. gada mēnešu bilances	79
3. Latvijas Bankas 1998.–2002. gada bilances	80
4. Latvijas Bankas 1998.–2002. gada peļņas un zaudējumu aprēķini	81
5. Latvijas Bankas noteiktie eiro, Lielbritānijas sterliņu mārciņas, Japānas jenas un ASV dolāra kursi	81
6. Latvijas Bankas struktūrvienības 2002. gada beigās	82
Latvijas Bankas struktūra 2002. gada beigās	85

Latvijas tautsaimniecībā 2002. gadā turpinājās stabila izaugsme. Augstā iekšzemes pieprasījuma dēļ iekšzemes kopprodukta (IKP) kāpums pārsniedza prognozes. Lai gan tautsaimniecība strauji attīstījās, inflācija joprojām bija zema. Saruka bezdarba līmenis. Reālās darba samaksas palielinājums bija straujākais pēdējo piecu gadu laikā. Maksājumu bilances tekošā konta negatīvais saldo salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās, pakalpojumu un kārtējo pārvedumu pozitīvā saldo kāpumam gandrīz sedzot preču un ienākumu negatīvā saldo pieaugumu. Atbilstoši pasaules naudas tirgus tendencēm 2002. gadā naudas tirgus procentu likmes ievērojami saruka arī Latvijā.

Būtiska izaugsme bija vērojama banku sektorā. Banku sektora un nacionālās valūtas stabilitāte, iedzīvotāju labklājības pieaugums un tautsaimniecības reālā sektora nostiprināšanās ļāva kredītiestādēm ievērojami palielināt piesaistīto iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu noguldījumu atlikumu. Augstāks ienesīgums, uzticība nacionālajai valūtai un darījumu ienākumu un izdevumu struktūra noteica latos veikto noguldījumu atlikuma ievērojami straujāku kāpumu salīdzinājumā ar ārvalstu valūtās veikto noguldījumu atlikumu. Eiro kursa kāpums un šīs valūtas nozīmes pieaugums ārējās tirdzniecības norēķinos noteica eiro veikto noguldījumu īpatsvara palielinājumu rezidentu nebanku ārvalstu valūtas noguldījumu atlikumā. Turpinājās bezskaidrās naudas maksāšanas līdzekļu attīstība un to lietojuma paplašināšanās.

Ekonomiskās aktivitātes izraisītais naudas pieprasījuma pieaugums, kredītu procentu likmju kritums un kredītriska mazināšanās veicināja iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām izsniegto kredītu atlikuma pieaugumu. Rezidentiem izsniegto kredītu atlikumā joprojām dominēja komerckredīts, industriālais kredīts un hipotēku kredīts. Kredītu atlikuma kāpums bija vērojams gandrīz visās tautsaimniecības nozarēs.

Pārskata gadā pieauga iedzīvotāju ienākuma nodokļa, uzņēmumu ienākuma nodokļa, akcīzes nodokļa un citu nodokļu ieņēmumi. Valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālais deficīts bija mazāks, nekā plānots. Valsts vērtspapīru ienesīguma līmenis sākotnējās izsolēs samazinājās. Latvijas eiroobligāciju un attiecīgā termiņa ES valsts centrālo valdību parāda vērtspapīru likmju starpība saruka.

Nemot vērā Latvijas ekonomisko stabilitāti un izaugsmi, starptautiskā reitingu aģentūra *Standard & Poor's* paaugstināja valsts reitingu ilgtermiņa saistībām ārvalstu valūtā no BBB uz BBB+, bet *Moody's Investors Service* – no Baa2 uz A2. 10 gadus ilgo sadarbību ar SVF 2002. gada beigās vainagoja Ekonomiskās politikas memoranda noslēgšana, apliecinot Latvijas spēju un prasmi patstāvīgi veidot ekonomisko politiku.

2002. gadā tika pieņemti vairāki svarīgi starptautiski lēmumi, kas noteiks Latvijas turpmāko politisko un ekonomisko dzīvi. 2002. gadā saņemtais uzaicinājums Latvijai iekļauties NATO un sarunu noslēgšana par iestāšanos ES ir nozīmīgākie sasniegumi, īstenojot Latvijas integrāciju pasaules drošības sistēmā un Eiropas valstu savienībā, kas radīs lielāku stabilitāti, pavērs iespējas plašākai ekonomiskajai sadarbībai ar pasaules valstīm un nodrošinās straujāku Latvijas tautsaimniecības izaugsmi.

2002. gada sākumā vairākas Latvijas Bankas struktūrvienības sāka darbu Rīgas filiāles ēkā, kas Latvijas Būvnieku asociācijas izsludinātajā konkursā "Gada labākā būve 2001" ieguva 1. vietu nominācijā "Jaunbūve". Latvijas nauda nonāca mūsdienīgā un drošā naudas glabātavā, un piemērotās telpās turpinājās skaidrās naudas apstrāde un tika izvietotas Latvijas Bankas starpbanku norēķinu sistēmas un datorcentrs.

Latvijas Banka paplašināja un padziļināja sadarbību ar Eiropas Centrālo banku. Tradicionāli cieša sadarbība saistīja monetārās politikas, maksājumu sistēmu, informācijas sistēmu, statistikas un naudas apgrozības speciālistus. Laba sadarbība veidojās sabiedrisko attiecību un publikāciju jomā.

Latvijas Republikas Saeima 2002. gadā veica grozījumus likumā "Par Latvijas Banku", lai nodrošinātu Latvijas centrālās bankas darbības juridiskā pamata atbilstību ES valstu centrālo banku darbību reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem izvirzītajām prasībām.

ĀRĒJĀ EKONOMISKĀ VIDE

Pasaules tautsaimniecības izaugsmes temps 2002. gadā bija mazliet straujāks nekā iepriekšējā gadā (1.8%; 2001. gadā – 1.0%), tomēr bija raksturīga finanšu un akciju tirgus nestabilitāte, zema patērētāju un ražotāju konfidence un ģeopolitiskās situācijas pasliktināšanās gada otrajā pusē. ASV nespēja pilnībā pārvarēt 2001. gada lēnākās izaugsmes sekas negatīvi ietekmēja arī citu valstu un pasaules tautsaimniecības attīstības tempu. Ņemot vērā nestabilo ekonomisko vidi, vairākas attīstīto valstu centrālās bankas samazināja bāzes procentu likmes līdz rekordzemam līmenim, lai veicinātu tautsaimniecības atveseļošanu.

Saskaņā ar provizoriskiem datiem ASV IKP pieauga par 2.4% (2001. gadā – par 0.3%). IKP 1. ceturksnī palielinājās diezgan strauji (salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni – par 5.0%) sakarā ar paaugstinātu iekšzemes pieprasījumu un krājumu korekciju, bet 2. ceturksnī tautsaimniecības attīstības temps samazinājās. Tomēr 2002. gada pirmajā pusē par uzlabošanas ražošanas sektorā liecināja ražošanas pieauguma tempa tendences. 2002. gada sākumā vērojamā ražotāju un patērētāju konfidences uzlabošanās arī nebija ilgstoša. Gada pirmajā pusē konfidenci negatīvi ietekmēja grāmatvedības skandāli vairākās lielās korporācijās, jo tie pasliktināja situāciju vērtspapīru tirgos. Investīciju līmenis ražošanas sektorā bija zems, un jaunas darba vietas netika radītas. Darbaspēka tirgus nestabilitāte negatīvi ietekmēja patērētāju konfidenci visu 2002. gadu. Gada otrajā pusē situāciju vēl vairāk sarežģīja ģeopolitiskās situācijas pasliktināšanās un bažas par iespējamo ASV militāro akciju Irākā. IKP pieauguma temps gada otrajā pusē palēninājās. Inflācijas risks gada beigās gandrīz vairs nepastāvēja, tāpēc Federālo rezervju sistēma, lai veicinātu tautsaimniecības attīstību, samazināja federālo fondu likmi par 50 bāzes punktiem (līdz 1.25%).

Eiro zonas valstu tautsaimniecības izaugsme 2002. gadā bija lēnāka nekā iepriekšējā gadā. Šo valstu kopējais IKP pieauga tikai par 0.8% (2001. gadā – par 1.4%). Pēc neliela ekonomiskās aktivitātes uzplaukuma gada sākumā, kam bija raksturīgs rūpnieciskās ražošanas apjoma kāpums globālā pieprasījuma uzlabošanās rezultātā, gada otrajā pusē eiro zonas valstu, tāpat kā ASV, tautsaimniecības attīstības temps atkal sāka palēnināties.

Privātais patēriņš eiro zonā neveicināja IKP pieaugumu; iekšzemes pieprasījuma kāpums bija vērojams tikai gada otrajā pusē. Vājās ekonomiskās izaugsmes dēļ samazinājās nodokļu ieņēmumi, tāpēc pasliktinājās fiskālā situācija, ko ietekmēja arī citi negatīvi faktori, piemēram, ar plūdu seku likvidāciju saistītie izdevumi. Fiskālās disciplīnas ievērošanas problēmas bija jau četrām ES valstīm. Patēriņa cenu indekss eiro zonā pēc ievērojamā pieauguma 2002. gada sākumā, ko noteica galvenokārt pārtikas cenu kāpums sliktā laika apstākļu dēļ Dienvidēiropā, pakāpeniski saruka. Inflācija eiro zonā pazeminājās līdz 2.2% (2001. gadā – 2.4%). Inflācijas spiediens samazinājās, un Eiropas Centrālā banka pazemināja refinansēšanas likmi par 50 bāzes punktiem (līdz 2.75%).

Japānas tautsaimniecības atveseļošanās, ko veicināja eksporta apjoma kāpums, palīdzēja saglabāt pozitīvu IKP pieauguma tempu. Saskaņā ar provizoriskiem datiem 2002. gadā Japānas IKP palielinājās par 0.3%, tomēr Japānas tautsaimniecībai joprojām bija raksturīgs kapitāla ieguldījumu kritums, zems iekšzemes pieprasījums un neatrisinātas banku sektora problēmas, jo strukturālo reformu process bija lēns. Deflācija Japānā bija vērojama jau ceturto gadu pēc kārtas.

2002. gadā, saglabājoties zēmai ekonomiskajai aktivitātei galvenajos eksporta tirgos, vairāku Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstu IKP pieauguma temps nedaudz saruka. Samazinoties ārējam pieprasījumam, IKP kāpumu galvenokārt

noteica iekšējie faktori, kas vairākās šā reģiona valstīs uz pasaules ekonomiskās aktivitātes cikliskās lejupslīdes fona nodrošināja samērā strauju izaugsmi. No vienas puses, iekšzemes pieprasījuma kāpumu šajā reģionā noteica gan reālo algu palielinājums, gan bezdarba samazinājums, banku sektora attīstība un kredītēšanas pieaugums, vairākās valstīs – arī krasais valdības izdevumu kāpums. No otras puses, pieprasījumu ietekmēja neto kapitāla ieplūde reģionā, un to veicināja gan samērā stabilā makroekonomiskā situācija vairākumā valstu, gan ES paplašināšanās process.

Lai gan ekonomiskā aktivitāte Polijā tika stimulēta ar monetārās politikas līdzekļiem, jau otro gadu pēc kārtas tā bija zema. Polijas IKP 2002. gadā palielinājās tikai par 1.3%. Neraugoties uz straujāku privātā patēriņa pieaugumu, iekšzemes pieprasījums bija zems, un to noteica investīciju kritums. Samērā lēni (par 2.0%) pieauga arī Čehijas IKP, un to noteica ne vien ārējā pieprasījuma mazināšanās, bet arī Čehijas kronas kursa pieaugums un plūdi 2002. gada augustā. Turpretī Baltijas valstu izaugsme notika daudz straujāk nekā reģionā kopumā. Iekšzemes pieprasījuma kāpumu Igaunijā veicināja gan būtiskais privātā patēriņa kāpums, gan straujais investīciju pieaugums, tāpēc IKP palielinājās par 5.8% (2001. gadā – par 5.0%). Attīstību veicināja arī preču eksporta pieauguma atsākšanās gada otrajā pusē, taču kopumā 2002. gadā Igaunijas preču eksports saruka par 1.6%. Preču importam palielinoties par 5.8%, tekošā konta negatīvais saldo pieauga. Lietuvā IKP kāpuma temps sasniedza 6.7% (2001. gadā – 5.9%). Būtiski palielinājās gan privātais, gan valdības patēriņš. Strauji pieauga arī investīciju apjoms, un par 10.6% palielinājās Lietuvas preču eksports. Lai gan ekonomiskā aktivitāte bija samērā augsta, patēriņa cenas gada otrajā pusē kritās, un 2002. gada decembrī Lietuvas patēriņa cenas bija par 1.0% zemākas nekā iepriekšējā gadā. To noteica gan lita kursa kāpums, gan samērā zema darba algu pieaugums, strauji palielinoties produktivitātei.

Krievijas iekšējā pieprasījuma kāpums veicināja arī pārējo NVS valstu attīstību. Palielinoties iedzīvotāju reālajiem ienākumiem krasā algu kāpuma un bezdarba samazināšanās rezultātā, būtiski pieauga privātais patēriņš. Taču investīciju apjoma kāpuma temps jau otro gadu pēc kārtas samazinājās, pasliktinoties uzņēmumu darbības rezultātiem. Preču eksports, izteikts ASV dolāros, 2002. gadā palielinājās par 5.3%, jo cēlās naftas cenas, taču augošais iekšzemes pieprasījums noteica daudz straujāku importa pieaugumu un Krievijas tekošā konta pozitīvā saldo samazinājumu. Saskaņā ar Krievijas Valsts statistikas komitejas provizorisksiem datiem valsts IKP 2002. gadā pieauga par 4.3%. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu saruka rūpniecības, celtniecības un lauksaimniecības kāpuma temps, bet pakalpojumu sektora izaugsme bija straujāka.

INFLĀCIJA UN CENAS

Latvijā patēriņa cenu indekss (PCI) 2002. gadā salīdzinājumā ar 2001. gadu pieauga par 1.9%, t.sk. precēm – par 2.1% un pakalpojumiem – par 1.3% (2001. gadā salīdzinājumā ar 2000. gadu – par 2.5%). PCI 2002. gada decembrī salīdzinājumā ar 2001. gada decembri palielinājās par 1.4% (sk. 1. att.).

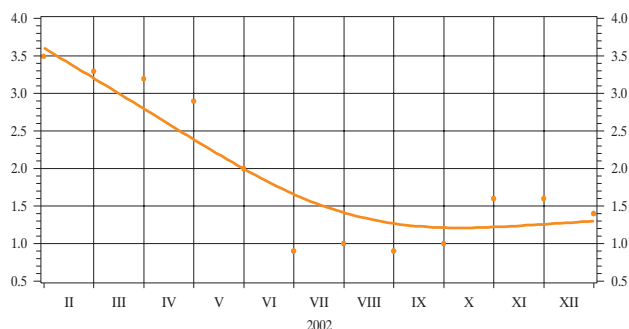
Inflācijas līmenis 2002. gadā bija zemākais kopš neatkarības atgūšanas. Inflāciju ietekmēja gan iekšējie, gan ārējie faktori. Pasaules tautsaimniecības izaugsmes tempa palēnināšanās veicināja inflācijas samazinājumu tirdzniecības partnervalstīs, tāpēc kritās Latvijas importa cenas. Administratīvi regulējamās cenas gandrīz nemainījās, bet pasaules naftas tirgus svārstību dēļ degvielas gada vidējā cena Latvijā samazinājās par 0.9%. Inflāciju ietekmēja arī mobilā telefona pakalpojumu tarifu un dzelzceļa un aviotransporta biļešu cenu kritums. Inflāciju palielināja galveno-

kārt uztura produktu, mājturības preču un transportlīdzekļu cenu kāpums, kā arī pakalpojumu cenu pieaugums veselības aprūpē un izglītībā.

1. attēls

PATĒRIŅA CENU INDEKSA PĀRMAIŅAS
(salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

Avots:
Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes dati.

Gada vidējo PCI palielinājumu (1.1 procentu punkts) noteica galvenokārt uztura produktu (īpaši kartupeļu) cenu kāpums. Vidējo cenu līmeni būtiski ietekmēja arī transporta cenu kāpums, ko noteica transportlīdzekļu cenu pieaugums (par 6.1%). Palielinājās arī tabakas cenas, ar mājokli un veselības aprūpi, kā arī ar izglītību saistītie maksājumi. Uztura produktu cenas pieauga galvenokārt nelabvēlīgo laika apstākļu ietekmē un sakarā ar ražotāju cenu kāpumu atsevišķām pārtikas produktu grupām (cukuram – par 7.9%). Pieauga akcīzes nodoklis tabakas izstrādājumiem. Ar mājokli saistītos maksājumus palielināja administratīvi pieņemtie lēmumi par ūdens apgādes un kanalizācijas pakalpojumu cenu palielināšanu. Būtiski (par 5.7%) pieauga arī medikamentu cenas. Samērā strauji pieauga maksa par finanšu pakalpojumiem (par 12.8%) un izglītību (par 6.3%, t.sk. par studijām augstskolās – par 16.9%), taču šo grupu īpatsvars patēriņa izdevumu struktūrā nav liels.

2002. gadā kritās vairāku preču un pakalpojumu cenas, samazinot vidējo patēriņa cenu līmeņa pieauguma tempu. To galvenokārt (par 0.2 procentu punktiem) ietekmēja sakaru nozare (mobilā telefona aparātu un pakalpojumu cenu samazinājums). Būtiski kritās arī gaļas cenas (vidēji gadā – par 0.8%; decembrī salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu – par 7.4%) sakarā ar subsidētās cūkgaļas importu no Polijas un konkurences pastiprināšanos, tomēr citu pārtikas produktu cenu kāpums noteica šīs patēriņa grupas cenu pieaugumu.

Inflācija, neieskaitot administratīvi regulējamās cenas un degvielas cenas, tāpat kā kopējā inflācija, gada laikā pakāpeniski samazinājās (decembrī salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo mēnesi – par 1.1%), bet bija galvenais komponents, kas paaugstināja vidējo patēriņa cenu līmeni. Administratīvi regulējamo cenu ietekme 2002. gadā bija neliela (tikai 0.1 procentu punkts), tām pieaugot par 0.6%.

Mēnešu dalījumā visaugstākais PCI kāpums bija janvārī (0.9%), bet februārī, jūnijā, jūlijā un augustā cenu līmenis samazinājās. Arī augstākā gada inflācija bija janvārī (3.5%), bet zemākā – jūnijā un augustā (0.9%).

Tautsaimniecībā strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa 2002. gadā sasniedza Ls 172.78 (pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu – 8.5%). Vidējā neto darba samaksa gada laikā palielinājās par 8.0% (līdz Ls 124.47 jeb 72.0% no vidējās bruto darba samaksas). Darba samaksas kāpums bija lielāks nekā gada inflācija, tāpēc reālā bruto darba samaksa salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga par 6.4%, bet reālā neto darba samaksa – par 6.0%. Reālās darba samaksas palielinājums 2002. gadā bija straujākais pēdējo piecu gadu laikā.

Ražotāju cenu indekss rūpniecībā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās par 1.0%. Pieaugumu noteica eksportētās produkcijas cenu kāpums (par 1.9%)

un mērens iekšzemes tirgū pārdotās produkcijas cenu palielinājums (par 0.3%), kas jūtami neietekmēja inflāciju valstī.

Būvniecības izmaksas samazinājās visās resursu pamatgrupās, tāpēc būvniecības izmaksu indekss salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu saruka par 2.9%.

Eksporta vienības vērtība 2002. gadā palielinājās par 2.7% (2001. gadā – par 2.6%). Visstraujāk (par 14.1%) auga pārtikas rūpniecības produktu (ieskaitot alkoholiskos un bezalkoholiskos dzērienus un tabaku), koksnes papīrmasas, papīra un kartona (par 7.4%) un metālu un to izstrādājumu (par 5.8%) cenas. Savukārt ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru produkcijas un dzīvnieku un lopkopības produkcijas eksporta vienības vērtība būtiski samazinājās (attiecīgi par 9.5% un 6.6%). Reālais eksports palielinājās par 9.2%, visvairāk – pārtikas rūpniecības produktu (ieskaitot alkoholiskos un bezalkoholiskos dzērienus un tabaku), dažādu rūpniecības preču (mēbeļu), mašīnu un mehānismu, elektrisko iekārtu un ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru produkcijas reālais eksports.

Importa vienības vērtība palielinājās par 5.8% (iepriekšējā gadā – par 1.7%). Kāpumu noteica importā dominējošo preču – mašīnu un mehānismu, elektrisko iekārtu, metālu un to izstrādājumu un transportlīdzekļu – cenu pieaugums (attiecīgi par 9.8%, 9.5% un 3.6%). Samazinājās (par 1.4%) vienīgi minerālo produktu importa vienības vērtība. Reālais imports palielinājās par 7.2%.

Importa vienības vērtībai ceļoties straujāk nekā eksporta vienības vērtībai, tirdzniecības nosacījumi 2002. gadā pasliktinājās par 2.9%.

IEKŠZEMES KOPPRODUKTS

2002. gadā turpinājās strauja tautsaimniecības attīstība, un to veicināja augsts iekšzemes pieprasījums un eksporta kāpums. Īpaši nozīmīga izaugsme bija gada otrajā pusē, kad reālā IKP pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu sasniedza 7.8% (1. pusgadā – 4.3%), gadā kopumā palielinoties par 6.1% (sk. 1. tabulu). IKP faktiskajās cenās bija 5 194.7 milj. latu.

1. tabula

IEKŠZEMES KOPPRODUKTS UN KOPĒJĀ BRUTO PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

(salīdzināmajās cenās; salīdzinot ar
iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

	2000	2001 ¹	2002
Iekšzemes kopprodukts	6.8	7.9	6.1
Preču sektors	6.3 ¹	8.3	7.0
Pakalpojumu sektors	7.1	8.3	5.9

¹ Dati precizēti.

Avots: Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes dati.

2002. gadā visstraujāk attīstījās tirdzniecība. Tās ieguldījums kopējās pievienotās vērtības reālajā pieaugumā bija 12.7%, un tā visvairāk ietekmēja pakalpojumu sektora straujo augšupeju. Izaugsme bija vērojama arī finanšu starpniecībā (pievienotās vērtības pieaugums – 5.1%), operācijās ar nekustamo īpašumu, nomā un citā komercdarbībā (5.7%) un individuālajos pakalpojumos (4.6%).

Lēnāk attīstījās transporta, glabāšanas un sakaru nozare (pieaugums – 2.4%), kuras izaugsmi bremsēja straujš naftas tranzīta kritums. 1. ceturksnī Ventspils osta pa maģistrālo cauruļvadu saņēma par 1.5% mazāk naftas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, bet 4. ceturksnī kritums sasniedza 83.9%, tāpēc Ventspils

ostā saņemto un no tās nosūtīto kravu apjoms 2002. gadā saruka par 24.3%. Latvijas ostās saņemto un no tām nosūtīto kravu kopapjoms samazinājās tikai par 8.4%, jo Rīgas ostā un pārējās Latvijas ostās pārkrauto kravu apjoms būtiski pieauga. Pa dzelzceļu pārvadāto kravu apjoms palielinājās par 5.8%.

Preču sektora attīstību galvenokārt noteica tā galvenā nozare – apstrādes rūpniecība. Tās ieguldījums kopējās pievienotās vērtības reālajā pieaugumā palielinājās par 7.2%. Apstrādes rūpniecības izaugsmi veicināja straujš pasūtījumu apjoma kāpums iekšējā tirgū, vienlaikus augot arī ārējā tirgus pieprasījumam. Ražošanas apjoms salīdzināmajās cenās visstraujāk palielinājās mašīnbūvē, būvmateriālu ražošanā, ķīmiskajā rūpniecībā, koksnes un pārtikas rūpniecībā. Būtiski pieauga ražošanas apjoms būvniecībā (par 10.8%), ieguves rūpniecībā un karjeru izstrādē (par 7.7%), elektroenerģijā, gāzes un ūdens apgādē (par 4.6%) un lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā (par 4.2%).

Nodarbinātības valsts dienestā reģistrēto bezdarbnieku skaits 2002. gadā samazinājās par 2.1% un gada beigās bija 7.6% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita (2001. gada beigās – 7.7%).

Bezdarbnieku skaita samazinājumu nodrošināja augošā ekonomiskā aktivitāte valstī. Lai gan februārī un martā bezdarba līmenis sezonālu faktoru ietekmē pieauga līdz 8.2%, vēlāk tas pakāpeniski saruka un decembrī bija viszemākais kopš 2001. gada novembra.

Augstais bezdarba līmenis vairākos Latvijas reģionos joprojām bija aktuāla problēma. Dažos rajonos un pilsētās bezdarba līmenis saruka (visvairāk – par 1.7 procentu punktiem – Jēkabpils rajonā), bet dažviet pieauga (Kuldīgas, Limbažu u.c. rajonos). Augstākais bezdarba līmenis joprojām bija Rēzeknes rajonā (26.2% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita), kā arī Balvu un Ludzas rajonā (attiecīgi 20.8% un 20.2%). Zemākais bezdarba līmenis bija Saldus un Rīgas rajonā (attiecīgi 5.5% un 6.4%), bet Rīgā bezdarba līmenis decembrī bija tikai 3.7%.

ĀRĒJĀ TIRDZNIECĪBA UN MAKSĀJUMU BILANCE

Latvijas ārējās tirdzniecības apgrozījums 2002. gadā sasniedza 3 906.2 milj. latu, eksportam palielinoties par 12.1% un importam – par 13.4%. Lai gan tautsaimniecības izaugsmes temps Eiropā un citur pasaulē joprojām bija lēns, Latvijas preču pieprasījums vairākos tirgos pieauga. Eksports straujāk palielinājās gada otrajā pusē, un to daļēji noteica zemāka bāze 2001. gada 2. pusgadā. Augošais iekšzemes un ārējais pieprasījums izraisīja importa kāpumu, un ārējās tirdzniecības bilances negatīvais saldo palielinājās par 143.4 milj. latu (līdz 1 088.6 milj. latu; sk. 2. tabulu). Visvairāk pieauga mašīnu un mehānismu, elektrisko iekārtu, minerālo produktu, transportlīdzekļu un ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru negatīvais saldo. Straujāk auga mašīnu un mehānismu, elektrisko iekārtu, transportlīdzekļu un ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru produkcijas imports, un šo preču

2. tabula

LATVIJAS ĀRĒJĀ TIRDZNIECĪBA

(eksports – FOB cenās; imports – CIF cenās;
milj. latu)

	2000	2001	2002
Eksports	1 131.3	1 256.4	1 408.8
Imports	1 933.9	2 201.6	2 497.4
Balance	–802.6	–945.2	–1 088.6

Avots: Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes dati.

grupu negatīvais saldo būtiski palielinājās. Pieaugot koksnes un tās izstrādājumu eksportam, šīs preču grupas pozitīvais saldo palielinājās un sedza 39.6% no kopējā ārējās tirdzniecības negatīvā saldo (2001. gadā – 42.1%). No nozīmīgākajām partnervalstīm pozitīvs ārējās tirdzniecības saldo Latvijai bija ar Lielbritāniju (147.6 milj. latu) un ASV (20.4 milj. latu). Ārējās tirdzniecības negatīvais saldo samazinājās ar Zviedriju un Dāniju eksporta kāpuma rezultātā, kā arī ar Baltkrieviju, krītoties importam, bet būtiski pieauga ar Vāciju, Somiju, Poliju un Lietuvu, straujāk palielinoties importam no šīm valstīm. Nozīmīgākās Latvijas ārējās tirdzniecības partneres bija ES valstis (60.4% no eksporta un 53.0% no importa kopapjoma).

Latvijas nozīmīgākās eksporta preces pārskata gadā bija koksne un tās izstrādājumi (33.6% no eksporta kopapjoma), metāli un to izstrādājumi (13.2%), tekstilmateriāli un tekstilizstrādājumi (12.8%) un pārtikas rūpniecības produkti (ieskaitot alkoholiskos un bezalkoholiskos dzērienus un tabaku; 7.2%). Visvairāk (par 45.6 milj. latu) pieauga koksnes un tās izstrādājumu izvedums. Būtiski palielinājās koka izstrādājumu, kurināmās koksnes un zāgmateriālu eksports. Auga arī pārtikas rūpniecības produktu (par 28.3 milj. latu; alkoholiskie un bezalkoholiskie dzērieni, tabaka, zivju izstrādājumi), metālu un to izstrādājumu (par 25.6 milj. latu), dažādu rūpniecības preču (par 11.8 milj. latu; galvenokārt mēbeļu) un mašīnu un mehānismu, elektrisko iekārtu (par 11.0 milj. latu) eksports. Tekstilmateriālu un tekstilizstrādājumu eksports palielinājās tikai par 2.6 milj. latu.

Koksni un tās izstrādājumus Latvija eksportēja galvenokārt uz Lielbritāniju (34.9% no šo preču eksporta kopapjoma), Zviedriju (19.7%) un Vāciju (12.0%). Koksnes un tās izstrādājumu izvedums būtiski pieauga uz Zviedriju, Japānu, ASV un Poliju. Līdzīgi kā iepriekšējos gados, vislielākās pārmaiņas skāra metālu un to izstrādājumu noieta tirgu – salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu būtiski samazinājās eksports uz Irānu, bet pieauga uz Nīderlandi. Vācija joprojām bija galvenais metālu un to izstrādājumu noieta tirgus (36.3%), tomēr metālu un to izstrādājumu noiets palielinājās arī vairākās citās valstīs. Tekstilmateriālu un tekstilizstrādājumu galvenie noieta tirgi bija Zviedrija (14.4%), Vācija (14.1%) un Dānija (12.9%). Šo preču eksporta kritumu uz Vāciju kompensēja eksporta kāpums uz Itāliju, ASV un Krieviju. Pārtikas rūpniecības produktu (ieskaitot alkoholiskos un bezalkoholiskos dzērienus un tabaku) lielo noieta nodrošināja galvenokārt ASV tirgus (pieaugums – 14.9 milj. latu), kā arī Lietuvas, Krievijas, Vācijas un Kipras tirgu paplašināšanās. Mašīnu un mehānismu, elektrisko iekārtu eksports pieauga uz visiem nozīmīgākajiem noieta tirgiem – Krieviju, Lietuvu un Vāciju (attiecīgi par 17.4%, 15.8% un 13.3%), kā arī uz Zviedriju, Franciju un Igauniju. Dažādu rūpniecības preču (galvenokārt mēbeļu) pieprasījums samazinājās Vācijā un Somijā, bet palielinājās Francijā, Lielbritānijā, Igaunijā un ASV. Turpināja augt eksports uz iepriekšējos gados apgūtajiem tirgiem (Norvēģiju, Japānu, Alžīriju, Peru), turklāt ražotāji apguva arī jaunus noieta tirgus (Portugāli, Kipru, Grieķiju, Austrāliju), kas apjoma ziņā pagaidām nav lieli.

Eksports uz ES valstīm pieauga par 10.6%, visvairāk – uz Zviedriju (galvenokārt koksne un tās izstrādājumi). Būtiski (par 16.8%) eksports palielinājās uz pārējām valstīm, galvenokārt uz ASV (tabaka, alkoholiskie un bezalkoholiskie dzērieni), Lietuvu un Igauniju. Uz Lietuvu un Igauniju eksporta apjoms pieauga gandrīz visās nozīmīgākajās preču grupās. NVS valstu grupā eksports palielinājās uz Krieviju (akmens, ģipša un cementa izstrādājumi, mašīnas un mehānismi, zivju izstrādājumi) un Ukrainu (koka izstrādājumi un farmācijas produkcija). Latvijas nozīmīgākās partnervalstis eksportā bija Vācija, Lielbritānija, Zviedrija, Lietuva, Igaunija un Krievija, bet importā – Vācija, Lietuva, Krievija, Somija un Zviedrija. Imports no ES (visvairāk – no Vācijas un Somijas) un pārējām valstīm (galvenokārt

no Lietuvas) pieauga (attiecīgi par 14.3% un 17.8%). Savukārt imports no NVS valstīm jau trīs gadus gandrīz nemainījās.

Importa preču grupu struktūrā 2002. gadā dominēja mašīnas un mehānismi, elektriskās iekārtas (21.3% no importa kopapjoma), ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru produkcija (10.5%), transportlīdzekļi (9.8%), minerālie produkti (9.7%) un metāli un to izstrādājumi (8.4%). Imports pieauga gandrīz visās preču grupās, izņemot minerālos produktus (kritums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu – 0.8%). Visvairāk palielinājās mašīnu un mehānismu, elektrisko iekārtu (par 65.8 milj. latu), transportlīdzekļu (par 37.8 milj. latu; galvenokārt viegļie un kravas automobiļi), ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru produkcijas (par 30.6 milj. latu; farmācijas produkcija), pārtikas rūpniecības produktu (par 29.6 milj. latu; alkoholiskie un bezalkoholiskie dzērieni) un metālu un to izstrādājumu (par 28.5 milj. latu) imports.

Lielākais mašīnu un mehānismu, elektrisko iekārtu importa apjoms bija no Vācijas (24.1%), Somijas (16.1%) un Zviedrijas (7.7%), kā arī no Itālijas un Nīderlandes, no kurām šo preču ievedums pieauga visvairāk. Ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru produkcijas importā dominēja Vācija (14.9%), Šveice, Polija, Krievija, Somija un Lietuva. Transportlīdzekļus iveda galvenokārt no Vācijas (33.6%), Zviedrijas (13.0%), Somijas (9.6%) un Igaunijas (8.7%). Visvairāk palielinājās šo preču ievedums no Vācijas, Igaunijas un Somijas. Minerālo produktu ievaduma kritumu no Baltkrievijas (par 17.0 milj. latu) gandrīz kompensēja importa kāpums no Lietuvas. Krievija joprojām piegādāja nozīmīgu minerālo produktu apjomu (41.6%). Metālu un to izstrādājumu importā joprojām dominēja Krievija (16.5%), Vācija (14.7%) un Lietuva (11.6%). Visvairāk pieauga imports no Lietuvas, Vācijas, Polijas un Somijas. Tekstilmateriālu un tekstilizstrādājumu importā dominēja Vācija (16.6%), Zviedrija (13.4%), Itālija (11.0%) un Dānija (10.0%). Šo preču lielākais ievaduma kāpums bija no Ķīnas un Itālijas.

Ārējās tirdzniecības norēķinos 2002. gadā pieauga eiro un kritās ASV dolāra īpatsvars. Euro īpatsvars ārējās tirdzniecības norēķinos sasniedza 47.7% (2001. gadā Ekonomikas un monetārās savienības valstu valūtu un eiro īpatsvars bija 40.7%), bet ASV dolāra īpatsvars samazinājās no 38.8% līdz 32.1%. Lata īpatsvars ārējās tirdzniecības norēķinos palielinājās no 5.6% 2001. gadā līdz 6.6% 2002. gadā.

Lata reālā efektīvā kursa indekss attiecībā pret desmit galveno tirdzniecības partnervalstu valūtām 2002. gadā samazinājās par 3.7%, bet lata nominālais kurss attiecībā pret šo valstu valūtām saruka par 2.3%. Lata reālā efektīvā kursa indeksa samazinājumu attiecībā pret galveno attīstīto tirdzniecības partnervalstu valūtām (3.4%) noteica lata nominālā kursa kritums attiecībā pret šo valstu valūtām, jo gada vidējā inflācijas līmeņa atšķirības Latvijā un tās attīstītajās tirdzniecības partnervalstīs 2002. gadā bija nenoīmīgas. Savukārt attiecībā pret galveno attīstības tirdzniecības partnervalstu valūtām lata reālā efektīvā kursa indekss samazinājās par 4.5% (galvenokārt sakarā ar to, ka šajās valstīs saglabājās augstāks inflācijas līmenis nekā Latvijā).

Maksājumu bilances tekošā konta negatīvais saldo 2002. gadā bija 403.1 milj. latu jeb 7.8% no IKP (2001. gadā – 9.6% no IKP). Preču, pakalpojumu un kārtējo pārvedumu eksporta pieaugums bija lielāks nekā importa kāpums, un preču un kārtējo pārvedumu saldo attiecība pret IKP uzlabojās.

Salīdzinājumā ar 2001. gadu pakalpojumu un kārtējo pārvedumu pozitīvais saldo palielinājās un sedza 56.0% no preču negatīvā saldo. Pakalpojumu pozitīvā saldo pieaugumu (par 26.0 milj. latu) 2002. gadā galvenokārt noteica nerezidenti sniegto braucienu pakalpojumu un citu pakalpojumu apjoma kāpums. Latvijas

ostu sniegto pakalpojumu apjoma sarukumu daļēji kompensēja sniegto autotransporta pakalpojumu apjoma kāpums. Ienākumu saldo kļuva negatīvs (11.8 milj. latu), jo nerezidentu gūtie tiešo investīciju ienākumi pieauga par 48.2%.

2002. gadā no nerezidentiēm saņemtie finanšu resursi un kapitāla pārvedumi pilnībā sedza tekošā konta operāciju finansēšanai nepieciešamos līdzekļus. Ārvalstu tiešo investīciju saldo (240.4 milj. latu) sedza 59.6% no tekošā konta negatīvā saldo. Portfeļieguldījumu saldo bija negatīvs (143.3 milj. latu), bet citu ieguldījumu saldo – pozitīvs (326.2 milj. latu). Rezerves aktīvi salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu gandrīz nemainījās.

FISKĀLĀ POLITIKA

2002. gadā valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālais deficīts bija 131.1 milj. latu jeb 2.5% no IKP (2001. gadā – 1.8% no IKP) – nedaudz mazāks nekā 2002. gada valsts budžeta grozījumos noteiktais (2.8% no IKP).

Valsts konsolidētā kopbudžeta deficīts būtiski pieauga decembrī, kad krasi palielinājās valsts pamatbudžeta izdevumi. Kāpumu daļēji noteica tas, ka grozījumi likumā "Par valsts budžetu 2002. gadam" stājās spēkā tikai 21. novembrī un visi budžeta grozījumos paredzētie papildizdevumi tika finansēti decembrī. Ar likuma "Par valsts budžetu 2002. gadam" grozījumiem tika piešķirts papildu finansējums vairākiem neatliekamiem pasākumiem, lai nodrošinātu normatīvo aktu noteikto saistību izpildi (medicīnas darbinieku algu palielinājumu, sausuma izraisītās situācijas stabilizēšanu lauksaimniecībā u.c.).

Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālais deficīts bija 146.4 milj. latu. Valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga lēnāk nekā izdevumi (attiecīgi par 10.5% un 13.2%).

Valsts pamatbudžeta fiskālais deficīts 2002. gadā sasniedza 103.7 milj. latu (par 33.7 milj. latu vairāk nekā 2001. gadā). Visstraujāk tas pieauga decembrī (par 69.4 milj. latu). Izdevumi palielinājās gandrīz visās galvenajās izdevumu grupās (kārtējie izdevumi, subsīdijas un dotācijas, kapitālieguldījumi). Valsts pamatbudžeta ieņēmumi 2002. gadā bija 818.5 milj. latu (par 10.7% lielāki nekā 2001. gadā), izdevumi (t.sk. tīrie aizdevumi) – 922.2 milj. latu (par 13.9% lielāki nekā 2001. gadā). Nodokļu ieņēmumi valsts pamatbudžetā palielinājās par 6.5%.

Valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālo bilanci būtiski pasliktināja arī pašvaldību konsolidētā budžeta fiskālais deficīts, kas 2002. gadā sasniedza 45.3 milj. latu (t.sk. 26.5 milj. latu – Rīgas pilsētas pašvaldības pamatbudžeta deficīts) un bija par 18.6 milj. latu lielāks nekā 2001. gadā. Pašvaldību konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi un izdevumi pieauga attiecīgi par 9.8% un 11.8%.

Valsts speciālā budžeta ieņēmumi auga straujāk nekā izdevumi (kāpums attiecīgi 14.2% un 10.3%), un 2002. gadā tajā izveidojās fiskālais pārpalikums (2.4 milj. latu). Pozitīva bija arī valsts sociālās apdrošināšanas budžeta bilance – tajā izveidojās fiskālais pārpalikums (1.7 milj. latu). Sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumi un izdevumi pieauga attiecīgi par 9.6% un 7.2%.

Valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālā deficīta kāpumu palēnināja visu valsts budžetu un pašvaldību pamatbudžeta rekordlielie ieņēmumi decembrī (180.5 milj. latu). Salīdzinājumā ar 2001. gada ieņēmumiem pieauga visu nodokļu ieņēmumi, izņemot muitas nodokļa ieņēmumus. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa, uzņēmumu ienākuma nodokļa, akcīzes nodokļa, valsts obligāto sociālās apdrošināšanas iemaksu un pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi palielinājās attiecīgi par 12.7%, 11.5%, 10.3%, 9.9% un 9.3%.

Valdības parāds 2002. gadā pieauga par 43.5 milj. latu (līdz 756.2 milj. latu). Valdības iekšējais parāds palielinājās par 35.5 milj. latu un gada beigās bija 291.5 milj. latu. Kāpumu galvenokārt noteica valsts iekšējā aizņēmuma 5 gadu obligāciju emisija. Valdības ārējais parāds pieauga tikai par 8.0 milj. latu, gada beigās sasniedzot 464.7 milj. latu. Valsts konsolidētā kopbudžeta deficīts tika finansēts, arī samazinot valdības noguldījumus banku sistēmā.

BANKU SEKTORS

Pārskata gada beigās Latvijas Republikā bija reģistrētas 22 bankas, 26 krājaizdevu sabiedrības un *Nordea Bank Finland Plc* Latvijas filiāle un darbojās *Dresdner Bank AG* un *Nadra Bank* pārstāvniecības Rīgā.

Gandrīz visas Latvijas bankas ir privātas, un valsts daļa banku sektora apmaksātajā pamatkapitālā pārskata gada beigās bija tikai 7.3%. Latvijas valsts ir a/s "Latvijas Hipotēku un zemes banka" īpašniece, bet a/s "Latvijas Krājbanka" ir valsts kapitāla daļa, un šīs bankas privatizācijas process turpinās.

Kopējais apmaksātais kredītiestāžu pamatkapitāls 2002. gada beigās bija 284.2 milj. latu (par 19.7% vairāk nekā 2001. gada beigās). Mainoties vairāku banku īpašniekiem, ārvalstu kapitāla īpatsvars apmaksātajā banku pamatkapitālā saruka (par 13.5 procentu punktiem; 2002. gada beigās – 54.3%).

2002. gadā turpināja strauji augt visi nozīmīgākie kredītiestāžu darbības rādītāji, t.sk. aktīvi (neieskaitot aktīvus pārvaldīšanā) – par 27.9% (līdz 4 425.2 milj. latu), izsniegto kredītu atlikums (ieskaitot tranzītkredītus) – par 29.9% (līdz 2 127.2 milj. latu) un noguldījumu atlikums – par 31.8% (līdz 3 072.1 milj. latu). Kredītiestāžu sektors guva 56.4 milj. latu peļņu (par 13.7% vairāk nekā iepriekšējā gadā). Kredītiestāžu kapitāls un rezerves pārskata gadā pieauga par 24.4% un perioda beigās sasniedza 384.3 milj. latu.

2002. gadā banku aktīvu struktūra ievērojami nemainījās. Nedaudz palielinājās kredītu un prasību pret kredītiestādēm īpatsvars (attiecīgi līdz 48.1% un 25.2%).

Banku likvīdo aktīvu daļa (kase, prasības pret Latvijas Banku un kredītiestādēm, valdības vērtspapīri) 2002. gada beigās bija 38.0% no aktīvu kopsummas un nodrošināja noguldītāju prasību apmierināšanai pietiekamu brīvo resursu apjomu. Savukārt 53.5% no likvidajiem aktīviem bija prasības pret OECD valstu kredītiestādēm.

Salīdzinājumā ar 2001. gada beigām no 29.0% līdz 36.7% pieauga nebankām izsniegto ilgtermiņa (ar termiņu ilgāku par 5 gadiem) kredītu atlikuma īpatsvars kopējā kredītu atlikumā, bet īstermiņa (ar termiņu līdz 1 gadam) kredītu atlikuma īpatsvars samazinājās no 26.2% līdz 18.7%. Vidēja termiņa (no 1 līdz 5 gadiem) kredītu atlikuma īpatsvars gandrīz nemainījās (44.6%).

Banku piesaistīto nebanku noguldījumu atlikums 2002. gadā auga nedaudz straujāk nekā kredītu atlikums. Samazinoties īstermiņa noguldījumu īpatsvaram banku piesaistīto noguldījumu kopapjomā (no 25.4% līdz 21.1%), par 3.8 procentu punktiem pieauga pieprasījuma noguldījumu (līdz 71.9%) un par 0.6 procentu punktiem – vidēja termiņa noguldījumu (no 1 līdz 5 gadiem) īpatsvars (līdz 6.1%).

2002. gadā Latvijas Banka turpināja ciešu sadarbību ar Finanšu un kapitāla tirgus komisiju un sāka gatavot finanšu sektora stabilitātes ziņojuma projektu. Tika izveidota finanšu sektora stabilitāti raksturojošo rādītāju datu bāze, un Latvijas Bankas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pārstāvju sanāksmēs tika apspriesta aktuālā situācija finanšu sektorā un ieteikumi finanšu sektora stabilitātes ziņojuma

projekta pilnveidei. Turpinājās Latvijas Bankas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas sadarbība normatīvo aktu projektu sagatavošanā.

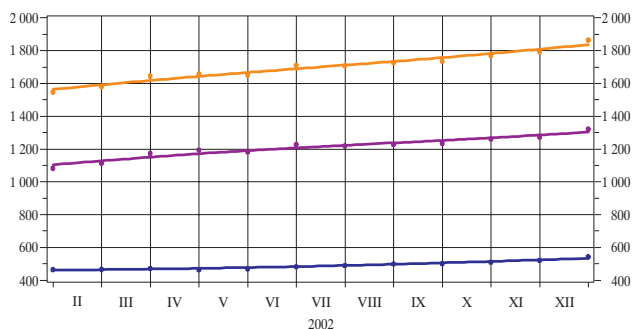
NAUDAS PIEDĀVĀJUMS

Latvijas banku sistēmas un Latvijas Bankas galvenie monetārie rādītāji atspoguļoti gada pārskata 1. pielikumā. Naudas piedāvājums M2X¹ palielinājās par 21.0% un 2002. gada beigās bija 1 864.9 milj. latu (sk. 2. att.). Stabīlā valsts tautsaimniecības attīstība noteica gandrīz nemainīgu naudas piedāvājuma pieauguma tempu otro gadu pēc kārtas (M2X kāpums 2001. gadā – 20.8%). Plašā nauda vienmērīgi palielinājās visu gadu (1. pusgadā – par 11.0%; 2. pusgadā – par 9.0%), nedaudz samazinoties tikai maijā un jūlijā (attieciņi par 0.3% un 0.2%). Visstraujāk plašā nauda pieauga martā (par 4.1%), kad krasi palielinājās banku piesaistīto iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu noguldījumu atlikums, un decembrī (par 3.9%), kad, palielinoties noguldījumu atlikumam, augsts bija arī skaidrās naudas pieprasījums.

2. attēls

PLAŠĀ NAUDA (milj. latu)

- M2X (plašā nauda)
- Iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu noguldījumi
- Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem banku kasēs)

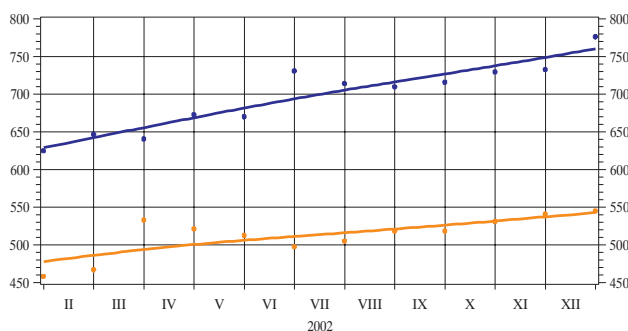
Naudas reizinātājs pārskata gadā būtiski nemainījās un decembrī bija 2.47 (2001. gada decembrī – 2.50). Stabīlā ekonomiskā situācija un uzkrājumu palielināšanās veicināja naudas aprites ātruma samazināšanos no 3.1 2001. gadā līdz 2.8 2002. gadā.

Banku sektora un nacionālās valūtas stabilitāte, iedzīvotāju labklājības pieaugums un tautsaimniecības reālā sektora tālāka nostiprināšanās ļāva banku sektoram palielināt piesaistīto iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu noguldījumu atlikumu (par 265.5 milj. latu jeb 25.1%; sk. 3. att.). Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem banku kasēs) pieauga par 57.9 milj. latu jeb 11.9%, kāpuma tempam nedaudz samazinoties. Visstraujāk skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem banku kasēs) sezonālu faktoru ietekmē palielinājās jūnijā un decembrī (attieciņi par 2.7% un 4.2%). Turpinājās bezskaidrās naudas maksāšanas līdzekļu attīstība, un skaidrās naudas īpatsvars plašajā naudā 2002. gada beigās samazinājās līdz 29.1% (2001. ga-

3. attēls

IEKŠZEMES UZŅĒMUMU UN PRIVĀTPERSONU NOGULDĪJUMI BANKĀS (perioda beigās; milj. latu)

- Termiņnoguldījumi
- Pieprasījuma noguldījumi

¹ Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem banku kasēs) + iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu noguldījumi nacionālajā un ārvalstu valūtā.

da beigās – 31.5%). Vienlaikus pieauga pieprasījuma noguldījumu (par 1.3 procentu punktiem; līdz 41.7%) un termiņnoguldījumu (par 1.0 procentu punktu; līdz 29.2%) īpatsvars plašajā naudā. Uzkrājumu līmeņa kāpums noteica privātpersonu noguldījumu īpatsvara palielināšanos termiņnoguldījumu atlikumā (līdz 70.5%) un pieprasījuma noguldījumu atlikumā (līdz 47.2%). Tādējādi turpināja augt arī privātpersonu noguldījumu daļa iekšzemes noguldījumu kopējā atlikumā, sasniedzot 56.8% (2001. gada beigās – 54.4%) no noguldījumu atlikuma.

Augstāks ienesīgums un uzticība nacionālajai valūtai, kā arī iedzīvotāju ienākumu un izdevumu struktūra noteica latos veikto noguldījumu atlikuma ievērojami straujāku kāpumu salīdzinājumā ar ārvalstu valūtā veikto noguldījumu atlikuma pieaugumu (attiecīgi 34.6% un 13.6%). Tādējādi latos veikto noguldījumu atlikuma īpatsvars palielinājās un 2002. gada beigās bija 59.1% no noguldījumu atlikuma (2001. gada beigās – 55.0%). Eiro kursa kāpums un šīs valūtas nozīmes pieaugums Latvijas ārējā tirdzniecībā noteica eiro veikto noguldījumu īpatsvara palielinājumu rezidentu nebanku ārvalstu valūtas noguldījumu atlikumā pārskata gada beigās (līdz 20.0%; 2001. gada beigās – 12.2%), attiecīgi sarūkot ASV dolāros veikto noguldījumu atlikuma īpatsvaram.

2002. gadā gandrīz vienādā tempā palielinājās kvazinauda¹ (par 20.8%) un plašās naudas likvidākā sastāvdaļa M1² (par 21.2%).

Lai gan Latvijas Bankas ārējās rezerves nedaudz pieauga, banku sistēmas tirie ārējie aktīvi 2002. gadā saruka par 165.8 milj. latu. To noteica jau otro gadu vērojamā tendence daļu no nerezidentiem aizņemto līdzekļu izvietot iekšzemes aktīvos – iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām izsniegtajos kredītos. Tāpēc banku sektora tirie ārējie aktīvi 2002. gada beigās bija par 184.4 milj. latu mazāki nekā 2001. gada beigās. Banku sektora ārzemju saistību pieaugums (528.4 milj. latu) ievērojami pārsniedza ārzemju aktīvos izvietoto līdzekļu palielinājumu (344.0 milj. latu), un gada beigās tie bija attiecīgi 51.1% un 41.3% (iepriekšējā gada beigās – attiecīgi 48.9% un 41.9%) no kredītiestāžu kopsavilkuma bilances pasīviem un aktīviem.

Ārzemju aktīvos būtiski (par 31.1%; līdz 1 160.0 milj. latu) pieauga prasības pret ārvalstu bankām (galvenokārt īstermiņa prasības). Savukārt prasības pret ārvalstu nebankām palielinājās par 15.7% (līdz 580.0 milj. latu; t.sk. ieguldījumi ārvalstu valdību parāda vērtspapīros – 1.7 reizes). Nedaudz samazinājās vienīgi ārvalstu valūtas atlikums banku kasēs un ieguldījumu apjoms ārvalstu uzņēmumu akcijās. Īpaši strauji pieauga nerezidentu nebanku noguldījumu apjoms (par 459.9 milj. latu jeb 38.1%; galvenokārt pieprasījuma noguldījumi) un saistības pret ārvalstu bankām (par 72.0 milj. latu jeb 17.1%).

Naudas piedāvājuma kāpumu, tāpat kā 2001. gadā, noteica iekšzemes kredītu atlikuma pieaugums (par 570.5 milj. latu jeb 39.8%; 2001. gadā – par 376.5 milj. latu jeb 35.6%), t.sk. iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām izsniegto kredītu atlikums palielinājās par 494.8 milj. latu jeb 36.5%. Tādējādi iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām izsniegto kredītu atlikuma īpatsvars kredītiestāžu kopsavilkuma bilances aktīvos 2002. gada beigās sasniedza 42.6% (2001. gada beigās – 39.9%). Banku sistēmas neto prasības pret centrālo valdību pieauga 2.0 reizes un sasniedza 154.7 milj. latu.

Kredītu atlikuma straujāku palielināšanos veicināja ekonomiskās aktivitātes kāpu-

¹ Iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu termiņnoguldījumi latos + iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu noguldījumi ārvalstu valūtās.

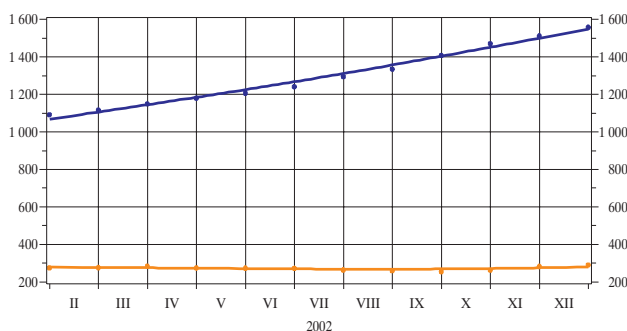
² Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem banku kasēs) + iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu pieprasījuma noguldījumi latos.

ma izraisītais reālā naudas pieprasījuma pieaugums un kredītiestāžu resursu bāzes paplašināšanās, kā arī kredītu procentu likmju pazemināšanās un kredītriska sarukums. Iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām izsniegto ilgtermiņa kredītu atlikuma pieaugumu īpaši veicināja zemās kredītu procentu likmes un aizvien plašāka hipotēku kredīta izmantošana. 2002. gadā iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām izsniegto ilgtermiņa kredītu atlikums palielinājās par 478.7 milj. latu jeb 44.3%, bet īstermiņa kredītu atlikums – par 16.1 milj. latu jeb 5.9% (kredītu atlikumus katra mēneša beigās sk. 4. att.). 2002. gada beigās 84.3% no izsniegto kredītu atlikuma bija ilgtermiņa kredīti (2001. gada beigās – 79.7%).

4. attēls

IEKŠZEMES UZŅĒMUMIEM UN PRIVĀTPERSONĀM IZSNIEGTIE KREDĪTI
(perioda beigās; milj. latu)

— Īstermiņa
— Ilgtermiņa

Hipotēku kredīta atlikums pieauga par 169.0 milj. latu jeb 1.7 reizes (līdz 404.9 milj. latu). Strauji auga arī komerckredīta (par 171.9 milj. latu jeb 34.5%), kredīta patēriņa preču iegādei (par 29.2 milj. latu jeb 49.1%) un industriālā kredīta (par 69.4 milj. latu jeb 19.0%) atlikums. Palielinājās arī citu kredīta veidu atlikumi. Rezidentiem izsniegto kredītu atlikumā joprojām dominēja komerckredīts (36.3% no izsniegto kredītu kopapjoma), industriālais kredīts (23.5%) un hipotēku kredīts (21.9%).

Ievērojami straujāku privātpersonām izsniegto kredītu atlikuma pieaugumu (par 191.5 milj. latu jeb 79.6%; uzņēmumiem izsniegto kredītu atlikuma kāpums – 303.4 milj. latu jeb 27.2%) nodrošināja būtiskais kredītu privātpersonām mājokļa iegādei atlikuma palielinājums (par 113.8 milj. latu jeb 91.9%).

Kredītņēmēju ienākumu valūtu struktūra un izdevīgās procentu likmes veicināja straujāku (par 261.5 milj. latu jeb 44.9%) latos izsniegto kredītu atlikuma pieaugumu, lai gan turpinājās arī būtisks ārvalstu valūtā izsniegto kredītu atlikuma kāpums (par 233.3 milj. latu jeb 30.2%). Tādējādi latos izsniegto kredītu atlikuma īpatsvars 2002. gadā palielinājās par 2.6 procentu punktiem (līdz 45.6%). Ārvalstu valūtā izsniegto kredītu atlikumā joprojām dominēja ASV dolārs (2002. gada un 2001. gada beigās – attiecīgi 66.6% un 67.1%), tomēr pieauga arī eiro īpatsvars (attiecīgi 30.0% un 28.4%).

Kredītu atlikuma kāpums bija vērojams gandrīz visās tautsaimniecības nozarēs, turklāt atbilstoši kopējās pievienotās vērtības struktūrai kredītu atlikums vairāk palielinājās pakalpojumu sektora nozarēs – pārējos pakalpojumos (par 79.5 milj. latu jeb 66.9%), finanšu starpniecībā (par 57.0 milj. latu jeb 30.0%), tirdzniecībā (par 53.8 milj. latu jeb 20.9%), kā arī transportā, glabāšanā un sakaros (par 27.3 milj. latu jeb 23.8%). Kredītu atlikums pieauga visās preču sektora nozarēs, visvairāk – apstrādes rūpniecībā (par 34.5 milj. latu jeb 17.4%), elektroenerģijā, gāzes un ūdens apgādē (par 30.8 milj. latu jeb 50.3%) un lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā (par 15.1 milj. latu jeb 29.2%). 2002. gada beigās vislielākie kredītielguldījumi bija veikti tirdzniecībā (21.9% no iekšzemes uzņēmumiem izsniegto kredītu atlikuma; īpatsvara samazinājums gada laikā – 1.2 procentu punkti), finanšu starpniecībā (17.4%; īpatsvara palielinājums – 0.4 procentu punkti) un apstrādes

rūpniecībā (16.4%; īpatsvara samazinājums – 1.4 procentu punkti). Pārskata gadā īstermiņa kredīti visvairāk bija izsniegti tirdzniecībai (32.0% no īstermiņa kredītu atlikuma) un apstrādes rūpniecībai (21.0%), bet ilgtermiņa kredīti – tirdzniecībai, finanšu starpniecībai un apstrādes rūpniecībai (attiecīgi 19.8%, 19.1% un 15.4% no ilgtermiņa kredītu atlikuma).

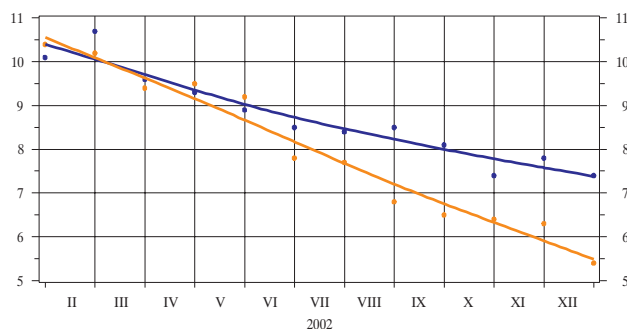
KREDĪTU UN NOGULDĪJUMU PROCENTU LIKMES

2002. gadā kredītu procentu likmes strauji samazinājās. Vairāk saruka latos izsniegto kredītu procentu likmes. Iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām latos izsniegto kredītu vidējās svērtās procentu likmes samazinājās gan īstermiņa (par 4.5 procentu punktiem; no 9.9% līdz 5.4%), gan ilgtermiņa (par 2.4 procentu punktiem; no 9.8% līdz 7.4%) darījumiem (sk. 5. att.), krasi samazinoties gan uzņēmumiem, gan privātpersonām izsniegto kredītu procentu likmēm. Procentu likmju kritumu noteica Latvijas Bankas īstenotā monetārā politika, banku savstarpējā konkurence un naudas tirgus procentu likmju, pie kurām tiek piesaistītas procentu likmes banku izsniegtajiem kredītiem ar mainīgu procentu likmi, pakāpenisks samazinājums 2002. gadā. Arī no jauna izsniegto kredītu termiņstruktūras pārmaiņas (īstermiņa kredītu struktūrā pieauga kredītu ar termiņu līdz 1 mēnesim īpatsvars) un kredītu nodrošinājuma kvalitātes uzlabošanās noteica zemākas procentu likmes. Latos izsniegto kredītu vidējo svērtā procentu likmju kritumu ietekmēja arī pasaules naudas tirgus, galvenokārt ASV dolāros un eiro veikto darījumu, procentu likmju samazināšanās tendences. OECD valstu valūtās izsniegto īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme pazeminājās no 7.1% līdz 4.1%, bet ilgtermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme salīdzinājumā ar zemo līmeni jau 2001. gada decembrī gada laikā nedaudz (no 5.6% līdz 5.8%) paaugstinājās.

5. attēls

IEKŠZEMES UZŅĒMUMIEM UN PRIVĀTPERSONĀM LATOS IZSNIEGTO KREDĪTU VIDĒJĀS SVĒRTĀS PROCENTU LIKMES (%)

— Īstermiņa
— Ilgtermiņa

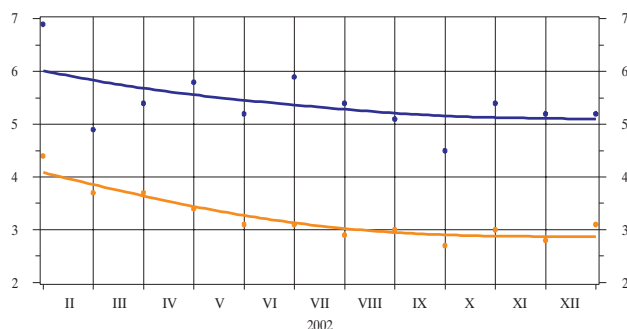

No iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām piesaistīto noguldījumu vidējās svērtās procentu likmes salīdzinājumā ar kredītu vidējām svērtajām procentu likmēm saruka mazāk. Latos veikto īstermiņa noguldījumu vidējā svērtā procentu likme (sk. 6. att.) 2002. gadā samazinājās no 5.7% līdz 3.1%, bet ilgtermiņa noguldījumu vidējā svērtā procentu likme – no 6.8% līdz 5.2%. OECD valstu valūtās veikto noguldījumu procentu likmes 2002. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu

6. attēls

IEKŠZEMES UZŅĒMUMU UN PRIVĀTPERSONU LATOS VEIKTO NOGULDĪJUMU VIDĒJĀS SVĒRTĀS PROCENTU LIKMES (%)

— Īstermiņa
— Ilgtermiņa

arī pazeminājās. Šajās valūtās veikto īstermiņa noguldījumu vidējā svērtā procentu likme saruka no 3.0% 2001. gada beigās līdz 2.0% 2002. gada beigās, bet ilgtermiņa noguldījumu vidējā svērtā procentu likme pazeminājās vēl vairāk – attiecīgi no 4.8% līdz 3.4%.

OECD valstu valūtās izsniegto kredītu un veikto noguldījumu procentu likmes bija zemākas nekā latos veikto darījumu procentu likmes (īstermiņa darījumiem – par 1.1–1.2 procentu punktiem, bet ilgtermiņa darījumiem – par 1.7–1.8 procentu punktiem). Kaut arī 2002. gadā ārvalstu valūtās izsniegto kredītu procentu likmes bija zemākas, latos izsniegto kredītu procentu likmju samazinājums un kredītņēmēju nevēlēšanās uzņemties valūtas risku veicināja augstāku latos izsniegto kredītu pieprasījumu. Savukārt augstākas piedāvātās procentu likmes noguldījumiem latos veicināja to piesaisti.

Kredītu procentu likmju kritums bija straujāks nekā inflācijas samazinājums, un īstermiņa kredītu reālā procentu likme 2002. gadā saruka par 2.7 procentu punktiem (līdz 4.0%), bet ilgtermiņa kredītu reālā procentu likme – par 0.6 procentu punktiem (līdz 6.0%). Samazinājās arī latos veikto īstermiņa noguldījumu reālā procentu likme (par 0.8 procentu punktiem; līdz 1.7%), bet ilgtermiņa noguldījumu reālā procentu likme nedaudz pieauga (līdz 3.8%).

STARPBANKU TIRGUS

Pārskata gadā starpbanku tirgū izsniegto kredītu apjoms turpināja augt. Iekšzemes starpbanku tirgū izsniegto kredītu apjoms palielinājās 1.5 reizes (līdz 6.5 mljrd. latu), tomēr naudas resursus bankas galvenokārt izvietoja ārvalstīs. Ārvalstu kredītiestādēm izsniegto starpbanku kredītu apjoms palielinājās 1.2 reizes (līdz 83.6 mljrd. latu). Iekšzemes starpbanku tirgū latos bija izsniegti 57.7% no kredītu kopapjoma, t.sk. 82.6% bija izsniegti uz nakti un 16.4% – ar termiņu līdz 1 mēnesim. Ārvalstu kredītiestādēm galvenokārt tika izsniegti kredīti OECD valstu valūtās (98.6%), t.sk. 92.7% – uz nakti.

2002. gadam bija raksturīga augsta banku likviditāte, kas veicināja latos veikto darījumu procentu likmju pazemināšanos un tādējādi arī OECD valstu valūtās un latos veikto darījumu procentu likmju starpības sarukumu. Pārskata gada sākumā tika samazināta rezervju norma un mainīti banku minimālo rezervju prasību aprēķināšanas un izpildes noteikumi, tāpēc bankas varēja veiksmīgāk pārvaldīt likviditāti un vieglāk nodrošināt rezervju prasību izpildi. Latos uz nakti izsniegto kredītu vidējā svērtā procentu likme saruka no 3.8% janvārī līdz 2.7% decembrī. OECD valstu valūtās izsniegto kredītu procentu likmes ietekmēja procentu likmju kritums pasaules naudas tirgū, un šajās valūtās uz nakti izsniegto kredītu vidējā svērtā procentu likme samazinājās no 2.7% janvārī līdz 2.0% decembrī.

Finanšu sistēmas stabilitāte un Latvijas tautsaimniecības izaugsme vairāk ietekmēja kredītu ar termiņu ilgāku par 3 mēnešiem procentu likmes. Naudas tirgus procentu likmju indekss RIGIBOR kredītiem ar 6 mēnešu termiņu (pie šā indeksa bieži tiek piesaistītas nebankām izsniegto kredītu procentu likmes) 2002. gadā samazinājās no 6.6% līdz 4.0%, tādējādi veicinot latos izsniegto kredītu pieprasījumu.

NAUDAS BĀZE

Naudas bāze M0¹ palielinājās nedaudz straujāk nekā 2001. gadā un pieauga par 22.4% (līdz 755.1 milj. latu; sk. 7. att.). Lēnāk auga skaidrās naudas pieprasījums

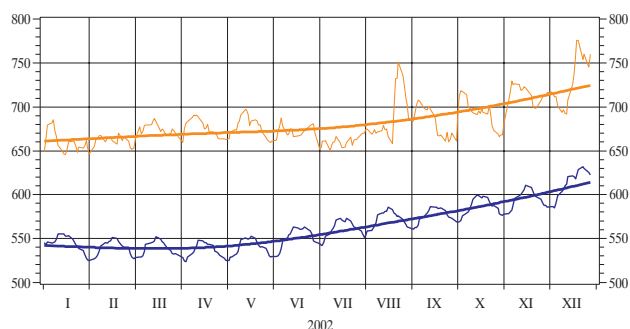
¹ Latu banknotes un monētas apgrozībā + iekšzemes banku un citu finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumi Latvijas Bankā.

(skaidrā nauda apgrozībā 2002. gadā palielinājās par 66.6 milj. latu jeb 12.0%; 2001. gadā – par 15.3%), bet strauji pieauga banku un citu iekšzemes finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumu atlikums Latvijas Bankā (par 71.4 milj. latu jeb 2.2 reizes). Skaidrās naudas īpatsvars naudas bāzē samazinājās līdz 82.5% (2001. gada beigās – 90.1%).

7. attēls

NAUDAS BĀZE
(milj. latu)

— Naudas bāze
— Skaidrā nauda apgrozībā

Naudas bāzes pieaugumu galvenokārt nodrošināja Latvijas Bankas tīro iekšējo aktīvu kāpums (par 119.4 milj. latu), būtiski palielinoties neto kredītam valdībai. Valdības noguldījuma atlikums Latvijas Bankā samazinājās (par 57.5 milj. latu), un centrālās bankas īpašumā esošo valdības vērtspapīru portfelis palielinājās (par 39.7 milj. latu). Pieauga arī bankām izsniegto Latvijas Bankas kredītu atlikums (par 11.9 milj. latu), lai gan 2002. gadā Latvijas Bankas izsniegto kredītu kopapjoms (549.2 milj. latu) bija 5.9 reizes mazāks nekā 2001. gadā. Šādu kritumu noteica precīzāka banku likviditātes vadība – bankas likviditātes svārstības kompensēja un rezervju prasību izpildi lielākā mērā nodrošināja, veicot darījumus starpbanku tirgū, kā arī ar Latvijas Bankas piedāvāto valūtas mijmaiņas darījumu palīdzību.

No bankām izsniegtajiem Latvijas Bankas kredītiem 93.0% bija *repo* kredīti, 6.4% – pieprasījuma lombarda kredīti un 0.6% – automātiskie lombarda kredīti (mēneša vidējais kredītu atlikums sk. 3. tabulā).

3. tabula

LATVIJAS BANKAS KREDĪTI BANKĀM
(vidējais atlikums; milj. latu)

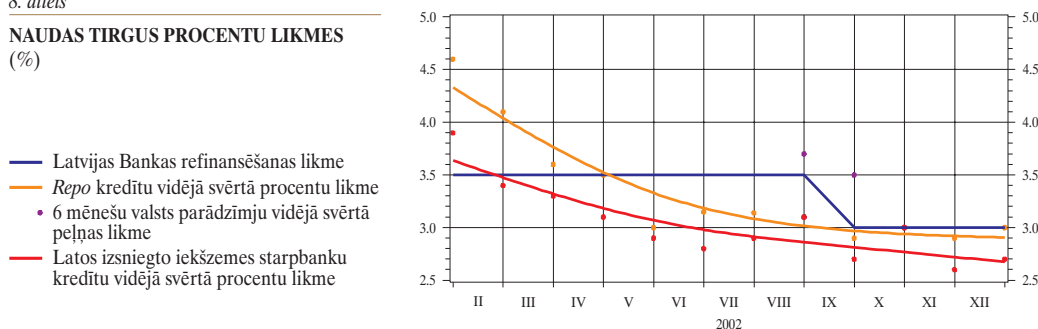
	2000	2001	2002
Janvāris	54.9	42.5	22.5
Februāris	41.5	74.8	11.3
Marts	39.6	41.6	7.5
Aprīlis	38.6	39.6	6.0
Maijs	46.3	66.3	13.9
Jūnijs	43.2	89.2	13.1
Jūlijs	43.5	73.2	22.4
Augusts	36.1	63.2	33.0
Septembris	37.0	70.0	32.1
Oktobris	36.6	76.8	36.1
Novembris	31.5	69.8	31.0
Decembris	38.7	63.5	34.6

Repo kredīti galvenokārt tika izsniegti ar 7 dienu, mazāk – ar 28 un 91 dienas termiņu. Uz 7 dienām izsniegto *repo* kredītu kopapjoms bija 419.3 milj. latu, uz 28 dienām – 42.3 milj. latu un uz 91 dienu – 48.9 milj. latu. *Repo* kredīti tika izsniegti par 41.8% mazāk nekā iepriekšējā gadā, pieprasījuma lombarda kredīti – 66.2 reizes mazāk (35.3 milj. latu) un automātiskie lombarda kredīti – 5.9 reizes mazāk (3.3 milj. latu).

Latvijas Bankas refinansēšanas likme ar 2002. gada septembri tika samazināta līdz 3.0% (sk. 8. att.). *Repo* kredītu procentu likme bija ievērojami zemāka nekā iepriekšējā gadā. Viszemākā tā bija septembrī un novembrī (2.9%), bet augstākā – janvārī (4.6%).

8. attēls

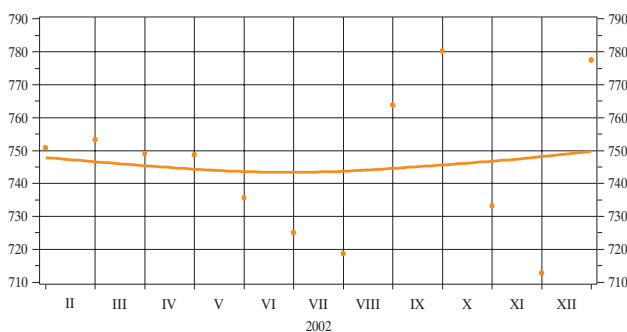
NAUDAS TIRGUS PROCENTU LIKMES (%)

Naudas bāzes pieaugumu veicināja arī Latvijas Bankas tīro ārējo aktīvu palielināšanās (par 18.6 milj. latu jeb 2.4%), Latvijas Bankai veicot valūtas mijmaiņas darījumus (atlikuma kāpums – 19.2 milj. latu) un nelielā apjomā pērkot ārvalstu valūtu (pārskata gadā kopumā neto nopirkta ārvalstu valūta 4.7 milj. latu apjomā). Tādējādi 2002. gada beigās Latvijas Bankas tīrie ārējie aktīvi sasniedza 777.6 milj. latu (sk. 9. att.) un decembrī sedza 3.7 mēnešu (2001. gada decembrī – 4.0 mēnešu) preču importa apjomu, bet emitētās nacionālās valūtas segums ar Latvijas Bankas tīrajiem ārējiem aktīviem (sk. 10. att.) bija 103.0% (2001. gada beigās – 123.0%).

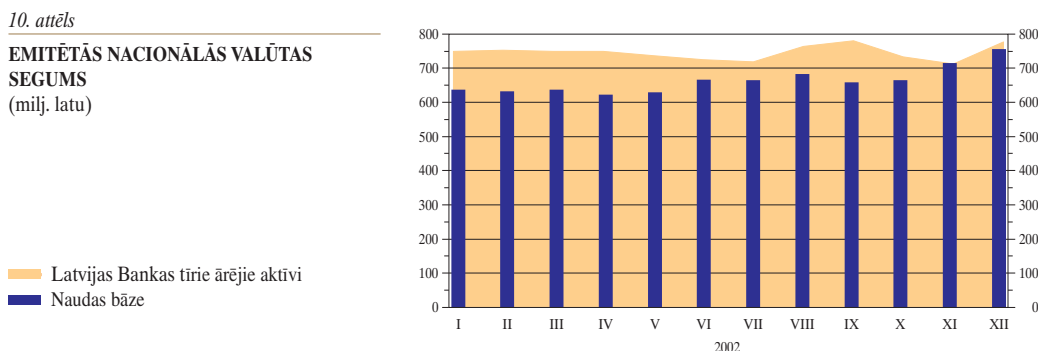
9. attēls

LATVIJAS BANKAS TĪRIE ĀRĒJIE AKTĪVI (milj. latu)

10. attēls

EMITĒTĀS NACIONĀLĀS VALŪTAS SEGUMS (milj. latu)

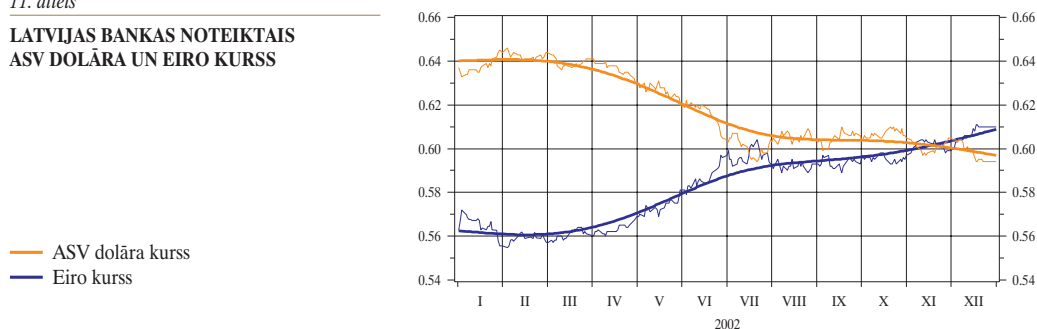
VALŪTAS TIRGUS UN LATVIJAS ĀRĒJAIS PARĀDS

Pārskata gadā ārējo rezervju atlikums palielinājās, 2002. gada beigās sasniedzot 1 327.3 milj. ASV dolāru. Latvijas Banka 2002. gadā nozīmīgas valūtas intervences neveica. 66.0 milj. ASV dolāru pieaugumu noteica ar Latvijas kredītiestādēm veiktie valūtas mijmaiņas darījumi. Ārējo rezervju palielinājumu ārvalstu valūtu kursu svārstību rezultātā radīja Latvijas Bankas noteiktā ASV dolāra kursa attiecībā pret

latu kritums no 0.638 līdz 0.594 (sk. 11. att.), kā arī ienākumi, kas gūti, ieguldot ārējās rezerves ārvalstu finanšu tirgos saskaņā ar Latvijas Bankas padomes apstiprinātajām vadlīnijām. Gada laikā samazinājās Finanšu ministrijas noguldījuma ārvalstu valūtā atlikums Latvijas Bankā.

11. attēls

LATVIJAS BANKAS NOTEIKTAIS ASV DOLĀRA UN EIRO KURSS

Pasaules valūtas tirgū 2002. gadā bija vērojamas nozīmīgas svārstības, kuru galvenā iezīme bija ASV dolāra kursa kritums attiecībā pret pārējām SDR valūtu groza valūtām. Pārskata gadā eiro kurss attiecībā pret ASV dolāru pieauga par 18.0% (no 0.8895 2001. gada beigās līdz 1.0492 2002. gada beigās), augstāko līmeni sasniedzot 2002. gada beigās. ASV dolāra kurss attiecībā pret Japānas jenu saruka no 130.89 2001. gada beigās līdz 118.61 2002. gada beigās (samazinājums – 9.4%) un viszemāko līmeni (115.85) sasniedza 19. jūlijā. Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss attiecībā pret ASV dolāru gada laikā pieauga par 10.7% (no 1.4546 2001. gada beigās līdz 1.6100 2002. gada beigās), augstāko līmeni sasniedzot 2002. gada beigās.

Tā kā pārskata gadā ASV dolāra kurss samazinājās attiecībā pret pārējām SDR valūtu groza valūtām, iekšzemes valūtas tirgū ASV dolāra kurss attiecībā pret latu saruka no 0.6305 2001. gada beigās līdz 0.5844 2002. gada beigās (par 7.3%; augstākais līmenis – 29. janvārī (0.6479), bet viszemākais – 2002. gada beigās).

Saskaņā ar starptautisko investīciju bilances datiem (apkopotī pēc rezidences principa – rezidentu, t.sk. valdības, saistības pret pārējo pasauli latos un ārvalstu valūtās) Latvijas ārējais parāds nerezidentiem 2002. gadā pieauga par 587.9 milj. latu un gada beigās sasniedza 4 140.9 milj. latu (79.7% no IKP), apliecinot Latvijas spēju piesaistīt pasaules finanšu tirgu līdzekļus. Ārējā parāda struktūra sektoru dalījumā 2002. gada beigās bija šāda: valdības saistības – 10.8%, banku saistības – 53.4% un uzņēmumu saistības – 35.8%. Salīdzinājumā ar 2001. gadu ārējā parādā palielinājās banku sektora īpatsvars, bet samazinājās valdības sektora un uzņēmumu sektora īpatsvars. Valdības saistības bija 449.6 milj. latu. Ārējie aktīvi gada beigās bija 2 976.2 milj. latu un tīrais ārējais parāds – 1 164.7 milj. latu (22.4% no IKP). Ilgtermiņa parāds bija 1 642.1 milj. latu un īstermiņa parāds – 2 498.8 milj. latu.

Banku sektora ārējais parāds 2002. gada beigās bija 2 209.6 milj. latu (t.sk. ilgtermiņa saistības – 262.6 milj. latu un īstermiņa saistības – 1 947.0 milj. latu). Banku īstermiņa saistības galvenokārt veidoja banku piesaistītie noguldījumi. Banku sektora tīrais ārējais parāds 2002. gada beigās bija 450.7 milj. latu.

Uzņēmumu sektora ārējā parādā dominēja ilgtermiņa saistības (48.1% no ilgtermiņa saistībām veidoja saistīto uzņēmumu aizdevumi). 2002. gada beigās uzņēmumu ārvalstu saistības sasniedza 1 481.6 milj. latu, t.sk. ilgtermiņa saistības – 930.8 milj. latu (62.8% no uzņēmumu parāda) un īstermiņa saistības (galvenokārt tirdzniecības kredīti) – 550.8 milj. latu.

Saskaņā ar Valsts kases datiem valdības ārējais parāds (t.sk. visas valdības emitētās

eiroobligācijas) rezidenti un nerezidenti ārvalstu valūtās 2002. gada beigās bija 464.7 milj. latu (8.9% no IKP). 2002. gadā valdība saņēma ārvalstu aizņēmumus 12.7 milj. latu apjomā. Ārvalstu aizņēmumu apkalpošanai 2002. gadā tika izlietoti 44.9 milj. latu, kas līdzvērtīgi 1.9% no eksporta gada apjoma. Pakāpeniski tika atmaksāti starptautisko finanšu institūciju aizdevumi. Par Pasaules Bankas aizdevumiem tika veikti maksājumi 7.0 milj. latu un par SVF Sistēmiskās pārveides fonda aizdevumu – 7.6 milj. XDR (6.1 milj. latu) apjomā.

VĒRTSPAPĪRU TIRGUS

Valsts vērtspapīru sākotnējā tirgū Latvijas Banka turpināja darboties kā valdības pilnvarots aģents izsoļu veikšanā un uzskaitē. 2002. gadā Valsts kase retāk rīkoja valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru sākotnējās izsoles, un arī izsolēs piedāvātais vērtspapīru apjoms bija mazāks nekā iepriekšējos gados.

Valsts kase konkurējošās daudzscenu izsolēs valsts vērtspapīrus piedāvāja 74.2 milj. latu apjomā (3.5 reizes mazāk nekā 2001. gadā; zemākais piedāvājums kopš 1994. gada).

Banku pieprasījums 2002. gadā bija lielāks nekā iepriekšējos gados un 2.7 reizes pārsniedza piedāvājumu, tomēr tika pārdoti 68.2% no piedāvātā valsts vērtspapīru apjoma. Zemāku pārdošanas apjomu labas naudas tirgus likviditātes apstākļos noteica Valsts kases vēlme aizņemties līdzekļus ar iespējami zemākām procentu likmēm sakarā ar valsts budžeta labo situāciju gandrīz visu gadu un vēl neiztērētiem ieņēmumiem no 2001. gada novembrī veiktās eiroobligāciju emisijas. Vienā valsts vērtspapīru izsolē pārskata gadā piedalījās vidēji 9 bankas – vairāk nekā iepriekšējos gados (2001. gadā – 4 bankas). 2002. gadā valsts vērtspapīru izsolēs piedalījās 18 banku (iepriekšējā gadā – 15 banku).

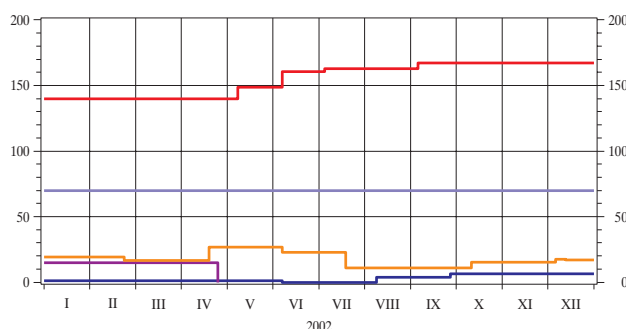
Sākot ar maiju, daļa valsts vērtspapīru tika pārdota fiksētas likmes apjoma (nekonkurējošās) izsolēs Latvijas Centrālajā depozitārijā, izmantojot diskonta (peļņas) likmi, kas noteikta iepriekš notikušajā attiecīgā termiņa vērtspapīru izsolē Latvijas Bankā.

Valsts vērtspapīru kopapjoms apgriezībā 2002. gadā palielinājās par 13.7% (līdzīgais kāpuma temps pēdējos četros gados) un sasniedza 293.1 milj. latu. Parādzīmju kopapjoms apgriezībā pieauga straujāk, tāpēc to īpatsvars vērtspapīru kopapjomā palielinājās no 11.6% līdz 13.4% (atsevišķu termiņu valsts vērtspapīru atlikumus gada laikā sk. 12. att.).

12. attēls

VALSTS VĒRTSPAPĪRI
(milj. latu)

— 6 mēnešu
— 12 mēnešu
— 2 gadu
— 3 gadu
— 5 gadu

Valsts vērtspapīru ienesīguma līmenis sākotnējās izsolēs samazinājās. 6 mēnešu parādzīmju vidējā svērtā diskonta likme 2002. gada septembra izsolē bija 3.50% jeb par 173 bāzes punktiem zemāka nekā 2001. gada decembrī, un 12 mēnešu parādzīmju vidējā svērtā diskonta likme saruka līdz 3.35% jeb par 263 bāzes punktiem salīdzinājumā ar 2001. gada decembri. Savukārt 2002. gada septembrī emitēto

5 gadu obligāciju vidējā svērtā peļņas likme bija 5.38% (par 240 bāzes punktiem zemāka nekā 2001. gada aprīlī). Likmju kritumu noteica valsts vērtspapīru sākotnējā tirgū piedāvātais mazais vērtspapīru apjoms un naudas tirgū ilgstoši vērojamā augstā likviditāte. Likmju attīstību pozitīvi ietekmēja tas, ka starptautiskās kredītreitingu aģentūras palielināja Latvijas valsts reitingu un pasaules finanšu tirgos samazinājās parāda vērtspapīru likmes.

Valsts vērtspapīru īpašnieku struktūrā 2002. gadā palielinājās Latvijas Bankas īpatsvars (no 15.9% līdz 29.4%), bet samazinājās nerezidentu nebanku (no 9.2% līdz 1.9%) un Latvijas banku (no 55.8% līdz 50.4%) īpatsvars. Rezidentu nebanku īpatsvars gandrīz nemainījās.

Rīgas Fondu biržā 2002. gadā parāda vērtspapīru kopējais apgrozījums, ieskaitot izsolēs pārdoto vērtspapīru apjomu, bija 200.0 milj. latu (2.1 reizi mazāks nekā iepriekšējā gadā).

2001. gadā emitēto 5 gadu valsts obligāciju kotētās pirkšanas un pārdošanas likmes Rīgas Fondu biržā 2001. gada beigās bija attiecīgi 6.85% un 7.00%, bet 2002. gada beigās – 4.10% un 4.80%, un likmju attīstību vērtspapīru otrreizējā tirgū noteica likmju samazinājums sākotnējā tirgū.

Latvijas valdība 2002. gadā eiroobligāciju emisiju neveica (pirmā eiroobligāciju emisija notika 1999. gadā, otrā – 2001. gadā). Latvijas eiroobligāciju ienesīguma likme turpināja samazināties. Pirmās eiroobligāciju emisijas (dzēšana 2004. gadā) kotētā pirkšanas un pārdošanas likme 2001. gada beigās bija 4.30% un 4.70%, bet 2002. gada beigās – 2.97% un 3.15%. Otrās eiroobligāciju emisijas (dzēšana 2008. gadā) kotētā pirkšanas un pārdošanas likme samazinājās attiecīgi no 5.52% un 5.69% līdz 4.35% un 4.23%. 2002. gadā Latvijas eiroobligāciju un attiecīgā termiņa Vācijas valsts vērtspapīru likmju starpība samazinājās. To veicināja Latvijas kredītreitinga pieaugums, kā arī uzaicināšana dalībai ES un NATO.

Nozīmīgākais notikums fondu tirgū 2002. gadā bija Rīgas Fondu biržas un Latvijas Centrālā depozitārija akciju pārdošana *HEX Group*. Nākotnē tiek plānota *HEX Group* biržu un depozitāriju integrācija, kā arī tālāka integrācija Eiropas biržu aliansēs. Tas paplašinās investoru loku, kam būs vienkāršāk iegādāties Latvijas vērtspapīrus, kā arī atvieglos Latvijas finanšu institūciju piedalīšanos starptautiskajos finanšu tirgos. Svarīgi bija arī tas, ka Latvijas Centrālais depozitārijs kļuva par starptautisko vērtspapīru norēķinu un glabāšanas sistēmas *Euroclear* dalībnieku.

Publisko akciju tirgus kapitalizācija pieauga par 4.0% (līdz 366.0 milj. latu). Publisko akciju nominālvērtību kopsumma palielinājās no 286.6 milj. latu līdz 479.3 milj. latu. Pieaugumu nodrošināja a/s "Latvijas kuģniecība" akciju emisijas reģistrēšana Latvijas Centrālajā depozitārijā.

Rīgas Fondu biržā kotēto uzņēmumu akciju kapitalizācija saruka par 4.6% (līdz 418.3 milj. latu). Rīgas Fondu biržas kapitalizācijas indekss *Dow Jones Riga Stock Exchange* (DJRSE) samazinājās līdz 161.1 punktam (par 19.6%). Akciju tirgus apgrozījums Rīgas Fondu biržā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu saruka par 12.6% (līdz 75.2 milj. latu; neieskaitot akciju izsolēs tirgoto apjomu).

2002. gadā par privatizācijas sertifikātiem tika piedāvātas a/s "Latvijas Gāze" un a/s "Latvijas kuģniecība" akcijas. Nozīmīgi bija divi a/s "Latvijas kuģniecība" akciju piedāvājumi (32% no publiskajā apgrozībā laižamajiem vērtspapīriem tika pārdoti par privatizācijas sertifikātiem, 51% – par naudu), tāpēc a/s "Latvijas kuģniecība" akcijas sāka kotēt Rīgas Fondu biržā. A/s "Latvijas Gāze" akciju publiskajā piedāvājumā akcijas tika piedāvātas par sertifikātiem, bet piedāvātais apjoms bija samērā

mazs (3% no akciju kopskaita), jo nozīmīgākie uzņēmuma akciju publiskie piedāvājumi bija notikuši iepriekšējos gados.

2002. gadā tika emitēti Latvijas Centrālajā depozitārijā reģistrētie privātie fiksētā ienākuma vērtspapīri 58.2 milj. latu apjomā, t.sk. ar termiņu līdz 12 mēnešiem – 20.2 milj. latu apjomā. Būtiska bija a/s "Latvijas Unibanka" 3 gadu obligāciju emisija 9.9 milj. latu apjomā. Valsts a/s "Latvijas Hipotēku un zemes banka" otrreiz emitēja 10 gadu ķīlu zīmes 5 milj. latu apjomā. Fiksētā ienākuma ilgtermiņa vērtspapīrus latos emitēja arī *Norddeutsche Landesbank Girozentrale*. Latvijas Centrālajā depozitārijā reģistrēto privāto parāda vērtspapīru kopapjoms pieauga no 48.2 milj. latu līdz 74.2 milj. latu.

Privāto parāda vērtspapīru apgrozījums Rīgas Fondu biržā bija aptuveni tāds pats kā iepriekšējā gadā (22.7 milj. latu). Lielāko daļu no privāto parāda vērtspapīru apgrozījuma veidoja darījumi ar valsts a/s "Latvijas Hipotēku un zemes banka" ķīlu zīmēm (43.7% no tirgotā privāto parāda vērtspapīru kopapjoma).

LATVIJAS BANKAS PAMATUZDEVUMU IZPILDES 2002. GADA NORMATĪVĀS AKTUALITĀTES**17. janvāris**

Latvijas Bankas padome veica grozījumus "Latvijas Bankas organizētās vērtspapīru norēķinu sistēmas noteikumos" (spēkā ar 01.02.2002.).

Latvijas Bankas padome veica grozījumus "Banku termiņnoguldījumu Latvijas Bankā pieņemšanas noteikumos" (spēkā ar 15.02.2002.).

Latvijas Bankas padome veica grozījumus "Latvijas Bankas lombarda kredītu izsniegšanas noteikumos" (spēkā ar 15.02.2002.).

14. februāris

Latvijas Bankas valde veica grozījumus "Īstermiņa valūtas mijmaiņas darījumu izsoļu noteikumos" (spēkā ar 15.02.2002.).

Latvijas Bankas valde apstiprināja "Elektroniskā veidā iesniedzamo nebanku statistisko dokumentu sagatavošanas un iesniegšanas noteikumus" (spēkā ar 14.02.2002.).

Latvijas Bankas valde apstiprināja "Nebanku statistisko dokumentu aprites noteikumus" (spēkā ar 14.02.2002.).

21. februāris

Latvijas Bankas valde veica grozījumus "Latvijas Bankas organizēto vērtspapīru otrreizējā tirgus izsoļu noteikumos" (spēkā ar 01.03.2002.).

14. marts

Latvijas Bankas padome veica grozījumus "Ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas noteikumos" (spēkā ar 01.04.2002.).

16. maijs

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par procentu likmēm" (spēkā ar 17.05.2002.), par 0.5 procentu punktiem samazinot banku noguldījumu Latvijas Bankā procentu likmes (7 dienas – 2.5% gadā; 14 dienu – 2.75% gadā).

11. jūlijs

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par "Kredīta pārvedumu noteikumu" apstiprināšanu" (spēkā ar 01.01.2003.).

13. septembris

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par procentu likmēm" (spēkā ar 16.09.2002.), par 0.5 procentu punktiem samazinot refinansēšanas procentu likmi (līdz 3.0% gadā), banku noguldījumu Latvijas Bankā procentu likmes (ar 7 dienu termiņu – 2.0% gadā; ar 14 dienu termiņu – 2.25% gadā), kā arī lombarda kredītu procentu likmes (5.0% gadā, ja pēdējo 30 dienu laikā lombarda kredīta atlikums bijis līdz 10 dienām; 6.0% gadā, ja pēdējo 30 dienu laikā lombarda kredīta atlikums bijis 11–20 dienu; 7.0% gadā, ja pēdējo 30 dienu laikā lombarda kredīta atlikums bijis 21 dienu un ilgāk).

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par grozījumiem "Latvijas Bankas organizētās vērtspapīru norēķinu sistēmas noteikumos"" (spēkā ar 01.10.2002.).

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par grozījumiem "Banku termiņnoguldījumu Latvijas Bankā pieņemšanas noteikumos"" (spēkā ar 01.10.2002.).

Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu "Par grozījumiem "Latvijas Bankas lombarda kredītu izsniegšanas noteikumos"" (spēkā ar 01.10.2002.).

24. oktobris

Latvijas Bankas valde veica grozījumus "Latvijas Bankas organizēto vērtspapīru otrreizējā tirgus izsoļu noteikumos" (spēkā ar 01.11.2002.).

Latvijas Bankas valde veica grozījumus "Latvijas Bankas organizēto vērtspapīru pirkšanas ar atpārdošanu (*reverse repo*) izsoļu noteikumos" (spēkā ar 01.11.2002.).

14. novembris

Latvijas Bankas padome noteica rezervju normu Latvijas Republikā reģistrētajām bankām un ārvalstu banku filiālēm 3% apmērā (spēkā ar 24.01.2003.).

Latvijas Bankas padome veica grozījumus Latvijas Bankas padomes 2001. gada 13. septembra lēmumā Nr. 89/4 "Par banku minimālajām rezervju prasībām" (spēkā ar 24.01.2003.).

Latvijas Bankas padome apstiprināja "Elektroniskās naudas izlaišanas un apkalpošanas noteikumus" (spēkā ar 01.01.2003.).

12. decembris

Latvijas Bankas valde noteica, ka vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu (*repo*) izsoles notiek katru darbadienu ar vērtspapīru atpirkšanas termiņiem 7 un 28 dienas (spēkā ar 01.01.2003.).

INTEGRĀCIJA EIROPAS SAVIENĪBĀ

Latvijas Banka 2002. gadā turpināja piedalīties Latvijas valdības un valsts institūciju kopīgajā darbā, lai veicinātu Latvijas integrāciju ES. Latvijas iestāšanās sarunās ar ES sadaļās, kas ir tiešā vai daļējā Latvijas Bankas kompetencē (Ekonomikas un monetārā savienība, kapitāla brīva aprīte, pakalpojumu sniegšanas brīvība un statistika), abu pušu viedokļi saskaņoti un sarunas slēgtas.

Latvijas Banka sagatavoja ES normatīvo aktu prasībām atbilstošu Latvijas normatīvo aktu grozījumu priekšlikumus un pilnveidoja Latvijas Bankas noteikumus, kas regulē elektroniskās naudas aprīti un saistīti ar maksājumu sistēmu darbību.

Turpinājās regulāra informācijas apmaiņa un sadarbība ar Eiropas Centrālo banku. Latvijas Bankas prezidents 2002. gada 5. decembrī piedalījās Eiropas Centrālās bankas rīkotajā ES kandidātvalstu centrālo banku vadītāju sanāksmē Briselē.

Ar Eiropas Centrālo banku turpinājās lietišķi kontakti centrālo banku pamatdarbības jautājumos un centrālo banku normatīvo aktu jomā. Latvijas Bankas pārstāvji tika izvirzīti kā novērotāji darbam Eiropas Centrālo banku sistēmas komitejās.

STARPTAUTISKĀS FINANŠU ORGANIZĀCIJAS

Latvija kā dalībvalsts 2002. gadā turpināja darboties SVF, Starptautiskajā Rekonstrukcijas un attīstības bankā, Starptautiskajā Attīstības asociācijā un Starptautiskajā Finanšu korporācijā, kā arī Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankā. Latvijas Banka turpināja līdzdalību Starptautisko norēķinu bankā.

Tika noslēgts Ekonomiskās politikas memorands ar SVF. Ar Ekonomiskās politikas memoranda noslēgšanu pārskata gada beigās SVF atzina, ka desmit gadu ilgā sadarbība ar Latviju bijusi ļoti sekmīga, un turpmāk attiecības ar šo starptautisko institūciju ieies jaunā, kvalitatīvi citā attīstības stadijā – sadarbība notiks, balstoties uz SVF Vienošanās līguma IV. panta konsultāciju pamata. Līdz 2002. gada 19. decembrim bija spēkā Latvijas un SVF vienošanās par resursu rezervi valdības ekonomiskās programmas atbalstam, taču pārskata gadā šī aizņemšanās iespēja netika izmantota. Latvijas kopējā kvota SVF 2002. gada beigās bija 126.8 milj. XDR.

SADARBĪBA AR ĀRVALSTU CENTRĀLAJĀM BANKĀM UN TEHNISKĀ PALĪDZĪBA

Turpinājās Latvijas Bankas sadarbība un pieredzes un informācijas apmaiņa ar citu valstu centrālajām bankām.

Latvijas Bankas pārstāvji piedalījās Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas darbā.

Starptautisko finanšu organizāciju un ārvalstu centrālo banku tehniskā palīdzība Latvijas Bankai pārskata gadā tika sniegta galvenokārt kā iespēja piedalīties šo institūciju rīkotajos semināros unursos, kā arī saņemt konsultācijas ar centrālās bankas darbību saistītos jautājumos.

Tehniskās palīdzības programmu ietvaros Latvijas Bankas darbinieki piedalījās vairākos SVF Institūta, Pasaules Bankas, Eiropas Komisijas un Apvienotā Vīnes institūtaursos, kā arī Austrijas, Francijas, Igaunijas, Itālijas, Lielbritānijas, Lietuvas, Nīderlandes, Šveices un Vācijas centrālās bankas rīkotajos semināros. 2002. gadā turpinājās sadarbība ar Vācijas centrālo banku, kas Latvijas Bankai sniedza konsultācijas vairākās centrālās bankas darbības jomās. Maijā Latvijas Bankas darbinieki piedalījās ikgadējā Baltijas valstu centrālo banku darbinieku

pieredzes apmaiņas seminārā Lietuvā, kur tika apspriesti maksājumu sistēmu, grāmatvedības un informācijas tehnoloģiju jautājumi.

Arī Latvijas Banka sniedza tehnisko palīdzību, konsultējot Azerbaidžānas un Gruzijas centrālās bankas speciālistus kases un naudas, kā arī maksājumu sistēmu darbības jautājumos.

Latvijas tautsaimniecībā 2002. gadā turpinājās stabila izaugsme. Augstā iekšzemes pieprasījuma dēļ iekšzemes kopprodukta kāpums pārsniedza prognozes. Lai gan tautsaimniecība strauji attīstījās, inflācija joprojām bija zema. Pazeminājās bezdarba līmenis. Maksājumu bilances tekošā konta negatīvais saldo salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās, pakalpojumu un kārtējo pārvedumu pozitīvā saldo kāpumam gandrīz pilnībā sedzot preču un ienākumu negatīvā saldo pieaugumu.

Latvijas tautsaimniecības attīstību ietekmēja arī pasaules tautsaimniecības norises, jo, lai gan bija vērojama nestabilitāte finanšu tirgū, zema patērētāju un ražotāju konfidence un ģeopolitiskās situācijas pasliktināšanās gada otrajā pusē, 2002. gadā pasaules tautsaimniecība attīstījās nedaudz straujāk nekā iepriekšējā gadā. Atbilstoši pasaules naudas tirgus tendencēm 2002. gadā naudas tirgus procentu likmes ievērojami pazeminājās arī Latvijā, turklāt ārvalstu valūtās izsniegto kredītu procentu likmju dinamika atbilda galveno pasaules finanšu tirgu attiecīgo procentu likmju attīstības tendencēm. Latvijas naudas tirgus procentu likmju sarukumu paātrināja Latvijas Bankas 2002. gada septembrī veiktā procentu likmju pazemināšana. Saistībā ar pārmaiņām naudas tirgū un sīvāku konkurenci iekšzemes tirgū ievērojami kritās nebankām izsniegto kredītu vidējās svērtās procentu likmes.

Ņemot vērā Latvijas ekonomisko stabilitāti un izaugsmi, starptautiskā reitingu aģentūra *Standard & Poor's* paaugstināja valsts reitingu ilgtermiņa saistībām ārvalstu valūtā no BBB uz BBB+, bet *Moody's Investors Service* – no Baa2 uz A2, pielīdzinot to iepriekš piešķirtajam valsts reitingam saistībām latos. 2002. gada nogales politiski nozīmīgie notikumi – saņemtais uzaicinājums sākt iestāšanās sarunas NATO, kā arī pabeigtās iestāšanās sarunas un uzaicinājums 2004. gadā iestāties ES – apliecināja, ka radīti priekšnoteikumi ilgtermiņa izaugsmei un ārvalstu investīciju ieplūdei. Minēto faktoru mijiedarbība veidoja attīstībai labvēlīgu Latvijas makroekonomisko vidi.

Pārskata gadā Latvijas Bankas valde vadīja bankas darbu, ievērojot Latvijas Republikas likuma "Par Latvijas Banku" un citu normatīvo aktu prasības un Latvijas Bankas padomes lēmumus monetārās politikas un citās centrālās bankas darbības jomās. Latvijas Bankas valdes 51 sēdē tika pieņemti 25 lēmumi par monetārās politikas instrumentu lietošanu un 177 lēmumi par pārējā centrālās bankas praktiskā darba vadīšanu. Latvijas Bankas valde sagatavoja 36 Latvijas Bankas padomes lēmuma projektus un iesniedza izskatīšanai Latvijas Bankas padomē 23 ziņojumus par monetārās politikas un citiem centrālās bankas darbības jautājumiem.

LATVIJAS BANKAS VALŪTAS MAIŅAS POLITIKA UN ĀRĒJĀS REZERVES

2002. gadā Latvijas Bankas valūtas maiņas politika nemainījās, saglabājot lata piesaisti SDR valūtu grozam (kopš 1994. gada 1 XDR = Ls 0.7997). Lata kurss attiecībā pret atsevišķām ārvalstu valūtām mainījās atkarībā no to kursu savstarpējām svārstībām pasaules valūtas tirgū.

Latvijas Bankas ārējās rezerves, kas ietver zelta krājumus un ārvalstu konvertējamās valūtas, 2002. gada beigās bija 788.4 milj. latu (2001. gada beigās – 777.3 milj. latu).

Latvijas Banka ārējās rezerves pārvaldīja saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām un joprojām iegulda drošos un likvidos finanšu instrumentos, galvenokārt ASV, eiro zonas valstu, Lielbritānijas un Japānas valdību, to aģentūru un starptautisko organizāciju emitētajos parāda vērtspapīros. Vadlīnijās atļautajās robežās Latvijas Bankas ārējās rezerves tika ieguldītas augstas kvalitātes kredītiestāžu un uzņēmumu parāda vērtspapīros, ar aktīviem nodrošinātos parāda vērtspapīros un atsaucamās obligācijās, kā arī biržā tirgotos procentu likmju nākotnes līgumos.

Latvijas Bankas zelta rezerves tika noguldītas īstermiņa noguldījumos ārvalstu kredītiestādēs ar augstu kredītreitingu. Kopš 1994. gada oktobra Latvijas Banka izmanto triju ārvalstu rezervju pārvaldītāju pakalpojumus Lielbritānijā un ASV. Tie darbojas saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām.

LATVIJAS BANKAS MONETĀRĀS POLITIKAS INSTRUMENTI

Īstenojot stingru monetāro politiku, Latvijas Banka turpināja iepriekšējos gados uzsāktu monetārās politikas instrumentu saskaņošanu ar Eiropas Centrālās bankas šādu instrumentu lietošanas praksi.

Tika veikti grozījumi Latvijas Bankas lombarda kredītu izsniegšanas un vērtspapīru pirkšanas ar atpārdošanu (*repo*) darījumu veikšanas noteikumos, nosakot, ka attiecīgie darījumi tiek veikti tikai ar Latvijā reģistrētiem Latvijas Bankas organizētās vērtspapīru norēķinu sistēmas dalībniekiem. Latvijas Banka samazināja monetārās politikas operācijās izmantojamo privātā sektora parāda vērtspapīru reitingu, kas līdz šim bija vienāds ar Latvijas valsts reitingu, un noteica nepieciešamos attiecīgo starptautisko reitingu aģentūru piešķirto reitingu līmeņus. Tas veikts atbilstoši Eiropas Centrālās bankas praksei, monetārās politikas operācijās akceptējot privātā sektora parāda vērtspapīrus ar reitingu, kas atbilst noteiktam līmenim un nav saistīts ar valsts reitingu.

Ar 2002. gada 16. septembri Latvijas Banka par 50 bāzes punktiem samazināja refinansēšanas likmi. Tika samazinātas arī pastāvīgo aizņemšanās iespēju instrumentu likmes – lombarda kredītu procentu likmes tika pazeminātas par 50 bāzes punktiem ar 16. septembri, bet banku termiņnoguldījumu procentu likmes par 50 bāzes punktiem tika samazinātas divas reizes (ar 17. maiju un 16. septembri). Tādējādi 2002. gada beigās refinansēšanas likme bija 3.0%, lombarda kredītu procentu likme pirmajām 10 kredīta izmantošanas dienām – 5.0%, vienpadsmitajai līdz divdesmitajai kredīta izmantošanas dienai – 6.0%, no divdesmit pirmās kredīta izmantošanas dienas – 7.0%, bet banku termiņnoguldījumu procentu likme noguldījumiem ar 7 dienu termiņu – 2.0% gadā un ar 14 dienu termiņu – 2.25% gadā.

Procentu likmju pazemināšanu veicināja gan iekšējie, gan ārējie faktori – augstāka naudas tirgus likviditāte darījumiem latos un zemākas ārvalstu valūtu naudas tirgus procentu likmes. 2002. gada sākumā būtiski samazinājās naudas tirgus procentu likmes darījumiem latos, jo banku sektora likviditāte bija augsta. To veicināja gan Latvijas Bankas veiktā ārvalstu valūtas pirkšana 2001. gada nogalē, gan 2002. gada pirmo piecu mēnešu lēnais apgrozībā esošās skaidrās naudas pieauguma temps. Tādējādi naudas tirgus procentu likmes darījumiem latos samazinājās līdz banku noguldījumu Latvijas Bankā procentu likmēm. Latvijas Bankas veiktā termiņnoguldījumu procentu likmju samazināšana veicināja procentu likmju līmeņa kritumu valstī, kā arī procentu likmju starpības sarukumu starp latos un ārvalstu valūtās piedāvātajiem kredītresursiem, tādējādi veicinot kredītēšanas attīstību.

Nozīmīgākais ārējais faktors, kas veicināja procentu likmju pazemināšanu, bija attīstīto valstu centrālo banku veiktā bāzes procentu likmju pazemināšana. Eiropas Centrālā banka samazināja refinansēšanas likmi un ASV Federālo rezervju sistēma – federālo fondu likmi par 50 bāzes punktiem. Tas izraisīja procentu likmju pazemināšanos arī Latvijas naudas tirgū.

Sākot ar 2002. gada 1. janvāri, banku rezervju norma tika samazināta līdz 5%, bet pieļaujamā skaidrās naudas daļa – līdz 30%. Rezervju prasības tika aprēķinātas no attiecīgās Latvijas Republikā reģistrētās bankas vai ārvalstu bankas filiāles piesaistīto līdzekļu vidējā atlikuma (neatkarīgi no valūtas veida un noguldījumu

termiņa un neieskaitot saistības pret kredītiestādēm, valsts budžetu un banku ārvalstīs atvērto filiāļu piesaistītos līdzekļus). Sākot ar 2002. gada 23. decembri, rezervju bāzē vairs netika ietverti nebanku noguldījumi ar noteikto termiņu ilgāku par 2 gadiem un brīdinājuma termiņu par izņemšanu ilgāku par 2 gadiem, kā arī *repo* darījumi. Rezervju normas faktisko izpildi 2002. gadā joprojām veidoja bankas norēķinu konta Latvijas Bankā un skaidrās naudas kasē (latos) vidējā atlikuma noteiktā daļa. 2002. gada beigās rezervju prasību izpildei bija pakļautas 22 bankas un viena ārvalstu bankas filiāle. Palielinoties rezervju bāzes (piesaistīto līdzekļu) apjomam, rezervju prasību apjoms 2002. gada decembrī sasniedza 145.1 milj. latu, gada laikā palielinoties par 28.4%. 2002. gada novembrī Latvijas Bankas padome pieņēma lēmumu banku rezervju normu samazināt līdz 3%, izpildē vairs neieskaitot skaidrās naudas atlikumu kasē (spēkā ar 24.01.2003.).

Visvairāk lietotie monetārās politikas instrumenti 2002. gadā bija *repo* darījumi un banku termiņnoguldījumi. *Repo* darījumi tika veikti 510.5 milj. latu apjomā, bet banku termiņnoguldījumi piesaistīti 527.3 milj. latu apjomā.

2002. gadā Latvijas Banka piedāvāja *repo* darījumus ar 7, 28 un 91 dienas termiņu. 2002. gada decembrī Latvijas Bankas valde pieņēma lēmumu, sākot ar 2003. gadu, neveikt darījumus ar 91 dienas termiņu. Latvijas Bankas veikto *repo* darījumu apjoms pārskata gadā bija mazāks nekā 2001. gadā, jo augstas likviditātes apstākļos saruka banku pieprasījums pēc papildu resursiem. *Repo* darījumu dienas beigu vidējais atlikums 2002. gadā bija 22.1 milj. latu jeb par 11.7% mazāks nekā 2001. gadā. Vidējā svērtā procentu likme darījumiem ar 7 dienu termiņu (82.1% no visiem *repo* darījumiem) samazinājās no 5.41% 2001. gadā līdz 3.22% 2002. gadā.

Banku termiņnoguldījumu dienas beigu vidējais atlikums 2002. gadā bija 20.3 milj. latu (5.9 reizes vairāk nekā iepriekšējā gadā). Tika piesaistīti banku termiņnoguldījumi ar 7 un 14 dienu termiņu. Bankas īpaši aktīvi veica termiņnoguldījumus gada pirmajā pusē, bet vēlāk interese par tiem samazinājās.

Lombarda kredītu dienas beigu vidējais atlikums bija tikai 149.0 tūkst. latu (2001. gadā – 22.2 milj. latu). Lombarda kredīti tika izsniegti 38.6 milj. latu apjomā (2001. gadā – 2 356.4 milj. latu), un to vidējā svērtā procentu likme samazinājās no 5.89% līdz 5.23%. Galvenokārt tika izsniegti pieprasījuma lombarda kredīti.

Likviditātes pārvaldīšanas nolūkā bankas aktīvi izmantoja Latvijas Bankas piedāvātās norēķinu konta dienas pārsnieguma iespējas (532.4 milj. latu apjomā; 2001. gadā – 619.9 milj. latu).

Interese par Latvijas Bankas piedāvātajiem īstermiņa valūtas mijmaiņas darījumiem pieauga 2002. gada otrajā pusē, kad Latvijas Banka, ievērojot tirgus tendences, pazemināja procentu likmes un palielināja valūtas mijmaiņas darījumu piedāvājumu. Īstermiņa valūtas mijmaiņas darījumi tika veikti 340.8 milj. latu apjomā (par 128.1 milj. latu vairāk nekā 2001. gadā), un to dienas beigu vidējais atlikums bija 17.3 milj. latu (2.6 reizes mazāks nekā iepriekšējā gadā). Īstermiņa valūtas mijmaiņas darījumu vidējā svērtā procentu likme bija 2.97% (2001. gadā – 6.41%).

2002. gada pirmajos trijos mēnešos Latvijas Banka nopirka valsts vērtspapīrus 40.7 milj. latu apjomā, papildinot savu valsts vērtspapīru portfeli, kas bija ievērojami samazinājies vērtspapīru dzēšanas rezultātā (2002. gada sākumā – tikai 24.7 milj. latu). Galvenokārt tika pirktas 5 gadu obligācijas, jo īsāka termiņa vērtspapīru tirgus bija mazāk likvids. 2002. gadā Latvijas Bankas valsts vērtspapīru portfeļa dienas beigu vidējais atlikums, neieskaitot *repo* darījumus iesaistītos vērtspapīrus, bija 60.3 milj. latu.

Valsts vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu (*reverse repo*) darījumi 2002. gadā netika veikti. Latvijas Bankai nebija nepieciešamības ierobežot banku sektora likviditāti. Starpbanku tirgus procentu likmes bija zemas, un bankas izmantoja termiņnoguldījumu iespējas Latvijas Bankā.

Latvijas valdība brīvos līdzekļus noguldīja Latvijas Bankā, veicot pieprasījuma noguldījumus un termiņnoguldījumus. Valdības noguldījuma atlikums Latvijas Bankā 2002. gada beigās salīdzinājumā ar 2001. gada beigām samazinājās par 57.5 milj. latu jeb 1.9 reizes.

Latvijas Banka turpināja aprēķināt RIGIBID (starpbanku noguldījumu procentu likmēm) un RIGIBOR (starpbanku kredītu procentu likmēm), saskaņā ar Latvijas Bankas "RIGIBID un RIGIBOR aprēķināšanas noteikumiem" kotēšanas sarakstā iekļaujot bankas, kas ir aktīvas starpbanku tirgus dalībnieces un spēj veikt aktīvas tirgus operācijas atbilstoši to kotētajām naudas tirgus procentu likmēm darījumiem latos arī svārstīgā starpbanku tirgū (pārskata gada beigās, tāpat kā 2001. gada atbilstošajā periodā, sarakstā bija iekļautas šādas kredītiestādes: a/s "Hansabanka", a/s "Latvijas Krājbanka", a/s "Latvijas Unibanka", a/s "Parekss-banka", a/s "Vereins-bank Rīga" un *Nordea Bank Finland Plc* Latvijas filiāle).

SKAIDRĀS NAUDAS APGROZĪBA

Skaidrā nauda apgrozībā 2002. gadā palielinājās par 12.0% (no 556.0 milj. latu līdz 622.6 milj. latu). Piecu gadu laikā apgrozībā esošās skaidrās naudas apjoms pieaudzis 1.7 reizes.

No banku sektora saņemtās skaidrās naudas nolietotības pakāpes un īstuma pārbaudi nodrošināja automatizētās naudas apstrādes sistēmas. 2002. gadā apstrādātā nauda (1 044.4 milj. latu) 1.7 reizes (2001. gadā – 1.4 reizes) pārsniedza apgrozībā esošās skaidrās naudas apjomu. Šajā procesā no apgrozības izņemtās naudas kopējā summa bija 119.0 milj. latu jeb 11.4% no apstrādātās naudas (2001. gadā attiecīgi 203.5 milj. latu jeb 25.5%). 2002. gadā atklāto viltojumu nominālvērtību summa (8.0 tūkst. latu) bija tikai 0.001% no apgrozībā esošās skaidrās naudas apjoma.

2002. gadā Latvijas Banka turpināja piedalīties Somijas kaltnes *Rahapaja Oy* organizētajā starptautiskajā monētu programmā "Hanzas pilsētas". Tās ietvaros kalta sudraba jubilejas monēta "Kuldīga" (apgrozībā no 10.07.2002.). Turpinot programmas "Latvija. Laikmetu grieži un laikmetu vērtības" pirmo sēriju "Pamati", izlaista 1 lata sudraba monēta "Liktenis" (apgrozībā no 02.12.2002.). 21. gadsimta Rīgai un Latvijas kultūrai veltīta monēta "Latvijas Nacionālā bibliotēka" (apgrozībā no 09.04.2002.) ar Gunāra Birkerta izstrādātā bibliotēkas jaunās ēkas projekta skices attēlu.

MAKSĀJUMU BILANCES UN FINANŠU STATISTIKA

Pārskata gadā tika padziļināts metodoloģiskais darbs maksājumu bilances datu aptveramības un pilnīgošanas jomā. Izveidota programmu pakete neatkarīgai uzņēmumu ārējo ieguldījumu apsekojuma datu vispārīnāšanai, kas vienlaikus ļauj novērtēt vispārīnāto rādītāju precizitāti, palīdz uzlabot datu ievades kvalitāti un sniedz iespēju iegūt racionālu izlases izvietojuma plānojumu nākamajam apsekojumam. Ieviesta nebanku ārējo maksājumu kodu iepriekšējas noteikšanas procedūra, kas ļauj klasificēt banku pārskatos iekļautos maksājumus atbilstoši spēkā esošajiem ārējo maksājumu kodiem un pilnīgok liela apjoma maksājumu datu precizitāti, tādējādi uzlabojot nebanku ārējo maksājumu statistikas kvalitāti. Veikts arī datu salīdzinājums starpvalstu līmenī, lai nodrošinātu ārvalstu tiešo investīciju datu precīzāku atspoguļojumu.

Ņemot vērā nebanku vēlmi iesniegt statistikas pārskatus Latvijas Bankai elektroniskā veidā, 2002. gadā tika uzsākts pilotprojekts ar ierobežotu skaitu nebanku par daļas no maksājumu bilances sagatavošanai nepieciešamās informācijas saņemšanu elektroniskā veidā. Tādējādi tiks radīts priekšnoteikums, lai tuvākajā nākotnē samazinātu manuālās datu apstrādes apjomu un kāpinātu datu apstrādes ātrumu, palielinot datu kvalitātes kontrolei izmantojamo laiku. Pilotprojektu plānots turpināt, tajā iesaistītajām nebankām piedāvājot iespēju arī pārējos statistikas pārskatus Latvijas Bankai iesniegt elektroniskā veidā.

Latvijas Banka pilnveidoja "Kredītiestāžu mēneša bilances pārskata un pielikumu sagatavošanas noteikumus" (grozījumi spēkā ar 01.01.2002.), kas nodrošina datu precīzāku institucionālo dalījumu, plašāku finanšu instrumentu loku un to termiņdalījumu. Tādējādi uzlabojās banku un monetārās statistikas informācijas kvalitāte, tika izpildītas Eiropas Centrālās bankas prasības un panākta precīzāka banku sektora darījumu rezultātu aprēķināšana maksājumu un starptautisko investīciju bilancei.

Piedaloties Eiropas Centrālās bankas un Eiropas Kopienu Statistikas biroja rīkotajos semināros un darba grupu sanāksmēs, Latvijas Banka turpināja integrēšanās procesu ES finanšu statistikas un maksājumu bilances statistikas jomā. Latvijas Banka pārskatīja informāciju par banku un monetārās statistikas sagatavošanas metodoloģiju Latvijā Eiropas Centrālās bankas publicētās rokasgrāmatas *Money and Banking Statistics in the Accession Countries: Methodological Manual* pirmajai daļai. Latvijas Banka sagatavoja arī informāciju šīs rokasgrāmatas otrajai daļai, kas atspoguļos citu finanšu starpnieku, finanšu tirgu un procentu likmju statistikas pašreizējos sagatavošanas noteikumus ES kandidātvalstīs. Latvijas Banka Eiropas Centrālajai bankai sagatavoja aprakstu par sākotnējā un otrreizējā vērtspapīru tirgus likviditāti Latvijā iekļaušanai Eiropas Centrālās bankas publikācijas *Bond Markets and Long-term Interest Rates in European Union Accession Countries* atjaunotajā izdevumā. Latvijas Banka uzturēja Latvijas monetāro finanšu institūciju sarakstu, kas iekļauts Eiropas Centrālās bankas interneta lapā publicētajā ES kandidātvalstu monetāro finanšu institūciju pagaidu sarakstā.

Latvijas Banka pārskata gadā sāka regulāri iesniegt Eiropas Centrālajai bankai maksājumu un starptautisko investīciju bilanci un statistisko informāciju par monetārajiem rādītājiem, procentu likmēm un valdības obligācijām.

Finanšu statistikas un maksājumu bilances statistikas datus Latvijas Banka joprojām publicēja gan savos periodiskajos izdevumos un interneta lapā, gan ar SVF Speciālā datu izplatīšanas standarta, SVF izdevumu *International Financial Statistics* un *Balance of Payments Statistics Yearbook*, Starptautisko norēķinu bankas un Eiropas Kopienu Statistikas biroja starpniecību.

MAKSĀJUMU SISTĒMAS

Latvijas Banka 2002. gada 11. jūlijā apstiprināja "Kredīta pārvedumu noteikumus" (spēkā ar 01.01.2003.; atsevišķi Latvijas iestāžu pienākumi pret Eiropas Ekonomiskās telpas dalībvalstu iestādēm attiecībā uz to neliela apjoma kredīta pārvedumiem – Latvijai iestājoties ES), kas aizstās "Bezskaidras naudas līdzekļu kredīta pārvedumu noteikumus". Noteikumos precizētas Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas Nr. 97/5/EC "Par pārrobežu kredīta pārvedumiem" prasības, attiecinot tās uz kredīta pārvedumu dalībniekiem, ja tiek veikti neliela apjoma (līdz 50 000 eiro ekvivalentam) klientu kredīta pārvedumi Latvijā un Eiropas Ekonomiskajā telpā. Noteikumu prasības attiecas uz visām iestādēm, kas klientu vārdā izpilda kredīta pārvedumus (kredītiestādēm, Latvijas Banku un bezpeļņas organizāciju valsts akciju sabiedrību "Latvijas pasts").

Noteikumi papildināti ar prasību maksātāja iestādei vienoties ar klientu un ņemties atbildību par klientu neliela apjoma kredīta pārveduma pabeigšanu (naudas līdzekļu nodošana saņēmēja iestādei) noteiktā laikā, ja klients izteicis šādu vēlēšanos. Precizēta iestādes atbildība izpildīt kredīta pārvedumu saskaņā ar maksājuma rīkojumu, t.sk. novērst vairākkārtēju komisijas naudas ieturēšanu, kā arī noteiktas kredīta pārveduma dalībnieku saistības nepabeigtu kredīta pārvedumu gadījumos. Iekļautas prasības iestādēm piedāvāt klientiem efektīvas ārpustiesu pretenziju un strīdu izskatīšanas procedūras un informēt klientus par šo procedūru uzsākšanas kārtību.

Latvijas Banka 2002. gada 14. novembrī apstiprināja "Elektroniskās naudas izlaišanas un apkalpošanas noteikumus" (spēkā ar 01.01.2003.), kas ietver Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas Nr. 2000/46/EC "Par elektroniskās naudas institūciju darbības uzsākšanu, norisi un pārdomātu uzraudzību" prasības attiecībā uz elektroniskās naudas izlaišanu un dzēšanu. Noteikumos iekļautas arī Eiropas Centrālo banku sistēmas izstrādātās minimālās prasības elektroniskās naudas emitenta institūcijām.

2002. gadā Latvijas Banka sadarbībā ar bankām izstrādāja IBAN (*International Bank Account Number*) standarta ieviešanas koncepciju Latvijā. Saskaņā ar šo koncepciju IBAN standartu Latvijā plānots lietot maksājumu saņēmēju identifikācijai ne tikai ārvalstu, bet arī iekšzemes maksājumos. Plānots, ka bankas uzsāks IBAN piešķiršanas procesu 2004. gadā un, sākot ar 2005. gadu, Latvijas Bankas maksājumu sistēmās tiks apstrādāti tikai tādi maksājuma rīkojumi, kuros būs norādīts saņēmēja IBAN. Līdz ar to Latvijas bankās tiks ieviesta vienota klienta konta numura struktūra, tā panākot augstu standartizācijas līmeni Latvijas maksājumu sistēmā. IBAN standarta ieviešana Latvijā uzlabos maksājumu automātisko apstrādi, samazinās kļūdaini sagatavoto maksājuma rīkojumu skaitu un maksājumu izpildes, kļūdu izmeklēšanas un labošanas izmaksas. IBAN standarta ieviešana palīdzēs Latvijas finanšu sistēmai sagatavoties Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 19. decembra regulas Nr. 2560/2001 "Par pārrobežu maksājumiem eiro" prasību izpildei.

2002. gada jūnijā Eiropas Centrālā banka sadarbībā ar ES dalībvalstu un kandidātvalstu centrālajām bankām veica kandidātvalstu maksājumu un vērtspapīru norēķinu infrastruktūras un ar to saistīto pārraudzības funkciju novērtēšanu. Tika atzīts, ka ES paplašināšanās ietvaros Latvijas maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmas neradīs papildu riskus kopējā ES maksājumu sistēmā. Vienlaikus tika izteiktas arī rekomendācijas maksājumu sistēmu darbības uzlabošanai. Latvijas Banka uzsāka šo rekomendāciju īstenošanu.

Papildus Eiropas Centrālās bankas veiktajam maksājumu sistēmu infrastruktūras novērtējumam Latvijas Banka pārskata gadā novērtēja tās starpbanku maksājumu sistēmu atbilstību Starptautisko norēķinu bankas izstrādātajiem sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem (*Core Principles for Systemically Important Payment Systems*), vērtējot katru no desmit pamatprincipiem atsevišķi. Novērtējums ietvēra sistēmu juridiskos aspektus, finanšu riskus un to vadību, operacionālo darbību, t.sk. krīzes situācijās, un sistēmu efektivitātes un pārvaldīšanas jautājumus. Novērtējuma rezultātā konstatēts, ka starpbanku automatizētās maksājumu sistēmas (SAMS) un elektroniskā kliringa sistēmas (EKS) darbība atbilst starptautiskajām prasībām. Tika sniegti arī daži priekšlikumi sistēmu juridiskās bāzes un risku vadības procedūru ārkārtas situācijā pilnveidošanai, kā arī ieteikts mainīt EKS darba laiku atbilstoši tirgus prasībām.

2002. gadā Latvijas Banka turpināja sadarbību ar maksājumu sistēmas dalībniekiem un maksājumu servisu nodrošinātājiem, risinot konkrētus ar maksājumu sistēmām

saistītus jautājumus. Sadarbībā ar Latvijas Komercbanku asociāciju Latvijas Banka sniedza bankām informāciju par Eiropas Centrālās bankas apstiprinātajiem maksājumu sistēmu standartiem, ārpustiesu strīdu izskatīšanas procedūru ieviešanu un komisijas maksas piemērošanu starpvalstu pārvedumos ES, Latvijas Bankas politiku maksājumu sistēmu jomā un Latvijas Bankas starpbanku maksājumu sistēmu attīstības perspektīvām, kā arī jaunajiem S.W.I.F.T. maksājuma ziņojumu tiptiem un IBAN standartu.

Sadarbībā ar bankām un institūcijām, kas nodrošina maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu darbību, Latvijas Banka 2002. gadā apkopoja statistiku par Latvijas maksājumu un norēķinu sistēmām, ko paredzēts regulāri iekļaut Eiropas Centrālās bankas izdevumā *Blue Book*.

Pārskata gadā Latvijas Banka maksājumu sistēmas pārraudzības ietvaros sadarbībā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisiju uzsāka banku maksājumu sistēmu auditu.

Latvijas Banka turpināja nodrošināt SAMS un EKS darbu. 2002. gada janvāra beigās tika uzsāktas SAMS un EKS operācijas jaunajā Latvijas Bankas Rīgas filiāles ēkā, tādējādi paaugstinot maksājumu sistēmu drošību un servisa līmeni Latvijas Bankas klientiem. 2002. gadā SAMS un EKS pievienojās divi jauni dalībnieki – a/s "Akciju komercbanka "Baltikums"" un a/s "Reģionālā investīciju banka".

2002. gada sākumā EKS tika veiktas pārmaiņas pārejai uz jaunu S.W.I.F.T. maksājuma ziņojuma tipu (MT103). Līdz ar "Latvijas Bankas starpbanku norēķinu veikšanas noteikumu" grozījumu stāšanās spēkā 2002. gada 1. februārī EKS tika ieviests viena maksājuma apjoma ierobežojums (EKS vairs netika apstrādāti maksājumi, kuru summa pārsniedza 50 tūkst. latu).

Lai apzinātu Latvijas Bankas riskus no starpbanku maksājumu sistēmu operatora viedokļa, kā arī iekšējos faktorus, kas var riskus izraisīt, Latvijas Banka veica risku identificēšanu un novērtēšanu saskaņā ar Latvijas Bankas izstrādāto risku novērtēšanas kārtību. Risku novērtējumā tika apzināti tie Latvijas Bankai būtiskie riski, kas saistīti ar maksājumu sistēmu darbību. Visi riski tika novērtēti pēc to ietekmes lieluma, un tika noteikti un apkopoti ar maksājumu sistēmām saistītie riskus ierobežojošie pasākumi.

Pārskata gadā SAMS apstrādāto maksājumu kopskaits pieauga par 28.8% un sasniedza 109.8 tūkst. Veikto maksājumu kopapjoms bija 21.5 mljrd. latu. Viena SAMS apstrādātā maksājuma vidējā summa 2002. gadā bija 195.7 tūkst. latu.

2002. gadā EKS apstrādāto maksājumu kopskaits pieauga par 11.3% (līdz 16.1 mlj.), savukārt maksājumu kopapjoms bija par 14.2% mazāks nekā iepriekšējā gadā (6.2 mljrd. latu). EKS apstrādāto maksājumu kopapjoma kritums izskaidrojams ar ieviesto viena maksājuma apjoma ierobežojumu.

Latvijas Banka turpināja pilnveidot maksājumu servisu saviem klientiem, kuru vārdā Latvijas Banka izpilda maksājumus starpbanku norēķinu sistēmās. Valsts kasei un Rīgas Fondu biržai tika nodrošināta maksājuma dokumentu apmaiņa ar Latvijas Banku elektroniskā veidā. Ar Latvijas Centrālo depozitāriju tika noslēgts jauns līgums par konta apkalpošanu, paplašinot piedāvāto pakalpojumu klāstu. Tādējādi Latvijas Centrālajam depozitārijam tika nodrošināta iespēja automatizēt maksājumu plūsmu, kas saistīta ar otrā līmeņa pensiju fondu pārvaldīšanu.

INFORMĀCIJAS SISTĒMAS

2002. gada 2. decembrī tika pabeigta integrētās bankas informācijas sistēmas *Globus* ieviešana un uzsākta tās lietošana Latvijas Bankā. Jaunā sistēma nodrošina Latvijas

Bankas finanšu darījumu veikšanu un vienotu uzskaiti, uzlabojot šo procesu automatizāciju un samazinot ar to saistītos riskus. Veiktas ievērojamas pārmaiņas daudzās Latvijas Bankas informācijas sistēmās, lai nodrošinātu to integrāciju ar bankas informācijas sistēmu *Globus*.

2002. gadā tika izveidota pilotprojekta infrastruktūra maksājumu bilances sagatavošanai nepieciešamās informācijas saņemšanai no nebankām elektroniskā veidā. Sākta arī jaunas vērtspapīru norēķinu sistēmas izstrāde, lai nodrošinātu augstāku operāciju automatizācijas un drošības pakāpi.

Paplašinot elektronisko dokumentu pārvaldes sistēmas lietošanas iespējas, nodrošināta informācijas tehnoloģiju izmantošana Latvijas Bankas padomes, valdes, komisiju un darba grupu sēdēs.

Latvijas Bankas Rīgas filiāles ēkā 2002. gada sākumā sāka darboties moderns datorcentrs. Izveidots drošs un ātrdarbīgs telekomunikāciju savienojums ar datorcentru Latvijas Bankas ēkā K. Valdemāra ielā 2a, un nodrošināta visu svarīgāko Latvijas Bankas informācijas sistēmu darbības dublēšana reālā laika režīmā.

Latvijas Bankas lokālā datortīkla modernizācija un centralizētās datu glabāšanas un pārvaldīšanas sistēmas ieviešana ļāva izveidot ātrdarbīgu un drošu vidi visu Latvijas Bankas informācijas sistēmu darbības nodrošināšanai, t.sk. panākot augstāku informācijas sistēmu darbības nepārtrauktības līmeni. Tika izveidota arī ērta un droša lokālā datortīkla bezvadu pieslēgumu infrastruktūra.

2002. gadā uzsākta sadarbība ar Eiropas Centrālo banku, lai pakāpeniski pievienotos Eiropas Centrālo banku sistēmas vienotajām informācijas sistēmām. 2002. gada nogalē tika sekmīgi īstenots pirmais šādas sadarbības projekts, Latvijas Bankai pievienojoties Eiropas Centrālo banku sistēmas informācijas apmaiņas sistēmai *CebaMail*.

2002. gada 14. novembrī Latvijas Bankas padome apstiprināja "Latvijas Bankas informācijas sistēmu stratēģiskās attīstības plānu" jaunā redakcijā, nosakot vadlīnijas Latvijas Bankas informācijas sistēmu attīstībai 2003.–2005. gadam, t.sk. plānojot būtisku maksājumu un norēķinu sistēmu, Latvijas Bankas organizētās vērtspapīru norēķinu sistēmas un maksājumu bilances sagatavošanas tehniskā nodrošinājuma pilnveidi, kā arī Latvijas Bankas informācijas sistēmu savietojamību ar Eiropas Centrālo banku sistēmas vienotajām informācijas sistēmām.

SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA

Pārskata gadā Latvijas Banka informēja sabiedrību par savu darbību un Latvijas tautsaimniecības attīstību ar Latvijas Bankas izdevumu, preses, interneta, televīzijas un radio starpniecību.

2002. gadā publicētajā Latvijas Bankas 2001. gada pārskatā atspoguļota Latvijas Bankas darbība un tās finanšu rezultāti. Informāciju par tautsaimniecības un monetāro rādītāju attīstību sniedza Latvijas Bankas izdevumi "Monetārais Biļetens" un "Monetārais Apskats". Ievērojot Eiropas Centrālās bankas prasības, tika publicēts mēneša biļetens "Latvijas Maksājumu Bilance (Pamatrādītāji)" un ceturkšņa biļetens "Latvijas Maksājumu Bilance". Monetārās politikas pārvaldes speciālistu pētījumā "Reālais valūtas kurss Latvijā (1994–2001)" analizēti reālo valūtas kursu ietekmējošie faktori un tā pārmaiņu ietekme uz Latvijas tautsaimniecību, bet pētījumā "Latvijas finanšu tirgus" raksturota finanšu tirgus struktūra, dalībnieki un instrumenti, kā arī attīstības tendences. Biļetenā "Averss un Reverss" analizēti ekonomiskie procesi Latvijā un ārvalstīs un atspoguļoti Latvijas Bankas padomes un valdes lēmumi.

Paziņojumos plašsaziņas līdzekļiem regulāri tika ietverta informācija par Latvijas Bankas padomes un valdes lēmumiem un Latvijas Bankas darbību. Latvijas Bankas speciālisti sagatavoja materiālus Latvijas un ārvalstu laikrakstiem un žurnāliem par centrālās bankas kompetencē esošajiem jautājumiem. Latvijas Bankas noteiktie ārvalstu valūtu kursi, normatīvie dokumenti un cita oficiālā informācija tika publicēta Latvijas Republikas oficiālajā laikrakstā "Latvijas Vēstnesis".

Latvijas Bankas prezidents preses konferencēs informēja plašsaziņas līdzekļu pārstāvjus par tautsaimniecības attīstību.

Latvijas Bankas speciālisti lasīja lekcijas par centrālās bankas darbību un tautsaimniecības attīstību studentiem, ekonomikas skolotājiem un vidusskolēniem. 2002. gada vasarā biznesa ekonomisko pamatu olimpiāžu uzvarētāji devās Latvijas Bankas organizētā ekskursijā uz Eiropas Centrālo banku un Vācijas centrālo banku, lai iepazītos ar šo nozīmīgo finanšu institūciju darbību, vienotās monetārās politikas principiem un ietekmi uz Ekonomikas un monetārās savienības valstu tautsaimniecību.

Latvijas Bankas interneta lapā (www.bank.lv) pieejami visi Latvijas Bankas izdevumi un ievietots Latvijas Bankas padomes sēžu kalendārs. Regulāri tika papildināta un atjaunota informācija par Latvijas Banku, tās normatīvajiem dokumentiem, finanšu statistiku, maksājumu un norēķinu sistēmām, Latvijas naudu u.c. jautājumiem. 2002. gada beigās Latvijas Banka piedāvāja jaunu interneta lapas versiju ar paplašinātu informācijas klāstu un labākām meklēšanas iespējām. Žurnālistu vajadzībām radīta speciāla informācijas kopa, kurā iekļauti Latvijas Bankas prezidenta preses konferenču materiāli, komentāri un analītiskas publikācijas.

Latvijas Banka piedalījās televīzijas raidījuma "Kā bankā" un radioraidījuma "Lata spoguļi" veidošanā. Raidījumos Latvijas iedzīvotāji tika informēti par tautsaimniecības un finanšu norisēm Latvijā un pasaulē.

LATVIJAS BANKAS KVALITĀTES VADĪBA

Latvijas Bankā jau kopš 2000. gada darbojas kvalitātes vadības sistēma. 2002. gada nogalē tika pabeigta bankas informācijas sistēmas *Globus* ieviešana, kas būtiski mainīja galveno Latvijas Bankas operāciju veikšanas kārtību. Tāpēc uzsākta un 2003. gada sākumā tiks pabeigta procedūru pārveide centrālās bankas pamatfunkcijas veicošajās pārvaldēs – Monetārās politikas, Maksājumu sistēmu, Grāmatvedības, Valūtas operāciju un Kases un naudas apgrozības pārvaldē.

2002. gadā notika divi Latvijas Bankas kvalitātes vadības sistēmas iekšējie auditi un divi uzraudzības auditi, kurus veica *Bureau Veritas Latvia*. Uzraudzības auditu laikā nepilnības Latvijas Bankas kvalitātes vadības sistēmā un neatbilstības standartam ISO 9002:1994 netika atklātas.

LATVIJAS BANKAS BUDŽETA VADĪBA

2002. gadā Latvijas Bankas izdevumi un ilgtermiņa ieguldījumi tika veikti saskaņā ar Latvijas Bankas padomes apstiprināto Latvijas Bankas 2002. gada budžetu. Latvijas Bankas valde kopā ar attiecīgo Latvijas Bankas struktūrvienību vadītājiem regulāri pārbaudīja veikto izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu atbilstību apstiprinātajam budžetam un sniedza Latvijas Bankas padomei un Latvijas Bankas budžeta komisijai pārskatu par Latvijas Bankas 2002. gada budžeta izpildes gaitu.

2002. gada 13. septembrī Latvijas Bankas padome apstiprināja "Latvijas Bankas budžeta vadības noteikumus", kuros salīdzinājumā ar iepriekšējo Latvijas Bankas

budžeta sagatavošanas, apstiprināšanas un izpildes kārtību tika precizēti budžetā iekļaujamo izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu rezervju noteikšanas principi un Latvijas Bankas budžeta struktūra.

Latvijas Bankas valde sagatavoja Latvijas Bankas 2003. gada budžeta projektu saskaņā ar "Latvijas Bankas budžeta vadības noteikumiem" un pamatojoties uz Latvijas Bankas struktūrvienību iesniegtajiem ienākumu, izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu projektiem. Tie tika sagatavoti, ievērojot likumā "Par Latvijas Banku" izvirzītos uzdevumus, Latvijas Bankas struktūrvienību 2003. gada darba plānus, Latvijas un SDR valūtu grozā ietilpstošo valūtu emitentvalstu tautsaimniecības un finanšu tirgus attīstības perspektīvas, kā arī Latvijas Bankas padomes apstiprināto ilgtermiņa ieguldījumu projektu vairāku gadu izmaksu tāmes.

Latvijas Bankas budžeta komisija izskatīja Latvijas Bankas valdes iesniegto 2003. gada budžeta projektu, sagatavoja atzinumu un iesniedza to Latvijas Bankas valdei un padomei. Pēc Latvijas Bankas budžeta komisijas atzinuma saņemšanas Latvijas Bankas valde iesniedza pilnveidoto Latvijas Bankas 2003. gada budžeta projektu apstiprināšanai Latvijas Bankas padomē.

LATVIJAS BANKAS DARBĪBAS FINANSIĀLIE REZULTĀTI

Latvijas Banka 2002. gadā guva 14 434 tūkst. latu peļņu (2001. gadā – 22 154 tūkst. latu). Iegūtās peļņas samazinājumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu galvenokārt noteica ārvalstu un Latvijas finanšu tirgū iegādāto finanšu instrumentu procentu ienākumu samazināšanās. Latvijas Bankas tīrie procentu ienākumi 2002. gadā sasniedza 32 497 tūkst. latu (2001. gadā – 39 484 tūkst. latu). Latvijas Bankas procentu ienākumus galvenokārt veidoja ienākumi no zelta un ārvalstu konvertējamo valūtu rezervju ieguldījumiem drošos un augsti likvīdos finanšu instrumentos un ienākumi no darījumiem valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru un naudas tirgū. Procentu ienākumu no ārzemju operācijām sarukumu izraisīja ārvalstu parāda vērtspapīru ienesīguma un naudas tirgus procentu likmju kritums. Samērā augstā banku sektora likviditāte un kredītu procentu likmju samazināšanās negatīvi ietekmēja Latvijas Republikā reģistrētajām bankām izsniegto kredītu procentu ienākumus (šādu procentu ienākumu apjoms pārskata gadā saruka par 2 492 tūkst. latu). Procentu ienākumi par Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīriem pieauga par 1 718 tūkst. latu, un to veicināja 2002. gada sākumā veiktie ieguldījumi valdības obligācijās. Latvijas Bankas procentu izdevumus (3 815 tūkst. latu; 2001. gadā – 2 841 tūkst. latu) galvenokārt veidoja procenti par valdības noguldījumiem.

Vērtējot Latvijas Bankas darbības finansiālos rezultātus, jāņem vērā aprēķinātais finanšu instrumentu pārvērtēšanas rezultāts, kas iekļauts Latvijas Bankas kapitāla un rezervju postenī "Pārvērtēšanas kots". Latvijas Bankas īpašumā esošo ārvalstu parāda vērtspapīru un citu finanšu instrumentu tīrais vērtības pieaugums 2002. gadā nodrošināja šā Latvijas Bankas rezervju posteņa pieaugumu par 7 822 tūkst. latu (2001. gadā – par 313 tūkst. latu).

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRA

Latvijas Bankas padomes sastāvs 2002. gada beigās bija šāds:

– prezidents	Ilmārs Rimšēvičs;
– prezidenta vietnieks	Andris Ruselis;
– padomes loceklis:	Harijs Bušs,

**Valentīna Kolotova,
Arvils Sautiņš,
Vita Pilsuma,
Varis Zariņš,
Valentīna Zeile.**

Latvijas Bankas valde 2002. gada beigās strādāja šādā sastāvā:

- valdes priekšsēdētāja **Māra Raubiško;**
- valdes priekšsēdētāja vietnieki: **Reinis Jakovļevs,
Helmūts Ancāns;**
- valdes locekļi: **Roberts L. Grava,
Māris Kālis,
Harijs Ozols.**

Latvijas Republikas Saeima ar 2002. gada 14. februāri Latvijas Bankas prezidenta vietnieka amatā uz sešu gadu termiņu ievēlēja Andri Ruseli. Latvijas Bankas padome 2002. gada 17. janvārī apstiprināja Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja vietnieci Māru Raubiško par Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāju, vienlaikus atbrīvojot no šā amata Ilmāru Rimšēviču (lēmums spēkā ar 21.01.2002.). Latvijas Bankas padome 2002. gada 14. martā par Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja vietniekiem apstiprināja Latvijas Bankas valdes locekļus Reini Jakovļevu un Helmūtu Ancānu un par Latvijas Bankas valdes locekli – Informācijas sistēmu pārvaldes vadītāju Hariju Ozolu (lēmums spēkā ar 01.04.2002.).

Latvijas Bankā 2002. gada beigās strādāja 721 darbinieks, t.sk. 14 darbinieku, ar kuriem darba līgums noslēgts uz noteiktu laiku (2001. gada beigās – attiecīgi 751 un 19 darbinieku). Šo samazinājumu noteica darba organizācijas optimizācija un ēku drošības režīma tehniskā nodrošinājuma modernizēšana, jo, sākot ar 2002. gada janvāri, daļa Latvijas Bankas funkciju tika veikta Latvijas Bankas Rīgas filiāles jaunajā ēkā. 2002. gada beigās 59.6% no Latvijas Bankas darbiniekiem bija vīrieši un 40.4% – sievietes.

Lai tuvinātu Latvijas Bankas struktūru tai shēmai, saskaņā ar kuru līdzīgu funkciju izpilde organizēta Eiropas Centrālajā bankā, izveidota Komunikācijas pārvalde, apvienojot Lietu pārvaldes, Publikāciju pārvaldes un daļēji arī sekretariāta funkcijas. Tādējādi jaunizveidotās pārvaldes galvenās funkcijas ir izdevniecības, tulkošanas, lietvedības, arhīva un bibliotēkas informācijas pakalpojumi, darījuma braucienu pakalpojumi un pasākumu organizatorisko un saimniecisko jautājumu risināšana, kā arī ārējās saziņas nodrošināšana.

Izveidots Prezidenta birojs Latvijas Bankas prezidenta informatīvā nodrošinājuma pilnveidei un ārējās komunikācijas optimizēšanai.

2002. gada beigās uzsākta sadarbība ar Eiropas Centrālās bankas Cilvēkresursu pārvaldi personāla atlases jomā. Latvijas Bankas speciālistiem ir iespējas kandidēt uz brīvajām īstermiņa vai ilgtermiņa amata vietām Eiropas Centrālajā bankā.

2002. gadā turpinājās 2001. gadā uzsāktais Latvijas Bankas darbinieku darba izpildījuma un attīstības pārrunu pilotprojekts. Iepriekš sagatavojoties un vienojoties par pārrunu norises gaitu, ikviens speciālists tikās ar savu tiešo vadītāju. Pārrunās tika analizēta darba uzdevumu izpilde iepriekšējā periodā, pārlūkoti nākamajā periodā veicamie darbi, kā arī noskaidrotas darbinieka karjeras un profesionālās izaugsmes vēlnes. Darba izpildījuma un attīstības pārrunu process tika un tiks pilnveidots, ņemot vērā izteiktos uzlabojumus.

PERSONĀLA APMĀCĪBA

Pārskata gadā Latvijas Bankas darbinieki turpināja paaugstināt profesionālo zināšanu līmeni, piedaloties semināros,ursos un konferencēs Latvijā un ārvalstīs un tā gūstot jaunāko informāciju monetārās politikas, makroekonomikas, ekonometrijas, valūtas operāciju, maksājumu sistēmu, statistikas, banku grāmatvedības un informācijas tehnoloģiju jomā.

2002. gadā Latvijas Banka darbinieku mācību vajadzībām tērējusi 2.1% no kopējā darba algas un pārējo maksājumu personālam apjoma.

Latvijas Bankas darbinieki apguva ar ES saistītus jautājumus, pilnveidoja angļu un franču valodas prasmi, padziļināja zināšanas datorzinībās, prezentācijas, stratēģijas un biznesa attiecību iemaņu jomā, kā arī apguva zināšanas radošās domāšanas un atmiņas efektīvā izmantošanā. Jaunie darbinieki speciālos semināros guva priekšstatu par Latvijas Bankas uzdevumiem un tos īstenojošo struktūrvienību funkcijām. Vairāki Latvijas Bankas darbinieki sekmīgi piedalījās starptautiskās profesionālās sertifikācijas programmās.

2002. gadā turpinājās sadarbība ar Anglijas Bankas Centrālās bankas studiju centru. Latvijā notika semināri Latvijas Bankas padomes un valdes locekļiem un struktūrvienību vadītājiem par risku pārvaldības jautājumiem, kā arī reģionālie semināri par finanšu stabilitātes un padziļinātiem monetāro operāciju jautājumiem. Semināros piedalījās ne tikai Latvijas Bankas, bet arī Finanšu un kapitāla tirgus komisijas un Igaunijas un Lietuvas centrālo banku darbinieki.

LATVIJAS BANKAS 2002. GADA FINANŠU PĀRSKATI

LATVIJAS BANKAS BALANCE

46

LATVIJAS BANKAS 2002. GADA PĀRSKATS

(gada beigās; tūkst. latu)

AKTĪVI	Skaidrojumi ¹	2002	2001
ĀRZEMJU AKTĪVI		894 613	881 489
Zelts	4	51 025	44 443
Speciālās aizņēmuma tiesības		41	54
Ārvalstu konvertējamās valūtas	5	737 313	732 799
Starptautiskais Valūtas fonds	6	101 144	101 144
Starptautisko norēķinu bankas akcijas	7	1 197	1 043
Pārējie ārzemju aktīvi	8	3 893	2 006
VIETĒJIE AKTĪVI		146 321	98 121
Kredīti kredītiestādēm	9	30 690	18 833
Tranzītkredīti	10	11 749	18 612
Valdības vērtspapīri	11	64 382	24 715
Pamatlīdzekļi	12	32 798	32 819
Pārējie vietējie aktīvi	13	6 702	3 142
KOPĀ AKTĪVI		1 040 934	979 610

¹ No 52. lappuses līdz 72. lappusei sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

(turpinājums)		(gada beigās; tūkst. latu)	
PASĪVI	Skaidrojumi	2002	2001
ĀRZEMJU SAISTĪBAS		116 778	122 306
Starptautiskais Valūtas fonds	14	110 388	116 012
Ārvalstu banku noguldījumi latos		679	454
Nekonvertējamās valūtas		37	41
Pārējās ārzemju saistības	15	5 674	5 799
LATI APGROZĪBĀ	16	622 632	556 003
VIETĒJĀS SAISTĪBAS		209 676	226 374
Kreditīestāžu noguldījumi		134 223	82 433
Valdības noguldījumi		62 079	119 587
Citu finanšu institūciju noguldījumi		3 012	3 441
Pārējās vietējās saistības	17	10 362	20 913
KAPITĀLS UN REZERVES		91 848	74 927
Pamatkapitāls	18	25 000	10 100
Rezerves kapitāls	18	37 928	5 512
Rīcības kapitāls	18	–	38 224
Pārvērtēšanas kots	19	28 389	20 567
Eiropas Savienības dāvinājums		531	524
KOPĀ PASĪVI		1 040 934	979 610
ĀRPUSBILANCES POSTEŅI	21, 24, 25		

Latvijas Bankas valde 2003. gada 27. februārī apstiprināja šos finanšu pārskatus, kas sniegti no 46. lappuses līdz 72. lappusei.

LATVIJAS BANKAS VALDE

M. Raubiško

R. Jakovļevs

H. Ancāns

R. L. Grava

M. Kālis

H. Ozols

LATVIJAS BANKAS PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS

48

LATVIJAS BANKAS 2002. GADA PĀRSKATS

(tūkst. latu)

Skaidrojumi	2002	2001
PROCENTU UN TAMLĪDZĪGI IENĀKUMI		
Ārzemju operācijas		
Procenti par noguldījumiem ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās	2 507	3 056
Ienākumi par parāda vērtspapīriem	28 098	32 805
Starptautisko norēķinu bankas akciju dividendes	157	124
KOPĀ par ārzemju operācijām	30 762	35 985
Vietējās operācijas		
Procenti par kredītiem kredītiestādēm	783	3 275
Ienākumi par tranzītkredītiem	42	58
Ienākumi par valdības vērtspapīriem	4 725	3 007
KOPĀ par vietējām operācijām	5 550	6 340
PROCENTU IZDEVUMI		
Ārzemju operācijas		
Procenti par noguldījumiem	127	44
KOPĀ par ārzemju operācijām	127	44
Vietējās operācijas		
Procenti par kredītiestāžu noguldījumiem	560	32
Procenti par valdības noguldījumiem	3 055	2 709
Procenti par citu finanšu institūciju noguldījumiem	73	56
KOPĀ par vietējām operācijām	3 688	2 797
TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI	32 497	39 484

(turpinājums)		(tūkst. latu)	
	Skaidrojumi	2002	2001
CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI	20	605	520
CITI BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI			
Darba algas un pārējie maksājumi personālam		8 401	8 794
Sociālās apdrošināšanas izdevumi		1 832	1 910
Finanšu un kapitāla tirgus komisijas darbības finansēšana	21	1 200	1 288
Pamatlīdzekļu nolietojums	12	1 702	1 244
Renovācijas un remonta izdevumi		449	568
Banknošu drukāšanas un monētu kalšanas izdevumi		84	79
Pārējie bankas darbības izdevumi	22	5 000	3 967
KOPĀ citi bankas darbības izdevumi		18 668	17 850
PEĻŅA PIRMS SADALES		14 434	22 154
PEĻŅAS SADALE			
Valsts ieņēmumos ieskaitāmā peļņas daļa		5 341	8 862
Pamatkapitāls		–	5 350
Rezerves kapitāls		9 093	2 215
Rīcības kapitāls		–	5 727

LATVIJAS BANKAS ATZĪTĀS PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU PĀRSKATS

50

LATVIJAS BANKAS 2002. GADA PĀRSKATS

(tūkst. latu)

	Skaidrojumi	2002	2001
PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTS			
Zelta un Starptautisko norēķinu bankas akciju tirgus vērtības pieaugums	19	6 736	2 606
Finanšu instrumentu tirgus vērtības pieaugums/samazinājums (-)	19	3 734	-1 176
Aktīvu un saistību ārvalstu valūtās pārvērtēšanas rezultāts	19	-2 648	-1 117
TĪRAIS PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTS		7 822	313
PEĻŅA PIRMS SADALES		14 434	22 154
KOPĀ		22 256	22 467

LATVIJAS BANKAS NAUDAS PLŪSMAS PĀRSKATS

		(tūkst. latu)	
	Skaidrojumi	2002	2001
Tirā naudas un tās ekvivalentu ieplūde pamatdarbības rezultātā	23 (1)	9 063	92 112
Pamatlīdzekļu iegāde		-1 687	-11 455
Nemateriālie ieguldījumi		-905	-463
Starptautiskā Valūtas fonda kredīta daļas samaksa		-6 098	-6 098
Tirā naudas un tās ekvivalentu ieplūde	23 (2)	373	74 096

1. IZVEIDE UN PAMATDARBĪBA

Latvijas Banka dibināta 1990. gada 31. jūlijā. Latvijas Banka darbojas saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku", un tai ir šādi pamatuzdevumi:

- īstenot monetāro politiku;
- emitēt nacionālo valūtu – banknotes un monētas;
- organizēt un nodrošināt starpbanku maksājumu sistēmas darbību un veicināt maksājumu sistēmas raitu darbību Latvijā;
- apkopot un publicēt finanšu statistikas datus un Latvijas maksājumu bilanci.

2. RISKU PĀRVALDĪŠANA

Galvenie ar Latvijas Bankas darbību saistītie riski ir finanšu riski un pamatdarbības risks, kas rodas, veicot Latvijas Bankas funkcijas. Tāpēc Latvijas Bankas valde izveidojusi Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem un vadlīnijām atbilstošu risku pārvaldības sistēmu, kas nepārtraukti tiek pilnveidota, ievērojot finanšu tirgus un Latvijas Bankas darbības attīstību. Latvijas Bankas risku analīzes procesu koordinē Latvijas Bankas informācijas sistēmu drošības vadītājs. Risku pārvaldības sistēmu regulāri pārbauda Iekšējā audita pārvaldes darbinieki. Revidentu atziņas un ieteikumus, kā arī Latvijas Bankas veiktos risku pārvaldības sistēmas uzlabojumus vismaz reizi ceturksnī caurlūko Latvijas Bankas revīzijas komiteja, kurā darbojas trīs Latvijas Bankas padomes locekļi un Iekšējā audita pārvaldes vadītājs.

FINANŠU RISKI

Nozīmīgākie finanšu riski ietver cenas risku (procentu likmju un valūtas risku), kredītrisku un likviditātes risku. Latvijas Banka šos riskus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes apstiprinātajiem "Latvijas Bankas ārvalstu valūtas un zelta rezervju ieguldīšanas pamatprincipiem un vadlīnijām" (tālāk tekstā – vadlīnijas).

Finanšu risku pārvaldīšanas nolūkā Latvijas Bankā izveidota Investīciju komiteja, kas vadlīniju ietvaros izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus. Investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem ārvalstu rezervju portfeļa vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās prognozes, kā arī apstiprina ieguldījumu pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai.

CENAS RISKS

Cenas risks raksturo iespēju ciest zaudējumus finanšu tirgus faktoru (piemēram, procentu likmju vai valūtas kursu) nelabvēlīgu pārmaiņu rezultātā. Procentu likmju risku, kas rodas galvenokārt no procentu likmju maiņai pakļautajiem ārzemju aktīviem, Latvijas Banka pārvalda, izmantojot modificētu procentu riska indeksu (*modified duration*). Lai izvairītos no zaudējumiem negatīvu valūtas kursu pārmaiņu rezultātā, Latvijas Banka kontrolē valūtas risku, izmantojot atklāto ārvalstu valūtu pozīciju limitus. Valūtas operāciju pārvaldes Riska kontroles daļa katru dienu pārbauda modificētā procentu likmju indeksa un atklāto ārvalstu valūtu pozīciju atbilstību vadlīnijām un attiecīgajiem Investīciju komitejas lēmumiem.

Latvijas Bankas cenas riska analīze (stāvoklis 2002. gada beigās) atspoguļota 26. un 27. skaidrojumā.

KREDĪTRISKS

Kredītrisks raksturo iespēju ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Latvijas Bankai kredītrisks galvenokārt rodas, veicot ieguldījumus ārvalstu parāda vērtspapīros un naudas un zelta īstermiņa noguldījumos, kā arī izsniedzot īstermiņa kredītus iekšzemes kredītiestādēm.

Latvijas Banka ierobežo ar ieguldījumiem ārvalstu parāda vērtspapīros un naudas un zelta īstermiņa noguldījumos saistīto kredītrisku, nosakot limitus ieguldījumiem ar dažādu kredītkvalitāti. Kredītkvalitāte tiek noteikta, pamatojoties uz starptautisko kredītreitingu aģentūru *Fitch Ratings*, *Moody's Investors Service* un *Standard & Poor's* noteiktajiem kredītreitingiem. Lai mazinātu kredītrisku, kas saistīts ar Latvijas Bankas ārzemju operācijām, Valūtas operāciju pārvaldes Riska kontroles daļa katru dienu uzrauga esošā kredītriska atbilstību vadlīnijām.

Iekšzemes kredītiestādēm izsniegtie īstermiņa kredīti nodrošināti ar Latvijas valdības vērtspapīriem un tādiem privātā sektora vērtspapīriem, kuri iekļauti Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja apstiprinātā vērtspapīru sarakstā un kuru emitentiem starptautisko kredītreitingu aģentūru piešķirtais reitings nav zemāks par Latvijas Bankas padomes noteiktajām prasībām šādu vērtspapīru reitingiem ilgtermiņa saistībām ārvalstu valūtā. Monetārās politikas pārvalde regulāri pārskata minētos reitingus un kontrolē šo kredītu nodrošinājuma pietiekamību.

Latvijas Bankas kredītriska analīze (stāvoklis 2002. gada beigās) atspoguļota 28.–30. skaidrojumā.

LIKVIDITĀTES RISKS

Likviditātes risks raksturo iespēju, ka saistības netiks izpildītas laikus un efektīvi. Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, savas ārvalstu valūtas rezerves ieguldot likvīdos starptautisko institūciju, ārvalstu valdību, kredītiestāžu un uzņēmumu emitētajos parāda vērtspapīros un citos finanšu instrumentos un zelta rezerves – īstermiņa noguldījumos ārvalstu finanšu institūcijās.

PAMATDARBĪBAS RISKS

Pamatdarbības risks raksturo iespēju ciest zaudējumus no darbības neparedzētas pārtraukšanas, informācijas nesankcionētas izmantošanas, drošības prasību neievērošanas, aktīvu zādzības, krāpšanas un citiem ar nepilnīgu iekšējās kontroles sistēmu saistītiem vai ārējiem apstākļiem. Lai ierobežotu ar drošību un informācijas sistēmām saistīto pamatdarbības risku, Latvijas Bankā darbojas Latvijas Bankas kompleksās drošības stratēģijas izstrādes vadības komiteja un Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja, kas regulāri revidē šā riska vadības sistēmu. 2002. gada septembrī Latvijas Bankas padome apstiprināja "Latvijas Bankas drošības vadlīnijas" jaunā redakcijā, kas precizē risku pārvaldīšanai nepieciešamo normatīvo dokumentu kopumu un atbildību risku pārvaldīšanā un ierobežošanā. Latvijas Bankas valde 2002. gada decembrī apstiprināja "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas noteikumus", kas nosaka Latvijas Bankas darbības risku apzināšanas, dokumentēšanas, novērtēšanas un ierobežošanas kārtību. Latvijas Bankā izveidota un pastāvīgi darbojas Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas darba grupa, kas izvērtē un apkopo Latvijas Bankas struktūrvienību sagatavotos risku pārskatus un apzina un klasificē riskus, uzturot un pilnveidojot Latvijas Bankas risku matricu.

Latvijas Bankas vadība regulāri novērtē bankas darbības turpināšanai ārkārtas situācijā nepieciešamo resursu pietiekamību un pieejamību.

Lai pilnveidotu Latvijas Bankas darba organizāciju un mazinātu pamatdarbības risku, Latvijas Banka izveidojusi un nepārtraukti attīsta kvalitātes vadības sistēmu, kas atbilst kvalitātes vadības sistēmas standartam ISO 9002:1994. Līdz 2003. gada

maijam plānots pilnveidot kvalitātes vadības sistēmu, nodrošinot tās atbilstību kvalitātes vadības sistēmas standartam ISO 9001:2000.

Kopējā pamatdarbības riska ierobežošanas ietvaros Latvijas Banka ir apdrošinājusi noteiktus pamatdarbības riskus.

3. NOZĪMĪGĀKIE GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Šajā skaidrojumā sniegts finanšu pārskatu sagatavošanā izmantoto nozīmīgāko Latvijas Bankas grāmatvedības principu īss apraksts. Pieņemtie grāmatvedības principi konsekventi lietoti 2002. gada un 2001. gada finanšu pārskatu sagatavošanā.

FINANŠU PĀRSKATU SAGATAVOŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējās pašizmaksas grāmatvedības principu, kas lietots, ietverot finanšu pārskatu skaidrojumos norādīto atsevišķu aktīvu un saistību pārvērtēšanas rezultātu.

ĀRVALSTU VALŪTU NOVĒRTĒJUMS

Darījumi ārvalstu valūtās grāmatoti latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Monetārie aktīvi un saistības ārvalstu valūtās izteiktas latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa gada beigās. Peļņa vai zaudējumi, kas radušies, monetāros aktīvus un saistības ārvalstu valūtās pārrēķinot latos, ietverti bilances postenī "Pārvērtēšanas kots".

Nozīmīgākie bilances sagatavošanā izmantotie Latvijas Bankas noteiktie ārvalstu valūtu un zelta kursi latos ir šādi.

	(gada beigās)	
	2002	2001
XDR	0.7997	0.7997
USD	0.594	0.638
EUR	0.61	0.560856
GBP	0.946	0.924
JPY	0.00494	0.00485
XAU	205.21	178.74

FINANŠU AKTĪVU UN SAISTĪBU PATIESĀ VĒRTĪBA

Patiesā vērtība ir naudas summa, par kādu finanšu aktīvus iespējams apmainīt vai finanšu saistības iespējams dzēst darījumā starp labi informētām, ieinteresētām un finansiāli nesaistītām personām. Ja finanšu aktīvu vai saistību patiesā vērtība būtiski atšķiras no bilancē uzrādītās vērtības, šo aktīvu un saistību patiesā vērtība atsevišķi parādīta finanšu pārskatu skaidrojumos.

Latvijas Bankas finanšu aktīvu un saistību patiesā vērtība 2002. gada un 2001. gada beigās būtiski neatšķīrās no 2002. gada 31. decembra un 2001. gada 31. decembra bilancē uzrādītās vērtības.

FINANŠU AKTĪVU UN SAISTĪBU MIJIESKAITE

Finanšu aktīvu un saistību mijieskaite veikta un finanšu pārskatos tīrais atlikums uzrādīts tikai tad, ja iepriekš noslēgts līgums par finanšu aktīvu un saistību mijieskaiti un paredzēta vienlaicīga attiecīgo aktīvu atsavināšana un saistību dzēšana.

ZELTS

Zelta rezerves bilancē parādītas to tirgus vērtībā. Zelta rezervju pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātā peļņa vai zaudējumi ietverti bilances postenī "Pārvērtēšanas kots".

FINANŠU INSTRUMENTI ĀRVALSTU VALŪTĀS

Finanšu instrumenti ārvalstu valūtās novērtēti to tirgus vērtībā. Pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātā peļņa vai zaudējumi ietverti bilances postenī "Pārvērtēšanas kots". Bilances postenī "Pārvērtēšanas kots" ietvertā finanšu instrumentu tirgus vērtības korekcija attiecināta uz peļņas un zaudējumu aprēķinu pēc šo instrumentu atsavināšanas.

Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes līgumiem, kuru līgumvērtība vai nosacītā vērtība uzrādīta ārpusbilances kontos. Pēc šo atvasināto finanšu instrumentu atzīšanas attiecīgos finanšu aktīvus un saistības regulāri pārvērtē un uzrāda bilancē to patiesajā vērtībā. Šo finanšu aktīvu un saistību patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz tirgus cenām vai diskontētajām naudas plūsmām.

Biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumu patiesās vērtības pārmaiņu rezultātā aprēķinātā peļņa vai zaudējumi ietverti bilances postenī "Pārvērtēšanas kots". Biržā tirgoto procentu likmju nākotnes līgumu patiesās vērtības pārmaiņu rezultātā gūtā peļņa vai radušies zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā attiecīgo norēķinu veikšanas brīdī.

Lai ierobežotu līgumsaistību valūtas risku, Latvijas Banka veic šo risku ierobežojošus finanšu darījumus, kuru rezultātā radušos peļņu vai zaudējumus sākotnēji ietver bilances postenī "Pārvērtēšanas kots". Šo risku ierobežojošo darījumu peļņas vai zaudējumu efektīvo daļu izslēdz no bilances posteņa "Pārvērtēšanas kots" un ietver attiecīgā aktīva vērtībā pēc attiecīgo līgumsaistību izpildes.

VĒRTSPAPĪRI

Vērtspapīri atspoguļoti bilancē to patiesajā vērtībā. Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātās patiesās vērtības korekcijas līdz šo vērtspapīru atsavināšanai uzrādītas bilances postenī "Pārvērtēšanas kots". Pēc attiecīgo vērtspapīru atsavināšanas patiesās vērtības korekcijas grāmatotas no bilances posteņa "Pārvērtēšanas kots" peļņas un zaudējumu aprēķinā attiecīgajā vērtspapīru ienākumu postenī.

KREDĪTI KREDĪTIESTĀDĒM

Kredītiestādēm izsniegtie kredīti uzrādīti bilancē to tirajā vērtībā.

Latvijas Bankas vadība regulāri novērtē izsniegto kredītu kvalitāti. Ja kāda kredīta vai tā daļas atgūšana atzīta par apšaubāmu, attiecīgajam aktīvam tiek izveidoti atbilstoši speciālie uzkrājumi. Kredīta vērtības samazinājumam izveidotie uzkrājumi tiek iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā speciālie uzkrājumi.

LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PIRKŠANU AR ATPĀRDOŠANU

Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas nopirkti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu, nav uzrādīti Latvijas Bankas bilancē. Vērtspapīru pirkšanas rezultātā samaksātie naudas līdzekļi uzrādīti Latvijas Bankas bilancē attiecīgi kā prasības

pret iekšzemes kredītiestādēm un pret ārvalstu kredītiestādēm un citām ārvalstu finanšu institūcijām.

Starpība starp vērtspapīru pirkšanas un atpārdošanas cenu uzrādīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi attiecīgā līguma darbības laikā.

LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PĀRDOŠANU AR ATPIRKŠANU

Līgumi par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas pārdoti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu, uzrādīti attiecīgajā Latvijas Bankas bilances postenī kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Vērtspapīru pārdošanas rezultātā saņemtie naudas līdzekļi atspoguļoti bilancē kā saistības pret vērtspapīru pircēju.

Starpība starp vērtspapīru pārdošanas un atpirkšanas cenu uzrādīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā.

PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļi uzrādīti to iegādes vērtībā, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums. Ja pamatlīdzekļa tīrā pārdošanas vai aprēķinātā lietošanas vērtība kļuvusi mazāka par bilancē uzrādīto vērtību, bilancē uzrādītā pamatlīdzekļa vērtība attiecīgi samazināta līdz lielākajai no tā tīrās pārdošanas vai aprēķinātās lietošanas vērtības.

Nolietojumu aprēķina novērtētajā pamatlīdzekļa lietderīgās izmantošanas laikā pēc lineārās metodes. Būvniecības vai sagatavošanas stadijā esošajiem pamatlīdzekļiem, zemei un mākslas darbiem nolietojums netiek rēķināts.

Pamatlīdzekļu nolietojums aprēķināts atbilstoši šādām gada likmēm.

	(%)
Ēkas	1–3
Transportlīdzekļi	20
Biroja mēbeles	10
Datortehnika	25–33
Pārējā biroja elektrotehnika	20
Naudas apstrādes iekārtas	20
Darbarīki	50
Pārējie pamatlīdzekļi	14–20

Saskaņā ar vispārpieņemtajiem risku ierobežojošo darījumu uzskaites principiem būvniecības izmaksas ietver ar tiem būvdarbiem, par kuriem veikta samaksa, saistīto valūtas risku ierobežojošo finanšu darījumu efektīvo rezultātu.

Pamatlīdzekļu uzturēšanas un remonta izdevumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

Pamatlīdzekļu atsavināšanas zaudējumi noteikti, pamatojoties uz pamatlīdzekļu uzskaites vērtību to atsavināšanas brīdī, un ietverti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Pārējie bankas darbības izdevumi".

NEMATERIĀLIE IEGULDĪJUMI

Nemateriālie ieguldījumi ietver banku informācijas sistēmu programmatūru lietošanas tiesību iegādes izmaksas, no kurām atskaitīta uzkrātā amortizācija un vērtības samazinājums. Lietojumā esošo programmatūru iegādes izmaksu amortizā-

ciju aprēķina līgumos noteiktajā programmatūras lietošanas tiesību laikā, bet ne ilgāk par desmit gadiem.

Pārējo informācijas sistēmu programmatūru lietošanas tiesību iegādes izmaksas un ar Latvijas Bankas veikto programmatūru izstrādi saistītās izmaksas atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā kā informācijas sistēmu uzturēšanas izdevumus to rašanās brīdī. Informācijas sistēmu programmatūru uzturēšanas izdevumus atzīst attiecīgā perioda peļņas un zaudējumu aprēķinā.

LATI APGROZĪBĀ

Latvijas Bankas emitētās un apgrozībā esošās latu banknotes un monētas, izņemot zelta apgrozības monētas, uzrādītas bilances postenī "Lati apgrozībā" to nominālvērtībā. Bilances postenis "Lati apgrozībā" atspoguļo Latvijas Bankas saistības pret šo banknošu un monētu turētājiem.

ZELTA APGROZĪBAS MONĒTAS

Latvijas Bankas naudas glabātavās esošās 999. raudzes zelta apgrozības monētas uzrādītas bilances postenī "Pārējie vietējie aktīvi", jo to nominālvērtību nodrošina monētās esošais zelts. Bilancē šīs monētas atspoguļotas tajās esošā zelta tirgus vērtībā.

Emitētās zelta apgrozības monētas tiek izslēgtas no bilances posteņa "Pārējie vietējie aktīvi" to emisijas brīdī. Apgrozībā esošās monētas nav ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā", jo to nominālvērtību nodrošina monētās esošais zelts.

JUBILEJAS UN PIEMIŅAS MONĒTAS

Emitētās jubilejas un piemiņas monētas, par kurām Latvijas Bankai ir saistības pret šo monētu turētājiem, uzrādītas bilances postenī "Lati apgrozībā". Emitētās jubilejas un piemiņas monētas, kuras nav apgrozības nauda, nav ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā".

NAUDA UN TĀS EKVIVALENTI

Naudas plūsmas pārskatā nauda un tās ekvivalenti ietver ārvalstu konvertējamo valūtu kasē, pieprasījuma noguldījumus ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās, ārvalstu parāda vērtspapīrus, kurus iespējams atsavināt dienakts laikā bez ievērojamiem zaudējumiem, bet neietver ārvalstu finanšu institūciju, iekšzemes kredītiestāžu, Latvijas valdības un citu iekšzemes finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumus.

PROCENTU UN TAMLĪDZĪGI IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Procentu ienākumi un izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu.

Procentu ienākumi ietver procentus par iegādātajām obligācijām, izsniegtajiem kredītiem un veiktajiem noguldījumiem, kā arī tiem pielīdzināmus ienākumus – parāda vērtspapīru atsavināšanas rezultātu, biržā tirgoto procentu likmju nākotnes līgumu patiesās vērtības pārmaiņu rezultātu un Starptautisko norēķinu bankas akciju dividendes.

Procentu izdevumi ietver procentus par piesaistītajiem kredītiestāžu termiņnoguldījumiem, kā arī valdības un citu finanšu institūciju noguldījumiem un ārvalstu finanšu institūciju aizdevumiem.

MAKSĀJUMI PAR PAKALPOJUMIEM

Maksājumi par pakalpojumiem atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu.

BANKNOŠU DRUKĀŠANAS UN MONĒTU KALŠANAS IZDEVUMI

Banknošu drukāšanas un monētu kalšanas izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

4. ZELTS

2002. gada un 2001. gada beigās Latvijas Bankas zelta rezerves bija izvietotas zelta īstermiņa noguldījumos.

Zelta rezervju pārmaiņas 2002. gadā bija šādas.

	Trojas unces	Tūkst. latu
2001. gada 31. decembrī	248 647	44 443
Zelta pārvērtēšanas rezultāts	–	6 582
2002. gada 31. decembrī	248 647	51 025

5. ĀRVALSTU KONVERTĒJAMĀS VALŪTAS

Latvijas Bankas ārzemju aktīvi ārvalstu konvertējamās valūtās galvenokārt ieguldīti, veicot īstermiņa naudas noguldījumus un iegādājoties augsti likvidus parāda vērtspapīrus.

Ienākumus nesošo parāda vērtspapīru vērtībā ietverti vērtspapīru iegādes brīdī uzkrātie procenti un pēc šo vērtspapīru iegādes uzkrātie procentu ienākumi (8 769 tūkst. latu 2002. gada beigās un 9 768 tūkst. latu 2001. gada beigās).

Latvijas Bankas bilances posteņa "Ārvalstu konvertējamās valūtas" sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2002	2001
Ārvalstu centrālo valdību un citu valsts institūciju parāda vērtspapīri	291 686	293 139
Ārvalstu vietējo valdību parāda vērtspapīri	13 869	14 256
Ārvalstu centrālo banku un kredītiestāžu parāda vērtspapīri	141 054	144 261
Citu ārvalstu finanšu institūciju parāda vērtspapīri	101 805	110 723
Ārvalstu uzņēmumu parāda vērtspapīri	34 629	63 425
Īstermiņa noguldījumi ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās	65 389	70 926
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu centrālajās bankās, kredītiestādēs un starptautiskajās institūcijās	88 092	35 512
Ārvalstu valūta kasē	789	557
Kopā	737 313	732 799

6. STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

Latvijas Republikas kvota Starptautiskajā Valūtas fondā, kas nodrošināta ar tam izsniegtajām Latvijas valdības parādzīmēm, izteikta XDR un atspoguļota bilances aktīvos. Balances pasīvos uzrādīti Starptautiskā Valūtas fonda turējumi latos un tā piešķirtais Sistēmiskās pārveides fonda kredīts (sk. 14. skaidrojumu).

Latvijas Republikas kvota Starptautiskajā Valūtas fondā 2002. gada un 2001. gada beigās bija 126 478 tūkst. XDR (101 144 tūkst. latu).

2002. gada un 2001. gada beigās Latvijas Republikas kopējā kvota Starptautiskajā Valūtas fondā bija 126 800 tūkst. XDR.

7. STARPTAUTISKO NORĒĶINU BANKAS AKCIJAS

Latvijas Bankai pieder 1 000 Starptautisko norēķinu bankas akciju. Akcijas izteiktas zelta ekvivalentā (5 834 Trojas unces).

Zelta tirgus vērtības pārmaiņu rezultātā Latvijas Bankai piederošo Starptautisko norēķinu bankas akciju vērtība 2002. gadā palielinājās par 154 tūkst. latu. 2002. gada beigās Latvijas Bankai piederošo Starptautisko norēķinu bankas akciju vērtība bija 1 197 tūkst. latu (2001. gada beigās – 1 043 tūkst. latu).

8. PĀRĒJIE ĀRZEMJU AKTĪVI

Pārējo ārzemju aktīvu sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2002	2001
Ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi	3 319	1 554
Uzkrātie procentu ienākumi par noguldījumiem ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās	216	420
Pārējie ārzemju aktīvi	358	32
Kopā	3 893	2 006

9. KREDĪTI KREDĪTIESTĀDĒM

Iekšzemes kredītiestādēm izsniegto kredītu sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2002	2001
Repo kredīti	30 545	18 700
Eiropas Savienības dāvinājuma ietvaros izsniegtie kredīti	145	133
Kopā	30 690	18 833

10. TRANZĪTKREDĪTI

Latvijas Banka darbojas kā Latvijas Republikas valdības aģents no dažādām starptautiskajām institūcijām saņemto līdzekļu sadalē. Šie līdzekļi tiek izmantoti valsts ieguldījumu programmu atbalstam. Transzītkredīti un attiecīgie resursi ietverti bilancē, jo Latvijas Banka pakļauta ar šiem līdzekļiem saistītajam valūtas riskam. Latvijas Banka nav pakļauta ar transzītkredītiem saistītajam kredītriskam.

11. VALDĪBAS VĒRTSPAPĪRI

Latvijas Bankai gada beigās piederēja šādi Latvijas valdības vērtspapīri.

	(tūkst. latu)	
Atlikušais dzēšanas termiņš	2002	2001
Līdz 3 mēnešiem	13 044	640
No 3 līdz 6 mēnešiem	70	490
No 6 līdz 12 mēnešiem	6 955	1 450
No 1 līdz 3 gadiem	19 379	13 677
Ilgāks par 3 gadiem	24 934	8 458
Kopā	64 382	24 715

Latvijas Bankai piederošās Latvijas valdības parādzīmes un obligācijas novērtētas to patiesajā vērtībā.

12. PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļu pārmaiņas 2002. gadā bija šādas.

	(tūkst. latu)					
	Ēkas un zeme	Mēbeles un biroja iekārtas	Naudas apstrādes iekārtas	Transport- līdzekļi	Pārējie pamat- līdzekļi	Kopā
2001. gada 31. decembrī						
Pašizmaksa	29 295	5 458	1 965	1 031	2 806	40 555
Uzkrātais nolietojums	-533	-2 987	-1 606	-826	-1 784	-7 736
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	28 762	2 471	359	205	1 022	32 819
2002. gadā						
Pieaugums	650	710	107	87	227	1 781
Vērtības korekcija	-94	-	-	-	-	-94
Klasifikācijas maiņa	-754	-	-	-	754	0
Atsavinātie pamatlīdzekļi	-	-494	-4	-158	-284	-940
Pašizmaksas tīrās pārmaiņas	-198	216	103	-71	697	747
Nolietojums	-354	-796	-116	-88	-348	-1 702
Atsavināto pamatlīdzekļu nolietojums	-	488	3	158	285	934
Uzkrātā nolietojuma tīrās pārmaiņas	-354	-308	-113	70	-63	-768
2002. gada 31. decembrī						
Pašizmaksa	29 097	5 674	2 068	960	3 503	41 302
Uzkrātais nolietojums	-887	-3 295	-1 719	-756	-1 847	-8 504
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	28 210	2 379	349	204	1 656	32 798

13. PĀRĒJIE VIETĒJIE AKTĪVI

Pārējo vietējo aktīvu sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2002	2001
Nemateriālie ieguldījumi	3 023	2 214
Zelta apgrozības monētas glabātavā	147	179
Ar iekšzemes kredītiestādēm noslēgtie biržā netirgotie valūtas mijmaiņas līgumi	2 800	43
Ar iekšzemes kredītiestādēm noslēgtie biržā netirgotie valūtas maiņas tagadnes līgumi	–	15
Uzkrātie procentu ienākumi par kredītiem iekšzemes kredītiestādēm	81	20
Pārējie vietējie aktīvi	651	671
Kopā	6 702	3 142

Nemateriālie ieguldījumi atspoguļo Latvijas Bankas iegūtās banku informācijas sistēmu programmatūru lietošanas tiesības.

Šo ieguldījumu pārmaiņas 2002. gadā bija šādas.

	(tūkst. latu)
2001. gada 31. decembrī	
Pašizmaksa	2 335
Uzkrātā amortizācija	–121
Atlikusī nemateriālo ieguldījumu vērtība	2 214
2002. gadā	
Pieaugums	905
Amortizācija	–96
2002. gada 31. decembrī	
Pašizmaksa	3 240
Uzkrātā amortizācija	–217
Atlikusī nemateriālo ieguldījumu vērtība	3 023

14. STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

2002. gada beigās saistības pret Starptautisko Valūtas fondu veidoja Sistēmiskās pārveides fonda kredīts un Starptautiskā Valūtas fonda turējumi latos (sk. 6. skaidrojumu).

Sistēmiskās pārveides fonda kredīts izsniegts Latvijas Republikai, lai veicinātu valdības tautsaimniecības un finanšu programmas īstenošanu. Tas samaksājams pa daļām līdz 2004. gada jūlijam.

2002. gadā saistības pret Starptautisko Valūtas fondu mainījās šādi.

	Sistēmiskās pārveides fonda kredīts	Turējumi latos	Kopā
(tūkst. latu)			
2001. gada 31. decembrī	15 244	100 768	116 012
Turējumu latos pieaugums	–	474	474
Kredīta daļas samaksa	–6 098	–	–6 098
2002. gada 31. decembrī	9 146	101 242	110 388

15. PĀRĒJĀS ĀRZEMJU SAISTĪBAS

Pārējo ārzemju saistību sadalījums gada beigās bija šāds.

	2002	2001
(tūkst. latu)		
Ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi	5 444	4 585
Uzkrātie izdevumi	188	736
Pārējās ārzemju saistības	42	478
Kopā	5 674	5 799

16. LATI APGROZĪBĀ

Gada beigās apgrozībā bija šādas latu (Ls) un santīmu (s) naudas zīmes.

Nominālvērtība	Summa (tūkst. latu)		Skaitis (tūkst.)		Īpatsvars (%)	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Banknotes						
Ls 500	82 082	54 175	164	108	13.2	9.8
Ls 100	119 859	99 691	1 199	997	19.2	17.9
Ls 50	54 140	58 647	1 083	1 173	8.7	10.6
Ls 20	211 495	183 947	10 575	9 197	34	33.1
Ls 10	73 908	81 354	7 391	8 135	11.9	14.6
Ls 5	52 822	51 931	10 564	10 386	8.5	9.3
Pavisam banknotes	594 306	529 745	–	–	95.5	95.3
Monētas						
Ls 100	302	301	3	3	0	0.1
Ls 10	137	137	14	14	0	0
Ls 2	6 640	6 547	3 320	3 274	1.1	1.2
Ls 1	9 751	8 880	9 751	8 880	1.6	1.6
50 s	4 731	4 295	9 461	8 590	0.8	0.8
20 s	2 417	2 173	12 085	10 865	0.4	0.4
10 s	1 477	1 365	14 770	13 650	0.2	0.2
5 s	1 122	1 020	22 447	20 400	0.2	0.2
2 s	957	827	47 874	41 350	0.1	0.1
1 s	792	713	79 196	71 300	0.1	0.1
Pavisam monētas	28 326	26 258	–	–	4.5	4.7
Pavisam lati apgrozībā	622 632	556 003	–	–	100.0	100.0

2002. gadā Latvijas Banka turpināja emitēt 999. raudzes zelta apgrozības monētas ar 100 latu nominālvērtību. Apgrozībā esošo monētu kopējā nominālvērtība pieauga no 1 813 tūkst. latu 2001. gada beigās līdz 1 870 tūkst. latu 2002. gada beigās. Šīs apgrozībā esošās monētas nav ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā", jo to nominālvērtību nodrošina monētās esošais zelts.

2002. gada beigās bija emitētas arī jubilejas un piemiņas monētas, par kurām Latvijas Bankai nav saistību pret šo monētu turētājiem, ar 930 tūkst. latu nominālvērtību (2001. gadā – 929 tūkst. latu). Šīs monētas nav ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā".

17. PĀRĒJĀS VIETĒJĀS SAISTĪBAS

Pārējo vietējo saistību sadalījums gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2002	2001
Valsts ieņēmumos ieskaitāmā peļņas daļa	5 341	8 862
Ar iekšzemes kredītiestādēm noslēgtie biržā netirgotie valūtas mijmaiņas līgumi	1 148	7 093
Uzkrātās izmaksas par veiktajiem būvdarbiem	734	1 559
Atliktās saistības pret būvuzņēmējiem	813	778
Uzkrātie procentu izdevumi par valdības noguldījumiem	215	395
Pārējie uzkrātie izdevumi	824	977
Atliktie ienākumi	400	429
Nodokļu saistības	139	21
Pārējās vietējās saistības	748	799
Kopā	10 362	20 913

18. PAMATKAPITĀLS, REZERVES KAPITĀLS UN RĪCĪBAS KAPITĀLS

Likums "Par Latvijas Banku" nosaka, ka Latvijas Bankas pamatkapitālam jāsasniedz 25 milj. latu.

Pamatkapitālu veido valsts piešķirtie līdzekļi un Latvijas Bankas peļņas atskaitījumi.

Saskaņā ar 2002. gada 20. jūnijā apstiprinātajiem grozījumiem likumā "Par Latvijas Banku" Latvijas Banka rīcības kapitālu ieskaitīja pamatkapitālā, palielinot to līdz likumā "Par Latvijas Banku" noteiktajam apjomam (par 14 900 tūkst. latu), un rīcības kapitāla atlikumu (23 324 tūkst. latu) ieskaitīja rezerves kapitālā.

Likums "Par Latvijas Banku" nosaka, ka Latvijas Banka ieskaita valsts ieņēmumos pārskata gadā gūtās peļņas daļu, kas aprēķināta, piemērojot likumā "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" rezidentiem noteikto nodokļa likmi, un veic maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu 15% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas. 2002. gada beigās spēkā esošā Latvijas Republikas rezidentiem noteiktā uzņēmumu ienākuma nodokļa likme bija 22%. Tādējādi valsts ieņēmumos ieskaitāmi 37% no Latvijas Bankas 2002. gadā gūtās peļņas.

Pēc minēto atskaitījumu izdarīšanas Latvijas Bankas peļņas atlikums ieskaitāms rezerves kapitālā. Rezerves kapitāls ir izveidots iespējamo zaudējumu segšanai.

19. PĀRVĒRTĒŠANAS KONTS

Pārvērtēšanas konta pārmaiņas 2002. gadā bija šādas.

(tūkst. latu)

	Zelta un Starptautisko norēķinu bankas akciju pārvērtēšanas rezultāts	Finanšu instrumentu tirgus vērtības pārmaiņu rezultāts	Aktīvu un pasīvu ārvalstu valūtās pārvērtēšanas rezultāts	Kopā
2001. gada 31. decembrī	50 877	3 844	–34 154	20 567
Pieaugums/samazinājums (–)	6 736	3 734	–2 648	7 822
2002. gada 31. decembrī	57 613	7 578	–36 802	28 389

20. CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI

Citu bankas darbības ienākumu sadalījums bija šāds.

(tūkst. latu)

	2002	2001
Ienākumi par naudas un vērtspapīru norēķinu pakalpojumiem	316	278
Ienākumi par jubilejas un piemiņas monētu pārdošanu	105	105
Pārējie bankas darbības ienākumi	184	137
Kopā	605	520

21. FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS KOMISIJAS DARBĪBAS FINANSĒŠANA

Saskaņā ar "Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma" pārejas noteikumu 5. punktu Finanšu un kapitāla tirgus komisijas darbību finansē no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku, valsts budžeta un Latvijas Bankas maksājumiem. Ar kredītiestāžu uzraudzību saistītos izdevumus 1 200 tūkst. latu apjomā 2002. gadā sedza Latvijas Banka. Latvijas Bankai šādi maksājumi jāveic arī 2003.–2006. gadā šādā apjomā: 2003. gadā – 1 200 tūkst. latu, 2004. gadā – 960 tūkst. latu, 2005. gadā – 600 tūkst. latu un 2006. gadā – 240 tūkst. latu.

22. PĀRĒJIE BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI

Pārējie bankas darbības izdevumi bija šādi.

(tūkst. latu)

	2002	2001
Informācijas sistēmu uzturēšana	769	573
Materiālo vērtību transportēšana	530	167
Apdrošināšana	467	235
Mazvērtīgā inventāra iegāde	378	433
Dienesta komandējumi	374	312
Komunālie pakalpojumi un telpu noma	361	284
Telekomunikāciju pakalpojumi	360	309
Ēku, teritorijas un inventāra uzturēšana	354	199
Latvijas Bankas izdevumi un publikācijas plašsaziņas līdzekļos	206	237
Personāla profesionālā pilnveide	177	200

(turpinājums)	(tūkst. latu)	
	2002	2001
Autotransporta uzturēšana	120	123
Juridiskie un citi profesionālie pakalpojumi	106	140
Nekustamā īpašuma nodoklis	102	52
Nemateriālo ieguldījumu amortizācija	96	142
Pārējie bankas darbības izdevumi	600	561
Kopā	5 000	3 967

23. NAUDAS PLŪSMAS PĀRSKATS

(1) Peļņas pirms sadales saskaņošana ar tīro naudas un tās ekvivalentu ieplūdi vai aizplūdi (–) pamatdarbības rezultātā

	(tūkst. latu)	
	2002	2001
Peļņa pirms sadales	14 434	22 154
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo ieguldījumu amortizācija	1 798	1 386
Zaudējumi no pamatlīdzekļu atsavināšanas	6	49
Pārvērtēšanas un finanšu instrumentu tirgus vērtības pārmaiņu tīrais pieaugums/samazinājums (–)	1 081	–2 293
Zelta tīrais samazinājums	–	3
Speciālo aizņēmumu tiesību tīrais pieaugums (–)/samazinājums	13	–51
Ārvalstu parāda vērtspapīru un citu ārvalstu ieguldījumu tīrais pieaugums (–)/samazinājums	63 162	–163 816
Pārējo ārzemju aktīvu tīrais pieaugums (–)/samazinājums	–1 887	1 986
Kredītu iekšzemes kredītiestādēm tīrais pieaugums (–)/samazinājums	–11 857	23 697
Tranzītkredītu samazinājums	6 863	5 223
Valdības vērtspapīru tīrais pieaugums (–)/samazinājums	–39 667	27 010
Pārējo vietējo aktīvu tīrais pieaugums (–)/samazinājums	–2 751	307
Latos veikto ārvalstu banku noguldījumu tīrais pieaugums/samazinājums (–)	257	–26
Starptautiskā Valūtas fonda turējumu latos pieaugums	474	56
Pārējo ārzemju saistību tīrais samazinājums	–125	–1 040
Apgrozībā esošo latu apjoma tīrais pieaugums	66 629	73 689
Iekšzemes kredītiestāžu termiņnoguldījumu tīrais pieaugums/samazinājums (–)	–19 570	22 000
Valdības termiņnoguldījumu tīrais pieaugums/samazinājums (–)	–53 462	79 915
Citu finanšu institūciju termiņnoguldījumu tīrais samazinājums	–450	–200
Pārējo vietējo saistību tīrais pieaugums/samazinājums (–)	–15 892	2 061
Eiropas Savienības dāvinājuma pieaugums	7	2
Tīrā naudas un tās ekvivalentu ieplūde pamatdarbības rezultātā	9 063	92 112

(2) Naudas un tās ekvivalentu atlikumu analīze

	(gada beigās; tūkst. latu)		
	2002	Pārmaiņas	2001
Aktīvi			
Ārvalstu konvertējamā valūta kasē	789	232	557
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās	88 092	52 527	35 565
Ārvalstu parāda vērtspapīri, kurus iespējams atsavināt diennakts laikā	130 008	14 917	115 091
Saistības			
Ārvalstu finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumi	-312	32	-344
Iekšzemes kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumi	-131 793	-71 360	-60 433
Latvijas valdības pieprasījuma noguldījumi	-10 821	4 046	-14 867
Citu iekšzemes finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumi	-662	-21	-641
Kopā nauda un tās ekvivalenti	75 301	373	74 928

24. AR PAMATLĪDZEKĻU IEGĀDI SAISTĪTĀS ĀRPUSBILANCES SAISTĪBAS

2002. gada beigās Latvijas Bankai bija ar pamatlīdzekļu iegādi saistītas ārpusbilancē uzrādāmas līgumsaistības 1 045 tūkst. latu apjomā (2001. gada beigās Latvijas Bankai nebija ar pamatlīdzekļu iegādi saistītu ārpusbilancē uzrādāmu līgumsaistību).

25. FINANŠU INSTRUMENTU ĀRPUSBILANCES POSTEŅI

Lai pārvaldītu procentu likmju un valūtas risku, kas saistīts ar Latvijas Bankas ārējām rezervēm, Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes un tagadnes līgumiem, procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes līgumiem. Īstenojot monetāro politiku, Latvijas Banka veic arī valūtas mijmaiņas darījumus.

Gada beigās Latvijas Bankas ārpusbilances posteņos bija ietverti šādi valūtas maiņas tagadnes līgumi un atvasinātie finanšu instrumenti.

	(tūkst. latu)					
	Līgumvērtība vai nosacītā vērtība		Patiesā vērtība			
			Aktīvi		Saistības	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Biržā netirgotie valūtas maiņas tagadnes līgumi						
noslēgti ar ārvalstu finanšu institūcijām	37	85	–	–	–	–
noslēgti ar iekšzemes kredītiestādēm	–	1 512	–	15	–	–
Atvasinātie biržā netirgotie valūtas maiņas līgumi						
Valūtas maiņas nākotnes līgumi						
noslēgti ar ārvalstu finanšu institūcijām	248 127	220 547	2 484	1 375	5 376	4 585
Valūtas mijmaiņas līgumi						
noslēgti ar iekšzemes kredītiestādēm	185 521	127 471	2 800	43	1 148	7 093
Atvasinātie biržā netirgotie zelta procentu likmju mijmaiņas līgumi						
noslēgti ar ārvalstu finanšu institūcijām	26 267	22 879	540	179	–	–
Pārējie atvasinātie biržā netirgotie procentu likmju līgumi						
noslēgti ar ārvalstu finanšu institūcijām	25 483	–	295	–	68	–
Kopā atvasinātie biržā netirgotie līgumi						
noslēgti ar ārvalstu finanšu institūcijām	x	x	3 319	1 554	5 444	4 585
noslēgti ar iekšzemes kredītiestādēm	x	x	2 800	58	1 148	7 093
Atvasinātie biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi						
noslēgti ar ārvalstu finanšu institūcijām	56 467	66 542	516	62	250	43

26. VALŪTU STRUKTŪRA

Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņu valūtu struktūra gada beigās bija šāda.

(tūkst. latu)

	LVL	XDR	USD	EUR	GBP	JPY	Zelts	Pārējie	Kopā
2002. gada 31. decembrī									
Ārzemju aktīvi									
Zelts	–	–	–	–	–	–	51 025	–	51 025
Speciālās aizņēmuma tiesības	–	41	–	–	–	–	–	–	41
Ārvalstu konvertējamās valūtas	–	–	364 147	287 726	57 356	18 239	–	9 845	737 313
Starptautiskais Valūtas fonds	–	101 144	–	–	–	–	–	–	101 144
Starptautisko norēķinu bankas akcijas	–	–	–	–	–	–	1 197	–	1 197
Pārējie ārzemju aktīvi	3 319	–	140	210	153	12	52	7	3 893
Vietējie aktīvi									
Kredīti kredītiestādēm	30 545	–	–	145	–	–	–	–	30 690
Tranzītkredīti	–	–	11 749	–	–	–	–	–	11 749
Valdības vērtspapīri	64 382	–	–	–	–	–	–	–	64 382
Pamatlīdzekļi	32 798	–	–	–	–	–	–	–	32 798
Pārējie vietējie aktīvi	6 546	–	7	–	–	–	147	2	6 702
KOPĀ AKTĪVI	137 590	101 185	376 043	288 081	57 509	18 251	52 421	9 854	1 040 934
Ārzemju saistības									
Starptautiskais Valūtas fonds	101 242	9 146	–	–	–	–	–	–	110 388
Ārvalstu banku noguldījumi latos	679	–	–	–	–	–	–	–	679
Nekonvertējamās valūtas	–	–	–	–	–	–	–	37	37
Pārējās ārzemju saistības	5 466	–	87	121	–	–	–	–	5 674
Lati apgrozībā	622 632	–	–	–	–	–	–	–	622 632
Vietējās saistības									
Kredītiestāžu noguldījumi	134 223	–	–	–	–	–	–	–	134 223
Valdības noguldījumi	31 101	41	281	30 656	–	–	–	–	62 079
Citu finanšu institūciju noguldījumi	2 988	–	22	2	–	–	–	–	3 012
Pārējās vietējās saistības	9 079	–	30	1 253	–	–	–	–	10 362
KOPĀ SAISTĪBAS	907 410	9 187	420	32 032	–	–	–	37	949 086
Bilances tīrā pozīcija	–769 820	91 998	375 623	256 049	57 509	18 251	52 421	9 817	91 848
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	148 391	–	–112 765	–49 743	10 460	57 672	–51 338	–3 150	–473
Ar pamatlīdzekļu iegādi saistīto saistību tīrā pozīcija	1 045	–	–	–	–	–	–	–	1 045
2001. gada 31. decembrī									
KOPĀ AKTĪVI	80 741	101 198	418 703	246 777	56 079	15 445	45 665	15 002	979 610
KOPĀ SAISTĪBAS	825 493	15 298	4 958	58 892	1	–	–	41	904 683
Bilances tīrā pozīcija	–744 752	85 900	413 745	187 885	56 078	15 445	45 665	14 961	74 927
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	128 196	–	–130 181	–7 083	5 214	43 779	–44 571	–5 420	–10 066

27. AKTĪVU UN SAISTĪBU DALĪJUMS PĒC PROCENTU LIKMJU MAIŅAS
TERMIŅA

69

	Procentu likmju maiņai pakļauti					Procentu likmju maiņai nepakļauti	(tūkst. latu) Kopā
	Līdz 3 mēn.	3–6 mēn.	6–12 mēn.	1–3 gadi	Ilgāk par 3 gadiem		
2002. gada 31. decembrī							
Ārzemju aktīvi							
Zelts	24 641	–	26 384	–	–	–	51 025
Speciālās aizņēmuma tiesības	41	–	–	–	–	–	41
Ārvalstu konvertējamās valūtas	253 960	29 375	79 764	206 827	159 823	7 564	737 313
Starptautiskais Valūtas fonds	–	–	–	–	–	101 144	101 144
Starptautisko norēķinu bankas akcijas	–	–	–	–	–	1 197	1 197
Pārējie ārzemju aktīvi	–	–	–	–	–	3 893	3 893
Vietējie aktīvi							
Kredīti kredītiestādēm	30 545	145	–	–	–	–	30 690
Tranzītkredīti	–	–	–	–	–	11 749	11 749
Valdības vērtspapīri	13 044	70	6 955	19 379	24 934	–	64 382
Pamatlīdzekļi	–	–	–	–	–	32 798	32 798
Pārējie vietējie aktīvi	–	–	–	–	–	6 702	6 702
KOPĀ AKTĪVI	322 231	29 590	113 103	226 206	184 757	165 047	1 040 934
Ārzemju saistības							
Starptautiskais Valūtas fonds	–	–	–	–	–	110 388	110 388
Ārvalstu banku noguldījumi latos	367	–	–	–	–	312	679
Nekonvertējamās valūtas	–	–	–	–	–	37	37
Pārējās ārzemju saistības	–	–	–	–	–	5 674	5 674
Lati apgrozībā	–	–	–	–	–	622 632	622 632
Vietējās saistības							
Kredītiestāžu noguldījumi	2 000	–	430	–	–	131 793	134 223
Valdības noguldījumi	58 029	–	505	2 722	–	823	62 079
Citu finanšu institūciju noguldījumi	2 350	–	–	–	–	662	3 012
Pārējās vietējās saistības	–	–	–	–	–	10 362	10 362
KOPĀ SAISTĪBAS	62 746	–	935	2 722	–	882 683	949 086
Bilances tīrā pozīcija	259 485	29 590	112 168	223 484	184 757	x	x
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	–2 093	879	741	–	–	x	x
2001. gada 31. decembrī							
KOPĀ AKTĪVI	220 683	56 199	56 008	294 042	183 016	169 662	979 610
KOPĀ SAISTĪBAS	106 241	25 105	9 214	–	–	764 123	904 683
Bilances tīrā pozīcija	114 442	31 094	46 794	294 042	183 016	x	x
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	–3 368	–495	–3 413	–2 771	–	x	x

Tabulā atspoguļota Latvijas Bankas finansiālā stāvokļa pakļautība procentu likmju pārmaiņām. Tajā iekļautie aktīvi un saistības uzrādītas to bilances vērtībā, klasificējot pēc pārskata datumam tuvākā – procentu likmju maiņas vai atlikušā līguma termiņa – datuma.

Lai nodrošinātu atvasināto biržā tirgoto procentu likmju maiņas nākotnes darījumu veikšanu, apgrūtināti vērtspapīri 3 228 tūkst. latu apjomā (2001. gada beigās – 3 330 tūkst. latu), kas iekļauti bilances postenī "Ārvalstu konvertējamās valūtas". Pārējie bilances postenī iekļautie aktīvi ir augsti likvidi, un Latvijas Banka tos var atsavināt pēc saviem ieskatiem.

28. AKTĪVI SEKTORU DALĪJUMĀ

Latvijas Bankas aktīvi sektoru dalījumā gada beigās

	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
	2002	2001	2002	2001
Ārvalstu centrālās valdības un citas valsts institūcijas	292 475	293 139	28.1	29.9
Ārvalstu vietējās valdības	13 869	14 256	1.3	1.5
Ārvalstu centrālās bankas un kredītiestādes	269 830	257 997	25.9	26.3
Citas ārvalstu finanšu institūcijas	113 100	110 723	10.9	11.3
Ārvalstu uzņēmumi	34 760	63 425	3.3	6.5
Starptautiskās institūcijas	167 120	141 917	16.1	14.5
Latvijas valdība	106 757	62 057	10.3	6.3
Iekšzemes kredītiestādes	145	133	0	0
Pārējie	42 878	35 963	4.1	3.7
Kopā	1 040 934	979 610	100.0	100.0

Lai analizētu kredītrisku, vērtspapīru pirkšanas ar atpārdošanu rezultātā radušās prasības tabulā uzrādītas saskaņā ar šo vērtspapīru emitenta piederību attiecīgajam sektoram. Tāpēc ar iekšzemes kredītiestādēm noslēgto Latvijas valdības vērtspapīru pirkšanas ar atpārdošanu darījumu rezultātā radušās prasības 30 545 tūkst. latu apjomā (2001. gada beigās – 18 700 tūkst. latu) un ar tām saistītie uzkrātie procentu ienākumi 80 tūkst. latu apjomā (2001. gada beigās – 20 tūkst. latu) atspoguļoti sektorā "Latvijas valdība".

29. ĀRZEMJU AKTĪVU DALĪJUMS PĒC TO ATRAŠANĀS VAI DARĪJUMA PARTNERU REZIDENCES VIETAS

Latvijas Bankas ārzemju aktīvu dalījums pēc šo aktīvu atrašanās vai darījuma partneru rezidences vietas gada beigās bija šāds.

	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
	2002	2001	2002	2001
Eiropas Savienība	432 605	408 031	48.4	46.3
Amerikas Savienotās Valstis	197 990	214 349	22.1	24.3
Japāna	26 106	44 640	2.9	5.1
Pārējās valstis	70 792	72 552	7.9	8.2
Starptautiskās institūcijas	167 120	141 917	18.7	16.1
Kopā	894 613	881 489	100.0	100.0

30. AKTĪVU DALĪJUMS PĒC TO DARĪJUMA PARTNERU KREDĪTREITINGIEM

Latvijas Bankas aktīvu dalījums pēc to darījuma partneru kredītreitingiem gada beigās bija šāds.

	Kredit- reitings	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
		2002	2001	2002	2001
ĀRZEMJU AKTĪVI					
Zelts	AAA	11 293	9 740	1.1	1.0
	AA+	13 210	17 475	1.3	1.8
	AA	19 915	11 530	1.9	1.2
	AA–	6 607	5 698	0.6	0.6
Speciālās aizņēmuma tiesības	AAA	41	54	0	0
Ārvalstu parāda vērtspapīri	AAA	386 495	362 163	37.2	37.0
	AA+	52 680	54 792	5.1	5.6
	AA	42 109	54 628	4.0	5.6
	AA–	52 413	93 560	5.0	9.5
	A+	11 492	37 200	1.1	3.8
	A	20 965	14 495	2.0	1.5
	A–	16 889	8 966	1.6	0.9
Noguldījumi ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās	AAA	71 449	11 121	7.0	1.1
	AA+	19 826	7 628	1.9	0.8
	AA	9 905	14 599	1.0	1.5
	AA–	25 479	52 749	2.4	5.4
	A+	12 106	5 101	1.2	0.5
	A	14 675	15 240	1.4	1.6
	A–	41	–	0	–
Ārvalstu valūta kasē	AAA	789	557	0.1	0.1
Starptautiskais Valūtas fonds	AAA	101 144	101 144	9.7	10.3
Starptautisko norēķinu bankas akcijas	AAA	1 197	1 043	0.1	0.1
Atvasinātie finanšu instrumenti	AA+	264	270	0	0
	AA	761	1 009	0.1	0.1
	AA–	1 517	–	0.1	–
	A+	647	275	0.1	0
	A	130	–	0	–
Uzkrātie procentu ienākumi	Dažādi	216	420	0	0
Pārējie ārzemju aktīvi	Dažādi	358	32	0	0
VIETĒJIE AKTĪVI					
Kredīti kredītiestādēm	Dažādi	30 690	18 833	2.9	1.9
Tranzitkredīti	BBB+	11 749	–	1.1	–
	BBB	–	18 612	–	1.9
Valdības vērtspapīri	A–	64 382	24 715	6.2	2.5
Pārējie	Dažādi	39 500	35 961	3.8	3.7
KOPĀ		1 040 934	979 610	100.0	100.0

Latvijas Bankas ārzemju aktīvu dalījums pēc to darījuma partneru kredītreitingu pamatkategorijām gada beigās bija šāds.

	Kredītreitings	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
		2002	2001	2002	2001
Ārzemju aktīvi	AAA	572 408	485 822	63.9	55.1
	AA	244 686	313 938	27.4	35.6
	A	76 945	81 277	8.6	9.2
	Dažādi	574	452	0.1	0.1
Kopā		894 613	881 489	100.0	100.0

Tabulās atspoguļots Latvijas Bankas aktīvu dalījums gada beigās pēc to darījuma partneru kredītreitingiem, pamatojoties uz *Standard & Poor's* vai līdzvērtīgu citas starptautiskas kredītreitingu aģentūras piešķirtu novērtējumu. "AAA" ir visaugstākais iespējamais ilgtermiņa kredīspējas novērtējums, kas apliecina, ka darījuma partnera finansiālais stāvoklis ir izcils un tas pārliecinoši spēj izpildīt savas finanšu saistības. Novērtējums "AA" raksturo darījuma partnera ilgtermiņa kredīspēju kā ļoti labu, bet "A" – kā labu. Ilgtermiņa kredīspējas novērtējumiem, kas mazāki par "AAA", pievienotās atzīmes "+" un "-" norāda attiecīgā novērtējuma vietu kredītreitingu aģentūras novērtējuma pamatkategorijā.

REVĪZIJAS KOMISIJAS ZIŅOJUMS LATVIJAS BANKAS PADOMEI

Mēs esam veikuši Latvijas Bankas 2002. gada 31. decembra bilances, kā arī 2002. gada peļņas un zaudējumu aprēķina, atzītās peļņas un zaudējumu pārskata un naudas plūsmas pārskata un attiecīgo skaidrojumu (tālāk tekstā – finanšu pārskati) revīziju. Par šiem finanšu pārskatiem, kas atspoguļoti no 46. līdz 72. lappusei, ir atbildīga Latvijas Bankas vadība. Mēs esam atbildīgi par atzinumu, ko izsakām par šiem finanšu pārskatiem, pamatojoties uz mūsu veikto revīziju.

Mēs veicām revīziju saskaņā ar Starptautiskās Grāmatvežu federācijas izdotajiem Starptautiskajiem revīzijas standartiem. Šie standarti nosaka, ka mums jāplāno un jāveic revīzija tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku kļūdu. Revīzija ietver finanšu pārskatos norādīto summu un citas finanšu pārskatos ietvertās informācijas pamatojuma pārbaudi izlases veidā. Revīzija ietver arī lietoto grāmatvedības principu un nozīmīgu vadības izdarīto pieņēmumu, kā arī vispārēju finanšu pārskatu satura izvērtējumu. Uzskatām, ka veiktā revīzija ir devusi pietiekamu pamatojumu mūsu atzinuma izteikšanai.

Mūsaprāt, iepriekš minētie finanšu pārskati visos būtiskos aspektos patiesi atspoguļo Latvijas Bankas finansiālo stāvokli 2002. gada 31. decembrī, kā arī tās 2002. gada darbības rezultātus un naudas plūsmu saskaņā ar Latvijas Bankas pieņemtajiem grāmatvedības principiem un likumu "Par Latvijas Banku".

ERNST & YOUNG

LATVIJAS REPUBLIKAS
VALSTS KONTROLE

Rīgā
2003. gada 27. februārī

LATVIJAS BANKAS PADOMES LĒMUMS

Latvijas Bankas padome 2003. gada 27. martā pieņēma lēmumu Nr. 101/1 "Par Latvijas Bankas 2002. gada pārskatu".

Pēc Latvijas Bankas 2002. gada saimnieciskās darbības revīzijas rezultātu izskatīšanas

Latvijas Bankas padome nolemj:

1. Apstiprināt Latvijas Bankas 2002. gada pārskatu.
2. Latvijas Bankas 2002. gada peļņu sadalīt šādi:
 - 2.1. 5 341 tūkst. latu ieskaitīt valsts ieņēmumos;
 - 2.2. 9 093 tūkst. latu ieskaitīt Latvijas Bankas rezerves kapitālā.

I. RIMŠĒVIČS
LATVIJAS BANKAS PREZIDENTS

1. pielikums

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI 2002. GADĀ

(perioda beigās; milj. latu)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
LATVIJAS BANKA												
Naudas bāze M0	637.1	632.0	637.1	622.3	629.9	666.4	664.6	682.4	657.8	665.5	713.2	755.1
Skaidrā nauda apgrozībā	525.4	527.0	532.8	524.5	529.2	546.1	551.6	562.5	569.0	576.2	585.8	622.6
Noguldījumi Latvijas Bankā	111.7	105.0	104.4	97.8	100.8	120.2	113.0	119.9	88.8	89.3	127.4	132.5
Skaidrā nauda pret naudas bāzi (%)	82.5	83.4	83.6	84.3	84.0	81.9	83.0	82.4	86.5	86.6	82.1	82.5
Tīrie ārējie aktīvi	750.9	753.4	749.2	748.8	735.7	725.1	718.7	763.9	780.3	733.3	712.8	777.8
Tīrie iekšējie aktīvi	-113.8	-121.3	-112.1	-126.5	-105.7	-58.8	-54.2	-81.6	-122.5	-67.8	0.4	-22.7
Kredīti	-35.8	-38.6	-28.5	-35.1	-25.0	-3.8	3.9	-21.6	-55.6	-4.8	62.7	44.7
Bankām	11.8	6.1	14.6	4.0	7.3	22.7	29.3	27.7	40.1	29.2	35.7	30.7
Valdībai (neto)	-47.5	-44.8	-43.1	-39.2	-32.2	-26.4	-25.4	-49.4	-95.7	-34.1	27.1	14.1
Pārējie aktīvi (neto)	-78.0	-82.7	-83.5	-91.3	-80.8	-55.0	-58.1	-60.0	-66.9	-63.0	-62.3	-67.5
BANKU SISTĒMA												
Plašā nauda M2X	1 548.3	1 580.5	1 645.7	1 658.4	1 653.0	1 711.6	1 709.0	1 728.1	1 736.2	1 771.4	1 795.1	1 864.9
Skaidrā nauda apgrozībā ¹	465.2	466.4	471.8	464.1	470.0	482.8	489.5	499.5	501.6	510.2	521.2	543.1
Iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu noguldījumi	1 083.1	1 114.1	1 173.9	1 194.4	1 183.0	1 228.8	1 219.5	1 228.6	1 234.6	1 261.2	1 273.9	1 321.8
Ārvalstu valūtās	490.0	505.2	544.8	542.0	536.2	554.0	545.5	557.3	548.4	550.4	555.2	540.3
Iekšzemes naudas pieāvājums M2D ²	1 058.4	1 075.3	1 101.0	1 116.4	1 116.9	1 157.6	1 163.5	1 170.8	1 187.8	1 221.0	1 239.9	1 324.6
Tīrie ārējie aktīvi	492.9	499.8	494.1	496.3	453.1	514.1	466.7	489.8	454.1	404.1	387.6	352.1
Tīrie iekšējie aktīvi	1 055.4	1 080.7	1 151.7	1 162.1	1 200.0	1 197.5	1 242.4	1 238.3	1 282.1	1 367.3	1 407.5	1 512.8
Iekšzemes uzņēmumiem un privātpersonām izsniegtie kredīti	1 367.0	1 393.2	1 434.1	1 455.2	1 480.8	1 514.4	1 559.1	1 595.0	1 664.2	1 734.3	1 794.5	1 849.5
Latvijas Bankas refinansēšanas likme (perioda beigās; %)	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.0	3.0	3.0	3.0
Latos veikto darījumu vidējās svērtās procentu likmes (%)												
Starpbanku tirgū izsniegtie kredīti	3.9	3.4	3.3	3.1	2.9	2.8	2.9	3.1	2.7	3.0	2.6	2.7
Uzņēmumiem un privātpersonām izsniegtie ilgtermiņa kredīti	10.1	10.7	9.6	9.3	8.9	8.5	8.4	8.5	8.1	7.4	7.8	7.4
Uzņēmumu un privātpersonu termiņnoguldījumi	4.5	3.9	3.7	3.6	3.1	3.2	3.0	3.2	2.8	3.1	2.9	3.3
Ls pret USD (perioda beigās)	0.644	0.644	0.641	0.630	0.620	0.605	0.604	0.604	0.606	0.606	0.605	0.594
Ls pret EUR (perioda beigās)	0.557	0.557	0.561	0.568	0.581	0.596	0.593	0.593	0.593	0.595	0.599	0.610

¹ Bez atlikumiem banku kasēs.

² Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem banku kasēs) + iekšzemes uzņēmumu un privātpersonu noguldījumi nacionālajā valūtā.

LATVIJAS BANKAS 2002. GADA MĒNEŠU BILANCES

(mēneša beigās; tūkst. latu)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ĀRZEMJU AKTĪVI	883 190	873 118	875 005	867 560	857 292	848 989	835 278	877 778	896 676	848 043	826 833	894 613
Zelts	45 378	47 738	47 325	48 767	50 117	48 168	45 644	46 708	48 330	47 733	47 611	51 025
Speciālās aizņēmuma tiesības	209	99	99	122	29	29	184	124	124	124	46	41
Ārvalstu konvertējamās valūtas	733 452	721 899	724 126	712 314	702 508	692 740	681 957	726 666	744 583	695 827	674 388	737 313
Starptautiskais Valūtas fonds	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144	101 144
Starptautisko norēķinu bankas akcijas	1 065	1 120	1 110	1 144	1 176	1 130	1 071	1 096	1 134	1 120	1 117	1 197
Pārējie ārzemju aktīvi	1 942	1 118	1 201	4 069	2 318	5 778	5 278	2 040	1 361	2 095	2 527	3 893
VIETĒJIE AKTĪVI	100 656	115 418	132 853	122 581	125 643	141 164	144 108	142 664	154 499	144 576	151 950	146 321
Kreditī kredītiestādēm	11 782	6 132	14 583	4 012	7 292	22 676	29 327	27 743	40 065	29 243	35 671	30 690
Tranzītkreditī	17 249	17 249	17 168	16 867	16 599	15 072	13 497	13 497	13 542	13 542	13 513	11 749
Valdības vērtspapīri	35 753	55 947	65 134	65 372	65 374	66 269	63 629	63 891	63 361	63 982	64 259	64 382
Pamatlīdzekļi	32 703	32 584	32 583	32 474	32 332	32 232	32 267	32 095	32 086	32 447	32 618	32 798
Pārējie vietējie aktīvi	3 169	3 506	3 385	3 856	4 046	4 915	5 388	5 438	5 445	5 362	5 889	6 702
KOPĀ AKTĪVI	983 846	988 536	1 007 858	990 141	982 935	990 153	979 386	1 020 442	1 051 175	992 619	978 783	1 040 934
ĀRZEMJU SAISTĪBAS	132 270	119 760	125 798	118 770	121 630	123 866	116 535	113 835	116 394	114 791	113 992	116 778
Konvertējamās ārvalstu valūtas	12 188	–	6 680	–	–	2 543	–	–	–	–	–	–
Starptautiskais Valūtas fonds	114 488	114 488	114 488	114 488	114 962	113 437	111 913	111 913	111 913	111 913	111 913	110 388
Ārvalstu banku noguldījumi latos	459	454	464	457	635	640	636	637	614	587	612	679
Nekonvertējamās valūtas	41	41	40	40	39	38	38	37	37	37	37	37
Pārējās ārzemju saistības	5 094	4 777	4 126	3 785	5 994	7 208	3 948	1 248	3 830	2 254	1 430	5 674
LATI APGROZĪBĀ	525 420	526 980	532 753	524 523	529 157	546 124	551 584	562 512	568 985	576 216	585 828	622 632
VIETĒJĀS SAISTĪBAS	249 832	265 616	276 081	271 921	257 202	242 196	232 141	262 664	282 193	219 686	198 336	209 676
Kredītiestāžu noguldījumi	120 309	117 744	129 792	134 472	127 331	121 087	114 076	119 473	88 557	88 048	126 342	134 223
Valdības noguldījumi	100 548	117 949	125 434	121 390	114 217	107 776	102 521	126 738	172 571	111 601	50 712	62 079
Citu finanšu institūciju noguldījumi	8 188	8 070	7 976	3 959	4 540	3 263	4 405	3 365	3 214	4 114	3 937	3 012
Pārējās vietējās saistības	20 787	21 853	12 879	12 100	11 114	10 070	11 139	13 088	17 851	15 923	17 345	10 362
KAPITĀLS UN REZERVES	76 324	76 180	73 226	74 927	74 946	77 967	79 126	81 431	83 603	81 926	80 627	91 848
Pamatkapitāls	10 100	10 100	10 100	10 100	10 100	10 100	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Rezerves kapitāls	5 512	5 512	5 512	5 512	5 512	5 512	28 835	28 835	28 835	28 835	28 835	37 928
Rīcības kapitāls	38 224	38 224	38 224	38 223	38 223	38 223	–	–	–	–	–	–
Pārvērtēšanas konts	21 963	21 819	18 865	20 561	20 580	23 601	24 760	27 065	29 237	27 560	26 261	28 389
Eiropas Savienības dāvinājums	525	525	525	531	531	531	531	531	531	531	531	531
KOPĀ PASĪVI	983 846	988 536	1 007 858	990 141	982 935	990 153	979 386	1 020 442	1 051 175	992 619	978 783	1 040 934

3. pielikums

LATVIJAS BANKAS 1998.–2002. GADA BILANCES

(gada beigās; tūkst. latu)

	1998	1999	2000	2001	2002
ĀRZEMJU AKTĪVI	576 205	656 304	669 551	881 489	894 613
Zelts	40 651	42 215	41 917	44 443	51 025
Speciālās aizņēmuma tiesības	165	1 788	3	54	41
Ārvalstu konvertējamās valūtas	455 729	506 582	521 512	732 799	737 313
Starptautiskais Valūtas fonds	72 929	101 144	101 144	101 144	101 144
Starptautisko norēķinu bankas akcijas	951	988	983	1 043	1 197
Nekonvertējamās valūtas	346	276	–	–	–
Pārējie ārzemju aktīvi	5 434 ¹	3 311	3 992	2 006	3 893
VIETĒJIE AKTĪVI	166 112	165 181	143 859	98 121	146 321
Kredīti kredītiestādēm	52 040	63 322	42 530	18 833	30 690
Tranzītkredīti	54 344	50 110	23 835	18 612	11 749
Valdības vērtspapīri	49 416	30 387 ^{2,3}	51 725 ^{2,3}	24 715	64 382
Ieguldījums saistītajā uzņēmumā	–	4 726	–	–	–
Pamatlīdzekļi	9 243	15 117	22 657	32 819	32 798
Pārējie vietējie aktīvi	1 069 ¹	1 519 ^{3,4}	3 112 ³	3 142	6 702
KOPĀ AKTĪVI	742 317	821 485	813 410	979 610	1 040 934
ĀRZEMJU SAISTĪBAS	110 784	134 653	129 053	122 306	116 778
Starptautiskais Valūtas fonds	109 418	128 699	122 014	116 012	110 388
Ārvalstu banku noguldījumi latos	250	321	158	454	679
Nekonvertējamās valūtas	53	42	42	41	37
Pārējās ārzemju saistības	1 063 ¹	5 591	6 839	5 799	5 674
LATI APGROZĪBĀ	374 448	426 101	482 314	556 003	622 632
VIETĒJĀS SAISTĪBAS	202 601	214 333	140 723	226 374	209 676
Kredītiestāžu noguldījumi	95 669	95 765	80 453	82 433	134 223
Valdības noguldījumi	101 639	110 278	45 926	119 587	62 079
Citu finanšu institūciju noguldījumi	1 336	4 341	3 950	3 441	3 012
Pārējās vietējās saistības	3 957 ¹	3 949	10 394	20 913	10 362
KAPITĀLS UN REZERVES	54 484	46 398	61 320	74 927	91 848
Pamatkapitāls	4 750	4 750	4 750	10 100	25 000
Rezerves kapitāls	2 181	2 181	3 297	5 512	37 928
Rīcības kapitāls	25 243	25 243	32 497	38 224	–
Pārvērtēšanas kots	21 864	13 709 ⁵	20 254 ⁵	20 567	28 389
Eiropas Savienības dāvinājums	446	515	522	524	531
KOPĀ PASĪVI	742 317	821 485	813 410	979 610	1 040 934

¹ Ietverta biržā netirgoto nākotnes līgumu un mijmaiņas līgumu patiesā vērtība, retrospektīvi lietojot pašreizējo atvasināto finanšu instrumentu grāmatvedības politiku.

² Latvijas valdības vērtspapīri, kas 1999. gada un 2000. gada finanšu pārskatos bija uzrādīti amortizētajā iegādes vērtībā, novērtēti patiesajā vērtībā, retrospektīvi lietojot pašreizējo Latvijas valdības vērtspapīru novērtēšanas politiku.

³ Papildus ietverti uzkrātie procentu ienākumi par Latvijas valdības obligācijām, kas 1999. gada un 2000. gada finanšu pārskatos uzrādīti posteņi "Pārējie vietējie aktīvi".

⁴ Papildus ietverti nemateriālie ieguldījumi, kas 1999. gada finanšu pārskatos uzrādīti posteņi "Pamatlīdzekļi".

⁵ Papildus ietverts Latvijas valdības vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts, retrospektīvi lietojot pašreizējo Latvijas valdības vērtspapīru novērtēšanas politiku.

4. pielikums

LATVIJAS BANKAS 1998.–2002. GADA PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINI

(tūkst. latu)

	1998	1999	2000	2001	2002
PROCENTU IENĀKUMI					
Ārzemju operācijas¹	25 473	21 771	28 075	35 985	30 762
Vietējās operācijas	5 588	6 096	5 496	6 340	5 550
PROCENTU IZDEVUMI					
Ārzemju operācijas¹	363	33	55	44	127
Vietējās operācijas	5 113	4 870	3 754	2 797	3 688
TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI	25 585	22 964	29 762	39 484	32 497
SPECIĀLIE UZKRĀJUMI	3 000	10 748	290	–	–
ZAUDĒJUMI NO IEGULDĪJUMA SAISTĪTAJĀ UZŅĒMUMĀ ATSAVINĀŠANAS	–	–	2 030	–	–
CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI	482	3 884	527	520	605
CITI BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI	15 332	16 100	16 809	17 850	18 668
PEĻŅA PIRMS SADALES	7 735	–	11 160	22 154	14 434

5. pielikums

LATVIJAS BANKAS NOTEIKTIE EIRO, LIELBRITĀNIJAS STERLIŅU MĀRCIŅAS, JAPĀNAS JENAS UN ASV DOLĀRA KURSI

(Ls pret ārvalstu valūtu)

2002	Eiro (EUR)			Lielbritānijas sterliņu mārciņa (GBP)			100 Japānas jenu (JPY)			ASV dolārs (USD)		
	Augstākais	Vidējais	Zemākais	Augstākais	Vidējais	Zemākais	Augstākais	Vidējais	Zemākais	Augstākais	Vidējais	Zemākais
I	0.5720	0.5647	0.5554	0.9240	0.9160	0.9090	0.4850	0.4812	0.4760	0.6450	0.6378	0.6330
II	0.5617	0.5589	0.5546	0.9180	0.9141	0.9090	0.4850	0.4812	0.4770	0.6460	0.6424	0.6400
III	0.5640	0.5603	0.5568	0.9140	0.9099	0.9040	0.4990	0.4879	0.4800	0.6440	0.6395	0.6360
IV	0.5680	0.5631	0.5600	0.9200	0.9176	0.9140	0.4930	0.4860	0.4790	0.6410	0.6368	0.6300
V	0.5810	0.5735	0.5690	0.9210	0.9146	0.9070	0.5010	0.4947	0.4890	0.6310	0.6265	0.6200
VI	0.5970	0.5862	0.5790	0.9240	0.9112	0.9040	0.5040	0.4979	0.4930	0.6220	0.6166	0.6050
VII	0.6040	0.5967	0.5920	0.9450	0.9337	0.9220	0.5150	0.5090	0.5030	0.6070	0.6007	0.5940
VIII	0.5950	0.5920	0.5890	0.9480	0.9317	0.9240	0.5140	0.5081	0.5030	0.6090	0.6050	0.6020
IX	0.5970	0.5932	0.5890	0.9460	0.9405	0.9330	0.5110	0.5021	0.4920	0.6100	0.6049	0.5990
X	0.5980	0.5954	0.5930	0.9500	0.9454	0.9400	0.4990	0.4901	0.4870	0.6100	0.6067	0.6040
XI	0.6040	0.6014	0.5970	0.9500	0.9445	0.9350	0.4990	0.4945	0.4890	0.6050	0.6010	0.5970
XII	0.6110	0.6065	0.6000	0.9520	0.9463	0.9360	0.4940	0.4888	0.4820	0.6040	0.5989	0.5940

¹ Procentu ienākumu posteņa "Ārzemju operācijas" 1998.–2000. gada rādītāji samazināti, ietverot ārvalstu parāda vērtspapīru darījumu izdevumus, kas 1998.–2000. gada pārskatos attiecīgi uzrādīti procentu izdevumu postenī "Ārzemju operācijas".

6. pielikums

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRVIENTĪBAS 2002. GADA BEIGĀS**1. AIZSARDZĪBAS PĀRVALDE**

(vadītājs Aldis Liekniņš)

1.1. Centrālā nodaļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Igors Fleitmanis)

1.1.1. Analītiskā daļa (vadītājs Juris Jansons)

1.1.2. Apsardzes daļa (vadītājs Eduards Bukovskis)

1.1.3. Bruņojuma daļa (vadītājs Juris Kušķis)

1.1.4. Inženiertehniskā daļa (vadītājs Vilnis Gābers)

1.2. Rīgas nodaļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Andis Bērziņš)

1.2.1. Apsardzes daļa (vadītājs Uldis Mackevičs)

1.2.2. Naudas pārvaldījumu un transporta daļa (vadītājs Jānis Osis)

1.3. Daugavpils nodaļa (vadītājs Ilmārs Suhockis)

1.4. Liepājas nodaļa (vadītājs Gints Liepiņš)

1.5. Rēzeknes nodaļa (vadītājs Andrejs Gugāns)

1.6. Valmieras nodaļa (vadītājs Aldis Zemmers)

2. ĀRĒJO SAKARU PĀRVALDE(vadītājs Juris Kravalis; vadītāja vietnieks¹)**3. BŪVNIECĪBAS PĀRVALDE**

(vadītājs Juris Kozlovskis)

4. GRĀMATVEDĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs, galvenais grāmatvedis Māris Kālis; galvenā grāmatveža vietnieces Maija Kurpniece, Antonija Sileniece)

4.1. Centrālās grāmatvedības daļa (vadītājs Jānis Caune)

4.2. Bankas iekšējo operāciju daļa (vadītāja Anita Jakāne)

5. IEKŠĒJĀS REVĪZIJAS PĀRVALDE²

(vadītājs Modris Briedis)

5.1. Bankas audita daļa³ (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Anita Hāznere)

5.2. Informācijas sistēmu audita daļa (vadītājs Juris Ziediņš)

6. INFORMĀCIJAS SISTĒMU PĀRVALDE

(vadītājs Harijs Ozols; vadītāja vietnieks Ivo Odītis)

6.1. Projektēšanas un programmēšanas daļa (vadītājs Ilgvars Apinis)

6.2. Sistēmu uzturēšanas daļa (vadītājs Edvīns Mauriņš)

6.3. Datortīklu un serveru sistēmas daļa (vadītājs Egons Bušs)

6.4. Sistēmu drošības un kvalitātes kontroles daļa (vadītāja Ilona Etmane)

7. JURIDISKĀ PĀRVALDE

(vadītājs Pēteris Putniņš; vadītāja vietnieks Bruno Mačs)

8. KASES UN NAUDAS APGROZĪBAS PĀRVALDE

(vadītāja Veneranda Kausa; vadītāja vietnieks Vilnis Kepe)

8.1. Kases operāciju daļa (vadītājs Oskars Zaltans)

8.2. Naudas apgrozības daļa (vadītāja Alīte Grobiņa)

8.3. Monētu daļa (vadītāja Maruta Brūkle)

¹ Vakance. Kopš 01.01.2003. – Aleksandra Bambale.² Kopš 01.01.2003. – Iekšējā audita pārvalde.³ Kopš 01.01.2003. – Bankas darbības audita daļa.

6. pielikums (turpinājums)

9. KOMUNIKĀCIJAS PĀRVALDE

(vadītāja Aina Raņķe)

9.1. Izdevniecības daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Aija Grīnfelde)

9.2. Bibliotēka (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Dace Gasiņa)

9.3. Arhīvs (vadītāja Baiba Blese)

9.4. Lietvedības daļa (vadītāja Svetlana Petrovska)

9.5. Tulkošanas un protokola daļa (vadītāja Gundega Vizule)

10. MAKSĀJUMU SISTĒMU PĀRVALDE

(vadītājs Egons Gailītis; vadītāja vietniece Agnija Häzenfuss)

10.1. Maksājumu sistēmu politikas daļa (vadītāja Anda Zalmane)

10.2. Maksājumu sistēmu operāciju daļa (vadītājs Aigars Tatarčuks)

10.3. Kontu apkalpošanas un uzskaites daļa (vadītāja Natālija Popova)

11. MONETĀRĀS POLITIKAS PĀRVALDE

(vadītājs Helmūts Ancāns; vadītāja vietnieki Zoja Medvedevskiha, Ēriks Āboliņš)

11.1. Makroekonomikas analīzes daļa (vadītājs Vilnis Purviņš)

11.2. Tirgus operāciju daļa (vadītāja Anda Kalniņa)

11.3. Finanšu tirgus analīzes daļa (vadītāja Jeļena Zubkova)

11.4. Monetārās izpētes un prognozēšanas daļa (vadītājs Mārtiņš Bitāns)

12. PERSONĀLA PĀRVALDE

(vadītāja Inta Lovnika; vadītāja vietniece Elita Lukina)

13. PREZIDENTA BIROJS

(vadītājs Guntis Valujevs)

14. SABIEDRISKO ATTIECĪBU PĀRVALDE

(vadītājs, preses sekretārs Edžus Vējiņš; vadītāja vietnieks Kristaps Otersons)

15. SAIMNIECĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs Einārs Cišs)

15.1. Sakaru un servisa daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Juris Liepa)

15.2. Ēku uzturēšanas daļa (vadītājs Arnis Bērziņš)

15.3. Transporta daļa (vadītājs Imants Vācietis)

15.4. Rīgas filiāles daļa (vadītājs Jānis Kreicbergs)

16. STATISTIKAS PĀRVALDE

(vadītājs Agris Caune; vadītāja vietnieks Ilmārs Skarbnieks)

16.1. Banku un monetārās statistikas daļa (vadītāja Zigrīda Aušta)

16.2. Maksājumu bilances statistikas daļa (vadītāja Daiga Gaigala-Ližbovska)

16.3. Statistikas matemātiskās analīzes daļa¹ (vadītāja Iveta Salmiņa)

17. VALŪTAS OPERĀCIJU PĀRVALDE

(vadītājs Roberts L. Grava)

17.1. Maksājumu daļa (vadītāja Una Ruka)

17.2. Darījumu un investīciju daļa (vadītājs Kārlis Bauze)

17.3. Ārējā parāda vadības daļa (vadītāja Agita Birka)

17.4. Analīzes daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Aigars Egle)

17.5. Riska kontroles daļa (vadītāja Daira Brunere)

¹ Kopš 01.03.2003. – Tautsaimniecības un finanšu statistikas daļa.

*6. pielikums (turpinājums)*18. RĪGAS FILIĀLE¹

(vadītājs Jānis Strēlnieks)

19. DAUGAVPILS FILIĀLE¹

(vadītāja Jolanda Mateša)

20. LIEPĀJAS FILIĀLE¹

(vadītājs Gundars Lazdāns)

21. RĒZEKNES FILIĀLE¹

(vadītājs Leonīds Gricenko)

22. VALMIERAS FILIĀLE¹

(vadītāja Sarmīte Kleimane)

23. MĀCĪBU UN ATPŪTAS CENTRS

(direktore Zaiga Blūma)

¹ Ar 01.01.2003. izveidota vadītāja vietnieka amata vieta. Vadītāja vietnieks Rīgas filiālē ir Gunārs Viksne, Daugavpils filiālē – Bernarda Kezika, Liepājas filiālē – Ieva Ratniece, Rēzeknes filiālē – Anna Matisāne, Valmieras filiālē – Anna Grigorjeva.

Prezidenta birojs Guntis Valujevs	PADOME Prezidents Ilmārs Rimšēvičs Prezidenta vietnieks Andris Ruselis	Iekšējās revīzijas pārvalde ¹ Modris Briedis
	VALDE Valdes priekšsēdētāja Māra Raubiško Valdes priekšsēdētāja vietnieki Reinis Jakovļevs Helmūts Ancāns	
Informācijas sistēmu pārvalde Harijs Ozols	Monētārās politikas pārvalde Helmūts Ancāns	Sabiedrisko attiecību pārvalde Edžus Vējiņš Preses sekretārs
Maksājumu sistēmu pārvalde Egons Gailītis	Valūtas operāciju pārvalde Roberts L. Grava	Juridiskā pārvalde Pēteris Putniņš
Statistikas pārvalde Agris Caune	Grāmatvedības pārvalde Māris Kālis	Ārējo sakaru pārvalde Juris Kravalis
Komunikācijas pārvalde Aina Raņķe	Būvniecības pārvalde Juris Kozlovskis	Aizsardzības pārvalde Aldis Liekniņš
Saimniecības pārvalde Einārs Cīšs	Kases un naudas apgrozības pārvalde Veneranda Kausa	Personāla pārvalde Inta Lovnika
Mācību un atpūtas centrs Zaiga Blūma	Rīgas filiāle Jānis Strēlnieks	Liepājas filiāle Gundars Lazdāns
Daugavpils filiāle Jolanda Mateša	Rēzeknes filiāle Leonīds Gricenko	Valmieras filiāle Sarmīte Kleimane

¹ Kopš 01.01.2003. – Iekšējā audita pārvalde.

Latvijas Bankas 2002. gada pārskats

K. Valdemāra ielā 2a, Rīgā, LV-1050

Tālrunis: 702 2300 Fakss: 702 2420

<http://www.bank.lv>

Iespiests "Premo"